

Hikmet Yurdu, Yıl: 6, C: 6, Sayı: 12, Temmuz – Aralık 2013/2, ss. 283 - 354

Hukukî Âyetler*

أصول الأحكام في كتاب الله

Prof. Dr. Zâhid Aksu

İlahiyat Fakültesi Emekli İslâm Hukuku Öğretim Üyesi

Redaksiyon: Yrd. Doç. Dr. Murat Gökalp

Başlarken...

İlahiyat Fakültesi gibi akademik araştırmalara birinci derecede yer verilen öğretim müesseselerimizin haftalık ders programlarında İslâm Hukuku'na ayrılan ders saatleri çok sınırlıdır.

Zaman faktörü yanında, İslâm Hukuku'nun asırlar boyunca gelişen zengin muhtevasını talebemize bütünüyle öğretmemiz mümkün olamayacağına göre, gayemiz, talebemizin bu muhtevayı kendi kendine araştırıp doğru anlayabilecek seviyeye erişmesine yardımcı olabilmektir.

Bu hedefe en kısa zamanda ve sağlam bir zemin üzerinde ulaşabilmek için İslâm Hukuku'nun öğretimine nereden başlamalı ve nasıl bir metod uygulamalıyız?

Yemen'e vali olarak gönderilen Hz. Muâz'ın Hz. Peygamber (s.a.v)'e: "Kitab ve Sünnet'te aradığım hükmü bulamazsam, Kitab ve Sünnet'in ışığında, bütün kapasitemi kullanarak kendi görüşümle (re'y) icthad yaparım" şeklindeki cevabı, sonraki asırlarda ortaya çıkan "ictihâdî" kaynaklara (fer'î kaynaklar) mesned olmuş delillerden biridir.

Aynı mânâdaki diğer bazı hâdiselerden, Hz. Ömer gibi halifelerin tatbikatlarından, onların valilerine gönderdikleri "emir-nâmeler"den çıkarılan hükümlerle sahanın sınırları, müteakip asırlarda ne ölçüde çizilebilmiştir? Başka bir ifadeyle, fukahânın ve usulcülerin istifade ettikleri on beş kadar fer'î delil (ictihâdî kaynaklar) ve hüküm istinbât etme metodları, "nass" ile "ictihâd" alanlarını kesin çizgilerle ayırabilmiş midir?

* Zahit Aksu hocamızın bu çalışması Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi tarafından 1983 yılında Erzurum'da yayınlanmıştır. Ancak aradan geçen süreçte hocamız çalışmasını yenden gözden geçirmiş ve son şekliyle gözden geçirilmek üzere tarafımıza verilmiştir. Hocamızın vefatının ardından bu değerli çalışmasının yayınlanmasını uygun görerek Hikmet Yurdu Dergisine gönderdik. (Redaktör)

İslâm'ın ilk fütûhât devrinde, aslî kaynaklar, Kitab ve Sünnet nasıl anlaşılıyordu? Tedvin devrinde İslâm Hukuku, hangi sosyo-ekonomik, siyasî ve değişik kültürel ortamlarda nasıl sistemleştirilmiştir? Nass'ın tefsiri, hukuk mantığı, metodolojisi ve felsefi gibi yeni yeni ortaya çıkan bazı branşların, nass'ın tefsiri ve icihadın ilmî bir kontrol altına alınmasında tesirleri ne derecede mümkün olabilmiştir?

Kanaatimizce, araştırma isteyen öğretimde, bu ve benzeri meseleleri incelerken Kitab ve Sünnet'ten hareket etmek, talebemiz için, en doğru, faydalı ve zevkli bir başlangıç ve temel olacaktır.

Bu sebeple biz, İslâm Hukuku'na ahkâm âyetleriyle girişi tercih ettik. Ancak Ahkâm-ı Kur'âniyye'den itikad, ibâdet ve ahlâkla ilgili âyetler bu tasnifin dışında bırakılmıştır. Ayrıca, doğrudan doğruya (saf) hukukî nitelik arzetmeyen, kendilerinden hukukî hükümlerin çıkarılıp çıkarılmayacağı hususunda ihtilâf edilen âyet-i kerîmeler de buraya dercedilmemiştir.

Diğer taraftan bütün Hukuk sistemleri gibi İslâm Hukuku'nun da içtimaî hayatın dışında, mücerred bir platformda düşünülemeyeceğini ve "Teşrî' de Tedrîc" metodunun tahlilini yapabilmek için, aynı konuyla ilgili âyetlerin mümkün olduğu kadar hemen hepsini, kaynakların elverdiği ölçüde kronolojik sırasına göre tanzim edip bir araya toplamaya çalıştık.

Hukukî âyetlerin, nâzil oldukları içtimaî vâkıalarla birlikte, sebab-i nüzullerinin içinde ve ahkâm hadislerinin de sebab-i vürûdlarıyla, yerine göre, fukahânın vazettiği istidlâl kaidelerinden de yararlanılarak öğretilmesi, nass'ın daha iyi anlaşılmasında büyük ölçüde faydalı olacaktır.

Ayrıca, hukukî âyetleri takrir ederken Kitâbullah'ın hususiyetlerinden şu ikisi hatırdan uzak tutulmamalıdır: Birincisi; Kitâb'ın ilk muhatabı, okuyup-yazması olmayan ve hesap bilmeyen ümmî bir cemiyetti. İslâm'ın eşiğinde Mekke'de okuma-yazma bilenlerin sayısı on beşi geçmiyordu. Kültür seviyesi de iptidâî toplumlarınkinden farklı değildi. Bu vâkıayı Kur'ân-ı Kerîm en veciz ifadesiyle şöyle dile getirmektedir: "(Okuma-yazma bilmeyen) ümmîler arasında, (kendi) soylarından gelip onlara Allah'ın âyetlerini okuyan, onları (kötülüklerden) arıtan ve onlara Kitab ve hikmeti öğreten bir peygamber gönderen O(Allah)dır." (Cuma LXII/2). "De ki: Ey insanlar! Gerçekten ben sizin hepinize (gönderilmiş), göklerin ve yerin sahibi Allah'ın elçisiyim. Ondan başka ilâh yoktur; O, diriltir ve öldürür. Gelin Allah'a ve onun ümmî Peygamberi olan Elçisine inanın. (..)" (A'râf VII/158). Hz. Peygamber (s.a.v) de: "Ben ümmî bir topluma gönderil-

dim”, “Biz ümmî bir toplumuz: Ne hesap (ilmini) ve ne de yazmayı biliriz. (..)” gibi hadisleriyle bu vâkıya dikkatimizi çekmişlerdir.

Kitâb’ın ikinci özelliği; “muhkemât”tan olan ahkâm âyetlerinde, anlatmak istediği hususları en açık bir ifadeyle anlatmak (tefhîm) maksadını gütmesidir. Kitâb’da geçen kelimeler, ifade ve üslûp hususiyetleri bakımından her Arapça bilen tarafından rahatça anlaşılabilir sarâhat ve sadeliktedirler.

Bütün mesele, bu âyet-i kerîmeleri, başlangıçta gramer, istidlâl ve istinbât kaidelerinin kalıpları içinde fazla zorlamadan, Resûlullah (s.a.v) devrinde her sade Müslüman Arabın anladığı gibi anlamaya çalışmak; sonra dai bu noktadan hareketle, hukukî hükümlerin hikmetlerini, illetlerini, fukahânın koyduğu küllî kaideler ve usullerin yardımıyla en doğru şekilde anlayabilmeye gayret göstermektir.

Çalışmak bizden, tevfik ve nusret Rabbimizdendir.

Zâhid AKSU

I. ADALET ESASLARI ve USÛL-İ MUHÂKEME

1. “Günah işleyen bir kimse, başkasının günahını çekemez. Yükü ağır basan onu taşımak için başkasını çağırır, ondan bir şey yüklenilemez. İsterse bir yakını olsun. Ancak Rablerinin korkusunu, Onu görmeden duyanları, namazı doğru dürüst kılanları sakındırabilirsin. Kim temizlenirse, kendi nefsi için temizlenir. Sonunda dönüş Allah’adır.” (35 Fâtır, 18. Mekke’de ilk inen sûrelerden, Furkân’dan sonra inmiştir.)

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِن تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جَمِيلِهَا لَا يُحْمَلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَنْ تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ ۗ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ

2. “...Sen Allah’ın nizamında hiçbir tebdil, hiçbir değişiklik bulamazsın!”(35 Fâtır, 43.)

...فَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا

3. “Yoksa Musa’nın Tevrat’ındaki haber verilmedi mi? Ve çok vefalı olan İbrahim’in sahifelerindeki (haber verilmedi mi?) (Musa’nın ve İbrahim’in sahifelerinde yazılı olan şudur: (Doğrusu hiçbir günahkâr başkasının günahını çekmez. Doğrusu insan için çalıştığından başkası yoktur.” (53 Necm, 36-39., Mekkî, İhlâs Sûresi’nden sonra nâzil olmuştur. 32. âyeti Medenî)

أَمْ لَمْ يُنَبِّأْ بِمَا فِي صُحُفِ مُوسَىٰ * وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّىٰ * أَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ * وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَىٰ

4. “Her kim doğru yolda giderse sadece kendi lehine olur. Her kim de sapıklık ederse ancak kendi aleyhine eder. Hiçbir günahkâr da başkasının günahını taşımaz. Biz, bir peygamber göndermedikçe hiçbir kimseye azap etmeyiz.” (17 İsrâ, 15., Mekke devri ortası, Kasas’tan sonra)

مَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَمَا كُنَّا مُعَذِّبِينَ حَتَّىٰ نُنزِلَ رِسَالًا

5. “De ki: Allah her şeyin Rabbi iken, ben hiç Ondan başka Rab mı ararım? Halbuki herkesin kazanacağı ancak kendisine aittir. Hiçbir günahkâr başkasının günahını çekmez. Sonunda dönüşünüz rabbinizdir. O vakit Allah, dünyada ayrılığa düşmüş olduğunuz şeyleri size haber verecektir.” (6 En’âm, 164., Mekke devri sonlarına doğru)

فَلَا أُعِيرُ اللَّهَ أَبْعَىٰ رَبًّا وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَلَيْهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

6. “İman edip de iyi işler yapanlara gelince – ki biz, bir nefsi ancak gücünün yettiğinden sorumlu tutarız – onlar cennetlikler ve orada ebedî olarak kalıcıdır.” (7 A’râf, 42., Mekke devrinin son yılında, bazılarına göre 163-170. âyetleri Medenî’dir, Sâd Sûresi’nden sonra inmiştir.)

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

7. “Her nefis, kazandığına karşılık bir rehindir.” (74 Müddessir, 38.)

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيئَةً

8. “...Herkes kendi kazancına bağlıdır.” (52 Tûr, 21., Mekke’de ilk inen sûrelerden, Secde’den sonra)

..كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِيئًا

9. “Eğer inkâr ederseniz, şüphe yok ki Allah’ın size ihtiyacı yoktur. Bununla beraber, kulları hesabına küfre razı olmaz. Eğer şükrederseniz, sizin hesabınıza buna razı olur. Bir günahkâr da diğerinin günahını çekecek değildir. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. O vakit size bütün yaptıklarınızı haber verecektir...” (39 Zümer, 7., Mekke devri ortaları, Sebe’den sonra, 52-54. âyetleri Medenî)

إِن تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِن تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ...

10. "Onlar ki emanetlerine ve ahitlerine riayet ederler. Onlar ki şahitliklerinde dürüsttürler." (70 Meâric, 32-33., Mekke'de ilk inenlerden, Hâkka'dan sonra inmiştir.)

لَأَمَانَتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ * وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ وَالَّذِينَ هُمْ

11. "Biz hiçbir kimseye gücünün yeteceğinden başkasını teklif etmeyiz. Yanımızda da hakkı söyleyen bir kitap vardır. Onlar zulme uğratılmazlar." (23 Mü'minûn, 62.)

وَلَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَلَدَيْنَا كِتَابٌ يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

12. "Onlar ki yalan şahitlik etmezler. Boş ve kötü sözlere rastladıkları vakit hay-siyetli bir şekilde (ondan yüz çevirip) giderler." (25 Furkân, 72., Mekke devri ortaları, Yâsîn'den sonra)

وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا

13. "Biz kıyamet günü için adalet terazileri koruz da, hiçbir nefse zerrece zulme-dilmez. (Yapılan amel) bir hardal tanesi ağırlığınca da olsa onu getirir tartıya koruz. He-sap gören olarak da biz yeteriz." (21 Enbiyâ, 47., Mekke devri ortaları, İbrahim'den son-ra inmiştir.)

وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَى بِنَا حَاسِبِينَ

14. "Bir de ahitleştiğinizde, Allah'ın ahidini yerine getirin. Ve sağlam olarak yap-tığınız yeminleri bozmayın. Nasıl bozarsınız ki, ona Allah'ı kefil kılmıştınız. Şüphe yok Allah, ne yapmanız tamamen bilir." (16 Nahl, 91. Mekke devri sonları, son üç âyeti Me-denî)

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْفُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

15. "Yeminlerinizi aranızda hile ve fesada vesile edinmeyin ki, sağlam basmışken sonra ayak kayar ve Allah yolundan saptığınız için fena azap tadarsınız. Ahirette size pek büyük bir azap olur. Allah'ın ahidini az bir bedele değişmeyin. Eğer bilmiş olsa idi-niz, sizin için hayırlı olan ancak Allah katındakidir." (16 Nahl, 94-95.)

* وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ
وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

16. "Her kim imanından sonra Allah'ı inkâr ederse ve kalbi iman ile yatışmış ol-duğu halde zorlanmadan, küfürden hoşlanan bir kimse olursa, onların üstüne Allah'ın gazabı iner. Ve onlara büyük bir azap vardır." (16 Nahl, 106.)

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مَنْ أَكْرَهَ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِالْإِيمَانِ وَلَكِنْ مَنْ شَرَحَ بِالْكُفْرِ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ عَذَابٌ مِنْ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

17. “Bir de hiç bilmediğin bir şeyin ardınca gitme. Çünkü kulak, göz ve gönül, bunların her biri ondan sorumludur.” (17 İsrâ, 36., Mekke devri ortaları, Kasas’tan sonra; 26, 32, 33, 57, 73-80. âyetleri Medenî)

وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

18. “Rüştüne erinceye kadar yetimin malına da ancak güzel bir şekilde yaklaşın. Bir de sözü yerine getirin. Çünkü verilen sözden dolayı şüphesiz bir sorumluluk doğmaktadır.” (17 İsrâ, 34.)

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

19. “De ki: Rabbim adaleti emretti. Her secde ettiğinizde yüzlerinizi O’na çevirin. Allah’a samimiyetle ibadet edin. Sizi önce O yarattığı gibi, yine O’na döneceksiniz.” (7 A’râf, 29., Mekke devrinin son yılında, bazılarına göre 163-170. âyetler Medenî, Sâd’dan sonra inmiştir.)

قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ كَمَا بَدَأَكُمْ تَعُودُونَ

20. “O peygamberleri mucizelerle ve kitaplarla gönderdik. Ey Resûlüm, sana da Kur’ân’ı indirdik ki kendilerine indirileni insanlara anlatsın. Olur ki iyice düşünürler.” (16 Nahl, 44.)

بِالْبَيِّنَاتِ وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقَرُونَ

21. “(Ey Muhammed ümmeti) sizin için, dinden Nuh’a tavsiye ettiğini ve sana vahyettiğimizi, İbrahim’e, Musa’ya ve İsa’ya tavsiye kıldığımızı şeriat yaptı. Şöyle ki: Dini doğru tutun (gereklerini yerine getirin) ve onda tefrikaya düşmeyin. O senin, kendilerini davet edip durduğu şey, müşriklere ağır geldi. Allah ona (senin davet ettiğine) dilediklerini seçip toplar, ona gönülden yönelenleri hidayete erdirir.” (42 Şûrâ, 13., Mekke devri ortaları)

شَرَعَ لَكُمْ مِنَ الدِّينِ مَا وَصَّىٰ بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلَيْهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ يُنِيبُ

22. “Ey iman edenler, akitleri yerine getirin. İhrama girdiğinizde avı helal saymamanız şartıyla, size bildirilecekler dışında kalan hayvanlar size helal kılındı. Şüphe yok ki Allah ne dilerse hükmeder.” (5 Mâide, 1., Medenî, 3-5. hicrî yılda, Mümtehine’den sonra)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُنْتَلَى عَلَيْكُمْ غَيْرَ مُحْلِي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ

23. “Onların çoğunu sözünde durur bulmadık. Ve yine çoğunu itaatsizlik içinde gördük.” (7 A’râf, 102., Mekke devri son yılında, bazılarına göre 163-170. âyetleri Medenî)

وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِمْ مِنْ عَهْدٍ وَإِنْ وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ

24. “Onlar ki, Rableri için daveti kabul etmekte ve namazı kılmaktadırlar. İşleri de aralarında danışma iledir. Kendilerine verdiğimiz rızıktan (Allah yolunda) harcarlar.” (42 Şûrâ, 38.)

وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

25. “ ‘Rabbimiz Allah’tır’ deyip, sonra doğrulukta devam edenler, her halde onlara bir korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır.” (46 Ahkâf, 13., Mekki, Câsiye’den sonra; 10, 15 ve 35. âyetler Medenî)

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

26. “Sana bu Kitab’ı indirmemizin sebebi de, onlara, ihtilaf ettikleri şeyi beyan etmeden ve iman edeceklere hidayet ve rahmet olmasından ibarettir.” (16 Nahl, 64., Mekke devri sonları)

وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

27. “Kötülüğün cezası, ona denk bir kötülüktür. Her kim affedip sulh olursa, onun da mükâfatı Allah’a aittir. Muhakkak ki Allah, Zulmedenleri sevmez. Zulme uğradıktan sonra hakkını alan kimse için (cezaya) yol yoktur.” (42 Şûrâ, 40-41., Mekke devri ortaları)

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ * وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ

28. “Allah, size mutlak olarak şunları emrediyor: Emanetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adaletle hükmetmenizi. Hakikat şu ki, Allah, size ne güzel öğüt veriyor. Hiç şüphesiz Allah hakkıyla işiten ve yaptıklarınızın hepsini görendir.” (4 Nisâ, 58.)

إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تُؤَدُّوا الْأَمَانَاتِ إِلَىٰ أَهْلِهَا وَإِذَا حَكَمْتُمْ بَيْنَ النَّاسِ أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا

29. “Hayır! İş, bildikleri gibi değil. Rabbine andolsun ki, onlar aralarında çıkan çapraşık işlerde seni hakem yapıp da verdiği hükümden içlerinde hiçbir darlık duymaksızın, tam bir teslimiyetle boyun eğmedikçe iman etmiş olamazlar.” (4 Nisâ, 65.)

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي أَنفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

30. “Ey iman edenler, Allah’a itaat edin. Peygamberine ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin. Sonra bir şeyde ihtilafa düşerseniz, hemen onu Allah’a ve Resûlüne arz edin; Allah’a ve ahiret gününe gerçekten inanan mü’minler iseniz. Bu hem daha hayırlı, hem de netice itibariyle daha güzeldir.” (4 Nisâ, 59.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

31. “Her kim de hak kendisine besbelli olduktan sonra peygambere muhalefette bulunur ve mü’minlerin yolundan başkasına giderse, biz onu gittiğine bırakırız ve cehennemini boylatırız. O ne kötü yerdir.” (4 Nisâ, 115.)

وَمَنْ يُشَاقِقِ الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

32. “Ey iman edenler, Allah’a ve Resûlüne itaat edin. Ve iştirip durduğunuz halde, peygamberin emirlerinden yüz çevirmeyin. Ey iman edenler, peygamber sizi, kendinize hayat verecek şeye (dine) davet ettiği zaman, Resûl ile Allah’a icabet edin. Ve bilin ki Allah, kişi ile kalbinin arasına girer. Ve siz hakikaten hep Onun huzurunda toplanacaksınız. Ey iman edenler, Allah’a ve Resûlüne hıyanet etmeyiniz ki, bile bile emanetlerinize hıyanet etmiş olmayasınız.” (8 Enfâl, 20, 24 ve 27., Medenî)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنَّهُ وَاتَّبِعُوا سَبِيلَ الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَجِيبُوا لِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ * يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

33. “Onlar, Allah’a ve Resûlüne karşı geldikleri için böyle olacak. Her kim Allah’a ve Resûlüne karşı gelirse, bilsin ki Allah’ın azabı şiddetlidir.” (8 Enfâl, 13.)

ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

34. “Bununla beraber, Allah ve Resûlü bir işe hükmettiği zaman; gerek mü’min olan bir erkek için ve gerek mü’min olan bir kadın için o işlerinde başka yolu tercih yok-

tur. Her kim de Allah'a ve Resûlüne âsi olursa, açık bir sapıklıkla sapmış olur." (33 Ahzâb, 36., Medenî, 5-7. hicrî yıl, Âl-i İmrân'dan sonra)

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مِؤْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا

35. "Halbuki meleklerle dair ilimleri yok, sırf zanna uyuyorlar. Halbuki zan, gerçeğin yerini tutmaz." (53 Necd, 28., Mekkî, 32. âyeti Medenî, İhlâs'tan sonra)

وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يَغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا

36. "(Ey Resûlüm!) de ki: "Allah'a itaat ediniz. Resûlüne itaat ediniz. Eğer (bundan) yüz çevirirseniz, artık o (peygamberin) üzerine düşen ancak (tebliğ) yüküdür. Sizin üzerinize düşen de, size yükletilen (itaat)tır. Eğer ona itaat ederseniz hidayete erersiniz. Resûlün vazifesi de ancak apaçık tebliğdir." (24 Nûr, 54., Medenî)

فَلْأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَيْكُمْ مَا حَمَلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

37. "Ey iman edenler, adaleti titizlikle ayakta tutan hâkimler, Allah için şahitler olun. O, hüküm ve şahitlik, gerek kendinizin veya ana-babanız veya en yakınlarınızın aleyhine olsun, haklarında şahitlik yaptığınız kimseler gerek zengin ve gerek fakir bulsun. Allah her ikisini de sizden daha iyi korur. Onun için haktan ayrılıp da nefsinizin arzusuna uymayın. Eğer adaleti yerine getirmekte veya şahitlikte dillerinizi eğer bükerseniz veya büsbütün yüz çevirirseniz, hiç şüphesiz Allah, ne yaparsanız hakkıyla haberdardır." (4 Nisâ, 135., Medenî, 3-5 hicrî yıl, Mümtehine'den sonra)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلَّوْا أَوْ تُعْرَضُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

38. "Ey iman edenler, Allah için duran hâkimler, adaletli şahitler olunuz ve sakın bir kavme buğzunuz sizi adaletsizliğe sevketmesin. Adalet edin, takvaya en yakın olan odur. Allah'tan korkun. Muhakkak Allah her ne yaparsanız haberdardır." (5 Mâide, 8., Medenî, 4. hicrî yıl, Feth'ten sonra, 3. âyeti vedâ haccında Arafat'ta nâzil olmuştur.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

39. "Gerçek mü'minler ancak o kimselerdir ki, Allah'a ve Resûlüne iman etmişlerdir. Toplu bir işte bulduklarında da ondan (peygamberden) izinsiz gitmezler. Hakikatte senden izin isteyenler, işte onlar, Allah ve Resûlüne iman eden kimselerdir. Bun-

dan dolayı bazı işler için senden izin istediklerinde, sen de onlardan dilediğine izin ver ve onlar için Allah'tan mağfiret dile. Şüphe yok ki Allah, çok yarlıgayıcı, çok merhametlidir. Peygamberin duasını, aranızda birbirinize ettiğiniz dua gibi farzetmeyin. İçinizden birbirini siper ederek ayrılmak isteyenleri muhakkak Allah bilir. Bunun için onun emrinin hilâfına gidenler, başlarına bir belâ inmesinden yahut kendilerine acıklı bir azap isabet etmesinden sakınsınlar." (24 Nûr, 62-63., Medenî, Haşr'dan sonra)

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَّمْ يَذْهَبُوا حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوهُ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَكَ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذَنُوكَ لِبَعْضِ شَأْنِهِمْ فَأَذْنُ لِمَن شِئْتَ مِنْهُمْ وَاسْتَغْفِرْ لَهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ * لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَسْتَلُّونَ مِنْكُمْ لَوْ أَذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

40. "And olsun biz, resullerimizi açık mucizelerle gönderdik ve beraberlerinde kitap ve ölçü indirdik ki, insanlar adaleti yerine getirsinler..." (57 Hadîd, 25., Medenî, 8. veya 9. hicrî yıl, Zelzele'den sonra)

...لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنْزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ

41. "Ey iman edenler, öyle şeylerden sual etmeyin ki, size açıklanırsa fenanıza gidecektir. Halbuki Kur'ân indirilirken sorarsanız, onlar size açıklanır. Allah onlardan (şimdiye kadar olanları) affetti. Allah, gafûr ve halîmdir. Gerçekte sizden önce bir kavim öyle şeyler sordu da, sonra o yüzden kâfir oldular." (5 Mâide, 101-102.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنَ أَشْيَاءٍ إِن تَبَدَّلَ لَكُمْ سُؤُوكُمْ وَإِن تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنَزَّلُ الْقُرْآنُ تُبَدَّلَ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ * قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ

42. "...erkeklerinizden iki şahit de tutun. Şayet iki şahit bulunmazsa, o zaman, doğruluğuna emin olduğunuz şahitlerden bir erkekle iki kadın ki biri unutunca diğeri hatırlatsın. Şahitler de çağırıldıklarında kaçınmasınlar... Şayet bir sefer olur, bir kâtip de bulamazsanız, o zaman vesikalarınız, alınmış rehinlerdir. Eğer birbirinize emin olmuş iseniz, kendisine inanılan kişi Rabbi olan Allah'tan korksun da üzerindeki emaneti tas-tamam ödesin. Bir de şehâdeti gizlemeyiniz. Her kim şehâdeti gizler ise, mutlak onun kalbi vebal içindedir. Ve Allah her ne yaparsanız bilir." (2 Bakara, 282-283., Medenî, 1. ve 2. hicrî yıl.)

وَاسْتَشْهَدُوا شَهِيدَيْنِ مِّن رِّجَالِكُمْ فَإِن لَّمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّن تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَن تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا... * وَإِن كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَّقْبُوضَةٌ فَإِن أَمِنَ... فَتَدَّكَرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا بَعْضُكُمْ بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُوتِيَ أَمَانَتَهُ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَن يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ أِثْمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

43. “Ey iman edenler, bir fâsık size bir haber getirirse onu araştırın. Yoksa bilme-
yerek bir kavme sataşırsınız da, yaptığınıza pişman olursunuz.” (49 Hucurât, 6., Medenî,
9. hicrî yıl, Mücâdele’den sonra inmiştir.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَنْ تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصْبِحُوا عَلَىٰ مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ

44. “Yalana kulak verirler, haram yerler. Artık sana gelirlerse, ister aralarında
hükmet, ister kendilerinden yüz çevir. Eğer onlardan yüz çevirirsen, sana hiçbir zarar
veremezler. Şayet hükmedersen, aralarında adâletle hükmet. Muhakkak Allah, adâlet
yapanları sever.” (5 Mâide 42.)

سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكْأَلُونَ لِلسُّخْتِ فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَصُرُواكَ شِئْنَا وَإِنْ
حَكَمْتَ فَاحْكُم بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

45. “Hem Tevrat’ta onlara şöyle yazdık: Cana can, göze göz, buruna burun, kula-
ğa kulak, dişe diş ve yaralar birbirine kıyaslıdır. Kim bu kısas hakkını bağışlarsa, ona o
keffâret olur. Kim Allah’ın indirdiği hükümler ile hükmetmezse işte onlar zalimlerdir.
Sana da bu Kitâb’ı (Kur’ân’ı) hak ile indirdik. O, kendinden önceki kitapların tasdikçisi
ve muhafızıdır. (Onlardaki tahrifleri belirterek asıllarını bildirir.) Onun için sen de arala-
rında Allah’ın indirdiği ile hükmet. Bu sana gelen haktan ayrılıp da onların arzularına
uyma. her biriniz için bir şeriat ve bir açık yol yaptık. Allah dileyeydi hepinizi bir tek
ümme yapardı. Lâkin sizi her birinize verdiği şeyde imtihan edecek. O halde hayırlara
koşun. Hepinizin dönüşü Allah’adır. O vakit O, sizlere nelerde ihtilâf ettiğinizi haber
verecektir. Aralarında yalnız Allah’ın indirdiği ile hükmet. Onların keyiflerine uyma ve
onlardan sakın ki, Allah’ın indirdiği hükümlerin bazısından seni şaşkırtmasınlar. Eğer
yüz çevrilirse bil ki, Allah onların bazı günahları sebebiyle başlarına mutlaka bir musi-
bet getirmek istiyordur. Şüphesiz insanlardan birçoğu fâsıktırlar.” (5 Mâide, 45, 48-49.,
Medenî, 4. hicrî yıl, Feth’ten sonra, 3. âyeti veda haccında Arafat’ ta nâzil olmuştur.)

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأُذُنَ بِالْأُذُنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصًا
فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ * وَأَنزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ
مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّمًا عَلَيْهِ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ
شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ *
وَأِنْ أَحْكَمْتُمْ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْتَرَاهُمْ أَنْ يَفْتِنُوا عَنْ بَعْضِ مَا أَنزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ
أَنْ يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ ذُنُوبِهِمْ وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ

46. “Allah sizi, sehven ve kasıtsız olarak yaptığınız yeminlerden sorumlu tutmaz.
Fakat bile bile yaptığınız yeminlerden dolayı sizi sorumlu tutar. Bunun da keffâreti, ai-

lenize yedirdiğinizin orta derecesinden on yoksulu doyurmak yahut giydirmek veya bir esir azat etmektir. Bunlara gücü yetmeyen üç gün oruç tutar. İşte yemin ettiğiniz vakit, ondan dönerseniz yeminlerinizin keffâreti budur. Bununla beraber yeminlerinizi tutunuz. İşte Allah âyetlerini size böyle açıklıyor. Umulur ki şükredersiniz.” (5 Mâide, 89.)

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَدْتُمُ الْاِيمَانَ فَكَفَّارَتُهُ اِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسَاكِينَ مِنْ اَوْسَطِ مَا تُطْعَمُونَ اَهْلِيكُمْ اَوْ كِسْفَتُهُمْ اَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ ثَلَاثَةِ اَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ اَيْمَانِكُمْ اِذَا حَلَفْتُمْ وَاَحْفَظُوا اَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ اٰيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

47. “Ey iman edenler! Sizden birinize ölüm hâli geldiğinde, vasiyyet vaktinde içinizden adâlet sahibi iki kimseyi yahut yolculukta iken ölüm musibeti başınıza gelmişse, sizin dışınızdan iki adamı şahit tutun. (Eğer onlardan şüphe ediyorsanız), ikisini namazdan sonra (husûsiyle ikindi namazından sonra) alıkoyarsınız. Onlar Allah’a şöyle yemin ederler: “Billâhi, bizim şahitliğimiz onların şahitliğinden daha doğrudur. Biz, hakkı çiğnemedik. (Çiğneseydik) o takdirde zalimlerden oluruz.” Bu, işte şahitliği olduğu gibi edâ etmelerine veya yeminlerinden sonra yeminlerinin reddedilmesinden korkanlara en yakın bir çaredir. Allah’tan sakının ve iyi dinleyin. Çünkü Allah, fâsıklar topluluğunu doğru yola çıkarmaz.” (5 Mâide, 106-108.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةُ بَيْنِكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذُوَا اَعْرَابٍ اَوْ اٰخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ اِنْ اَنْتُمْ صَرَبْتُمْ فِي الْاَرْضِ فَاَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْسِبُوهُنْمَا مِنْ بَعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ اِنْ اَرْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِيْ بِهٖ نَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبٰى وَلَا تَكْتُمُ شَهَادَةَ اللّٰهِ اِنَّا اِنَّا اِذَا لَمِنَ الْاٰثِمِيْنَ * فَاِنْ عَثَرَ عَلٰى اٰنْهُمَا اسْتَحَقَّا اِنْهُمَا فَاٰخَرَانِ يَفُومَانِ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْاَوْلِيَانِ فَيُقْسِمَانِ بِاللّٰهِ لَشَهَادَتُنَا اٰحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا اَعْتَدْنَا اِنَّا اِذَا لَمِنَ الظَّالِمِيْنَ * ذَلِكَ اَدْنٰى اَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلٰى وُجُوْهِهَا اَوْ يَخَافُوْا اَنْ تَرَدَّ اَيْمَانُ بَعْدَ اَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللّٰهَ وَاَسْمِعُوْا اللّٰهَ لَآ يَهْدِيَ الْقَوْمَ الْفٰسِقِيْنَ

48. “Haberiniz olsun ki Allah, size adaleti, ihsânı ve akrabaya vermeyi emrediyor. Ve fuhşiyâtтан (zinadan), fenalıklardan ve zulüm yapmaktan nehyediyor. Dinleyip, anlayıp tutasınız diye size öğüt veriyor.” (16 Nahl, 90., Mekke devri sonlarında inmiştir.)

اِنَّ اللّٰهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْاِحْسَانِ وَاِتِّاءِ ذِي الْقُرْبٰى وَيَنْهٰى عَنِ الْفَحْشَاۗءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَذَكَّرُوْنَ

II. AMME HUKUKU

A. İçtimaî teâvün ve vergiler (zekât, öşr, fey’, ganimet ve cizye):

1. “Rabbinin rahmetini onlar mı taksim ediyorlar? Onların dünya hayatındaki geçimlerini biz taksim ettik. Bir kısmını derecelerle diğerlerinin üzerine çıkardık ki, bazıları bazısını tutsun çalıştırsın. Rabbinin rahmeti ise onların toplayıp durduklarından daha hayırlıdır.” (43 Zuhruf, 32.)

أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَعِيشَتَهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سُلْحِيًّا وَرَحْمَةُ رَبِّكَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ

2. “Allah odur ki, sizi, yeryüzünün halifeleri yaptı. Ve derecelerle kiminizi kiminizin üzerine çıkardı. Bu, size verdiği şeylerde sizi imtihan etmek içindir. Muhakkak ki Rabbin, cezalandırması çabuk olandır. Ve o gerçekten çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.” (6 En’âm, 165.)

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

3. “Nedir bizi Sekar’a sokan, derler? Mücrimler derler: “Biz namaz kılanlardan değildik. Fukaraya yemek yedirmezdik.” (74 Müddessir, 42-44.)

مَا سَأَلْتُمْ فِي سَفَرٍ * قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ * وَلَمْ نَكُ نَطْعِمِ الْمَسْكِينِ

4. “Bir de Allah’ın bir kısmınıza diğerinden fazla verdiği şeyleri temenni etmeyiniz. Erkeklere kazandıklarından bir pay olduğu gibi, kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır. Allah’ın lütuf ve ihsanını isteyin. Hiç şüphesiz Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.” (4 Nisâ, 32.)

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا كَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا كَسَبْنَ وَاسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

5. “Hâlâ bilmediler mi ki, Allah rızık, dilediğine bol verir, dilediğine kısar. Şüphesiz ki bunda, iman edecekler için ibretler vardır.” (39 Zümer, 52.)

أَوَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

6. “Çünkü o, büyük olan Allah’a inanmıyordu. Ve fukaranın yiyeceği ile ilgilenmiyordu.” (69 Hâkka, 33-34.)

إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ * وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ

7. “Onlara: “Allah’ın size rızık olarak verdiği şeylerden hayra harcayın” denildiği zaman, o kâfirler, mü’minler için: “Allah’ın dileğince doyurabileceklerini biz mi doyuracağız? Siz ancak apaçık bir sapıklık içindediniz” dediler.” (36 Yâsîn, 47.)

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْفِقُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطَعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

8. “Göklerin ve yerin kilitleri (hazineleri) Onundur. Dilediğine rızık bol verir, dilediğine de kısar. Muhakkak ki O, her şeyi bilendir.” (42 Şûrâ, 12.)

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

9. “Biz herhangi bir memlekete uyarıcı gönderdikse; muhakkak oranın refahıyla şımartılmış olanları: “Biz sizinle gönderilen şeyleri tanımıyoruz” dediler. De ki: “Rabbim rızıkı dilediğine genişletir, dilediğine kısar. Fakat insanların çoğu bilmezler.” De ki: “Gerçekten Rabbim kullarından dilediği kimseye rızıkı genişletir ve daraltır. Her neyi de hayra harcarsanız, Allah, onun karşılığını verir. O, rızık verenlerin en hayırlısıdır.” (34 Sebe’, 34, 36, 39.)

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ * قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ * قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنْفَقْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَهُوَ يُخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

10. “Mallarından, dilenci ve (iffetinden dolayı sadaka isteyemeyip) mahrum olanlar için bir hak vardır (onu verirlerdi).” (51 Zâriyât, 19.)

وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

11. “Öyle ise sakın yetimi ezme! Dilenciye de azarlama! Fakat Rabbinin nimetine gelince onu çokça an.” (93 Duhâ, 9-11.)

فَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ * وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ * وَأَمَّا بِنِعْمَةِ رَبِّكَ فَحَدِّثْ

12. “Onlar; namazı kılan, zekâtı veren ve ahirete kesin olarak inananlardır.” (31 Lokman, 4.)

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

13. “O müşrikler ki; zekâtı vermezler, ahirete de inanmazlar.” (41 Fussilet, 7.)

الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ

14. Rablerinin cemâlini (rızasını) isteyerek sabah ve akşam Ona dua edenleri yanından kovma. Onların hesabından sana bir şey gerekmez. Senin hesabından da onlara bir şey yoktur. Bundan dolayı, onları kovarsan zulmedenlerden olursun.” (6 En’âm, 52.)

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْعَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ الظَّالِمِينَ

15. “Sabah ve akşam, Rablerinin rızasını dileyerek Ona dua eden kimselerle beraber sabret. Dünya hayatının süsünü arzu edip de gözlerini onlardan ayırma. Bizi anmak hususunda kalbine gaflet verdiğimiz kimseye itaat etme ki, o, keyfinin ardına düş-

müş ve işi, haddini aşmak olmuştur.” (18 Kehf, 28., Mekke devri ortaları, 28. ve 83-101. âyetleri Medenî)

وَاصْبِرْ نَفْسَكَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ تُرِيدُ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَن ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرُطًا

16. “Yüzünü ekşitti ve döndü, kendisine âmâ geldi diye. Ne bilirsin belki o (günahlardan) temizlenecek? Veya öğüt belleyecek de o öğüt kendine fayda verecek? Ama kendisini öğütten müstağni görene gelince; sen onun üzerine düşüyorsun. Onun temizlenmesinden sana ne! Ama sana can atarak gelen, Allah’tan korkarak gelmişken, sen ona aldırıyorsun. Hayır hayır, çünkü o Kur’ân bir öğüttür. Artık dileyen öğüt alır.” (80 Abese, 1-12., Mekkî)

عَبَسَ وَتَوَلَّى * أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى * وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّى * أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى * أَمَا مَنَ اسْتَعْصَى * فَأَنْتَ لَهُ تَصَدَّى * وَمَا عَلَيْكَ أَلَّا يَزَّكَّى * وَأَمَا مَنَ جَاءَكَ يَسْعَى * وَهُوَ يَخْشَى * فَأَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى * كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ * فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ

17. “Bildin mi o sarp engel nedir? O, bir köleyi âzat etmektir. Veya kıtlık gününde yemek yedirmektir; din ve nesep yakınlığı olan bir yetime veya hiçbir şeyi olmayan yoksula. Sonra da iman edip de sabır tavsiye eden ve merhamet tavsiye edenlerden olmaktır.” (90 Beled, 12-17., Mekkî, ilk inenlerden, Kâf’tan sonradır.)

وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعُقْبَةُ * فَكُ رَقِيبَةً * أَوْ إِطْعَامٍ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ * يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ * أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ * ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ

18. “Hayır hayır, doğrusu siz yetime ikram etmiyorsunuz ve birbirinizi yoksulu yedirmeye teşvik etmiyorsunuz. Halbuki mirası öyle bir yiyorsunuz ki, haram-helal gözetmeksizin. Ve malı öyle bir seviş seviyorsunuz ki, yiğmacasına.” (89 Fecr, 17-20., Mekkî, ilk inenlerden, Leyl’den sonradır.)

كَلَّا بَلْ لَّا تُكْرَمُونَ الْيَتِيمَ * وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ * وَتَأْكُلُونَ التَّرَاثَ أَكْلًا لَمًّا * وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا

19. “Onların mallarında belli bir hak vardır. İsteyen için, istemekten utanan yoksul için.” (70 Me’âric, 24-25., Mekkî, ilk inenlerden, Hâkka’dan sonradır.)

وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّغْلُومٌ * لِلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

20. “O halde akrabaya da hakkını ver, yoksula da yolcuya da... Bu, Allah’ın cemâlini dileyenler için daha hayırlıdır. Kurtuluşa erenler de işte onlardır. İnsanların malında artma olsun diye verdiğiniz faiz, Allah yanında artmaz. Allah’ın cemâlini dileyerek verdiğiniz zekâta gelince, işte onlar, malları kat kat artmış olanlardır.” (30 Rum, 38-39., Mekkî, İnşikâk’tan sonra inmiştir.)

فَاتِ دَا الْفُرْبَى حَقَّهُ وَالْمُسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ * وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ رَبِّا لِيَرْبُؤَ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُؤَ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُنْضَعِفُونَ

21. "Biz hangi memlekete bir peygamber göndermişsek, ora halkını, peygambere iman etmemeleri halinde sıkıntıya sokmuşuzdur; belki bu sıkıntı sebebiyle iman ederler diye. Sonra da fenalığın yerini güzelliğe çevirdik. Çoğalınca da şöyle dediler: "Atalarımızın da sıkıntılı ve sevinçli halleri olmuştu." İşte tam o sırada, hiç hatırlarından geçmezken, onları azap ile yakalayiverdik. Eğer o memleketlerin halkı iman edip, Allah'tan korksalar, elbette üzerlerine yerden ve gökten bereketler açardık. Ne var ki onlar inkâr ettiler. Bunun üzerine biz de onları, kazandıkları günahlarla yakalayiverdik." (7 A'râf, 94-96., Mekke devri son yılında, Sâd'dan sonra)

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِنْ نَبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا بِالْأَسَاءِ وَالصَّرَاءِ لَعَلَّهُمْ يَضُرَّعُونَ * ثُمَّ بَدَأْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَسَنَةَ حَتَّى عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الصَّرَاءُ وَالسَّرَاءُ فَأَخَذْنَاهُمْ بَعْتَهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ * وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِمْ بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

22. "Onlar harcadıkları zaman israf etmezler, cimrilik de yapmazlar ve (harcamaları) bu ikisi arasında olur." (25 Furkân, 67., Mekke devri ortası, Yâsîn'den sonra, 68-70. âyetleri Medenîdir.)

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا

23. "O mü'minler namazı dosdoğru kılarlar ve zekâtı verirler. Onlar ahirete de kesin olarak inanırlar." (27 Neml, 3., Mekke devri ortası, Şuarâ'dan sonra inmiştir.)

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

24. "Onlar; namazı kılan, zekâtı veren ve ahirete kesin olarak inananlardır." (31 Lokman, 4., Mekke devri ortası, Sâffât'tan sonra, 27-29. âyetleri Medenîdir.)

الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

25. "Böyle iken kendilerine Kitap verilmiş olanlar, ancak kendilerine o açık delil geldikten sonra ayrılığa düştüler. Halbuki onlar dini sadece Allah'a tahsis ederek, hakka eğilerek, ancak Allah'a ibadet etmekle, namazı kılmakla ve zekâtı vermekle emrolunmuşlardır. İşte dosdoğru olan din de budur." (98 Beyyine, 4-5., Medenî, Talâk'tan sonra)

وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ النَّبِيُّ * وَمَا أَمُرُوا إِلَّا لِيعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيَمَةِ

1. Zekât:

26. “Akrobaya, yoksula ve yolda kalmışa hakkını ver. Bununla beraber büsbütün de saçıp savurma. Çünkü saçıp savuranlar, şeytanların kardeşleridirler. Şeytan ise, Rabbine karşı çok nankör olmuştur. Eğer Rabbinden ümit ettiğin bir rahmeti aramak için o hak sahiplerinden yüz çevirmek mecburiyetinde kalırsan, o vakit de onlara yumuşak bir söz söyle. Hem, elini bağlayıp boynuna asma (cimrilik etme), hem de onu büsbütün açıp israf etme. Sonra kınanmış, pişman bir halde oturup kalırsın. Çünkü Rabbin dilediğine rızkı hem genişletir, hem de daraltır. Şüphe yok ki O, kullarının hallerinden haberdardır. Her şeyi görendir. Bir de fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Onlara da, size de rızkı biz veririz. Onları öldürmek elbette büyük bir günahdır.” (17 İsrâ, 26-31., Mekke devri ortası, Kasas’tan sonra; 26, 32, 33, 57 ve 73-80. âyetleri Medenî)

وَأْتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تَبْذُرْ نَبْذِيرًا * إِنَّ الْمُبَدَّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيَاطِينِ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا * وَإِمَّا تَعْرِضْ عَنْهُمْ ابْتَغَاءَ رَحْمَةٍ مِنْ رَبِّكَ تَرْجُوهَا فَقُلْ لَهُمْ قَوْلًا مَيْسُورًا * وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَحْسُورًا * إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا * وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا

27. “Miskine, yetime ve esire seve seve yemek yedirirler. (Onlara şöyle derler): “Size ancak Allah rızası için yemek yediriyoruz. Sizden ne bir karşılık isteriz, ne de bir teşekkür. Çünkü biz Rabbimizden korkarız, bir suratsız kara günden.” Allah da onları o günün şerrinden korur ve kendilerini bir parlakla bir sürûra erdirir.” (76 İnsan, 8-11., Medenî, Rahmân’dan sonra, Mekkî diyenler de vardır.)

وَيُطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حَبِّهِ مَسْكِينًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا * إِنَّمَا نُطْعِمُكُمْ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا * إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا * فَوَقَاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا

28. “Gerçekten Allah’ın Kitâb’ını okuyanlar, namazı kılanlar, kendilerine verdiğimiz rızıklardan gizli ve açık verenler, kesinlikle batmak ihtimali olmayan bir ticareti umarlar. Çünkü Allah, mükâfatını kendilerine tamamen ödedikten başka, ayrıca lütfundan da onlara fazlasını verir. Muhakkak ki O, gafûrdur, lütufkârdır.” (35 Fâtır, 29-30., Mekke’de ilk inen sûrelerden, Furkân’dan sonra nâzil olmuştur.)

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّنْ تَبُورَ * لِيُؤْفِقَهُمْ أَجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُمْ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ

29. “Eğer Allah için güzel bir borç arzederseniz, onu sizin için kat kat artırır ve sizi de mağfiret buyurur. Allah, en iyi karşılık verendir ve halîmdir.” (64 Teğâbün, 17., Medenî, Tahrîm’den sonra)

إِنْ تَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُضَاعِفْهُ لَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ

30. "...O halde Kur'an'dan size ne kolay gelirse okuyun ve namazı kılın, zekâti verin. Allah için güzel bir borç takdim edin. Kendi hesabınıza hayır olarak her ne takdim ederseniz onu, Allah yanında daha hayırlı ve sevapça daha büyük olarak bulacaksınız. Allah'tan bağış dileyin. Şüphesiz ki Allah gafûrdur, rahîmdir." (73 Müzzemmil, 20., Mekkî, Kalem'den sonra, 10-11 ve 20. âyetleri Medenî)

...فَأَقْرَعُوا مَا تَيْسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تَقَدَّمُوا لَأَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

31. "Hem Allah'a ibadet edin ve Ona hiç bir şeyi ortak koşmayın. Anaya babaya, akrabaya, yetimlere, yoksullara, yakın komşuya, uzak komşuya, yanınızdaki arkadaşta, yolda kalmışa, ellerinizdeki köle ve cariyelere iyilik edin. Şüphesiz Allah, kendini beğenen ve daima böbürlenmiş kimseleri sevmez. Onlar hem cimrilik yapar, hem de insanlara cimriliği tavsiye ederler. Allah'ın sırf kendi kendilerine lütfundan bahsettiği şeyleri (ilim, mal gibi) de gizlerler. Biz o nankörlere alçaltıcı bir azap hazırlamışızdır. Onlar, Allah'a ve ahiret gününe inanmadıkları gibi mallarını da insanlara gösteriş için sarfederler. Şeytan kime arkadaş olursa, o ne kötü arkadaşdır. Ne olurdu, onlar Allah'a ve ahiret gününe iman etselerdi de Allah'ın kendilerine verdiği şeylerden harcasalardı? Allah onların halini çok iyi bilendir." (4 Nisâ, 36-39., Medenî, nüzûl sırası 3-5. hicrî yıl, Mümtehine'den sonra)

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا * الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا * وَالَّذِينَ يَنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانُ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا * وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ وَكَانَ اللَّهُ بِهِمْ عَلِيمًا

32. "Ey iman edenler, Yahudi bilginleri ve Hıristiyan rahiplerinden birçoğu insanların mallarını haksızlıkla yerler. Ve Allah yolundan saptırırlar. Bir de, altını ve gümüşü hazineye doldurup, Allah yolunda sarfetmeyenleri bu yüzden acıklı bir azap ile müjdele. O gün bunların (altın ve gümüşün) üzerleri cehennem ateşi ile kızdırılacak da (bu malı toplayanların) alınları, yanları, sırtları bunlarla dağlanacak. "İşte bu, nefisleriniz için sakladıklarınızdır. Sakladıklarınızı tadın bakalım" denilecek." (9 Tevbe, 34-35., Medenî, son iki âyeti Mekkî, Mâide'den sonra nâzil olmuştur.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِنَ الْأَحْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنُزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ * يَوْمَ يُحْمَى عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَتُكْوَى بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وَظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ تَكْنُزُونَ لَأَنْفُسِكُمْ فَذُوقُوا مَا كُنْتُمْ تَكْنُزُونَ

33. “Onlar ki, “Resûlullah’ın yanındakilere nafaka vermeyin ki dağılınlar” diyorlar. Halbuki göklerin ve yerin hazineleri Allah’ındır velâkin münafıklar anlamazlar. Ey iman edenler! Mallarınız ve çocuklarınız sizi Allah’ı anmaktan alıkoymasın. Kim bunu yaparsa işte onlar ziyana uğrayanlardır. Ve sizlere rızık olarak verdiğimiz şeylerden infak yapın, her birinize ölüm gelmezden evvel, ki sonra şöyle demeyesiniz: “Ey Rab-bim, beni yakın bir ecele kadar tehir eylesen de sadaka versem ve salihlerden olsam.” (63 Münâfikûn, 7, 9-10., Medenî, Hacc’dan sonra inmiştir.)

هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُوا عَلَىٰ مَنْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُوا وَيَلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَقْفَهُونَ * يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالَكُمُ وَلَا أَوْلَادَكُمُ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ * وَأَنْفِقُوا مِنْ مَا رَزَقْنَاكُمْ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَقَ وَأَكُن مِنَ الصَّالِحِينَ

34. “Kim Allah rızası için güzel bir borç verirse Allah, ona kat kat fazlası ile verir. Allah kimini daraltır, kimini de genişletir ve siz Ona döndürüleceksiniz.” (2 Bakara, 245., Medenî, nüzûl sırası 1-2. hicrî yıl)

مَنْ ذَا الَّذِي يُفْرِضُ اللَّهُ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

35. “Allah’a ve Resûlüne iman edin de, size tasarruf yetkisi verdiği şeylerden (Allah yolunda) harcayın. İman edip de Allah yolunda harcayanlarınız için büyük bir ecir vardır. Hem Allah yolunda niye harcamayasınız ki, göklerin ve yerin mülkü zaten Allah’ındır. (Mekke’nin) fethinden önce Allah yolunda harcayıp savaşanlarınız diğerleri ile bir olmaz. Onlar, sonradan Allah yolunda harcayıp çarpışanlardan derece itibariyle daha büyüktür. Bununla beraber hepsine de Allah cenneti vaad buyurdu. Allah, her ne yaparsanız haberdardır. Allah’a güzel bir borç takdim edecek kimseye, Allah onun karşılığını ona kat kat verir. Hem onun için çok hoş bir ecir de vardır.” (57 Hadîd, 7, 10-11., Medenî, 8. veya 9. hicrî yıl, Zelzele’den sonradır.)

آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفَقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلِفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ * وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتِلَ أُولَٰئِكَ أَكْبَرُ مِنْ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَاتَلُوا وَكُلًّا وَعَدَ اللَّهُ الْحَسَنَىٰ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ * مَنْ ذَا الَّذِي يُفْرِضُ اللَّهُ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ

36. “Ey Resûlüm münafıklara de ki: “Gerek isteyerek gerekse istemeyerek infak edin (Allah yolunda harcayın). İnfak ettikleriniz sizden hiçbir zaman kabul olunmayacaktır. Çünkü siz, fâsık bir kavim oldunuz.” İnfaklarının onlardan kabul edilmemesine

sebebi; Allah'a ve Resûlüne hakikatte inanmamaları, namaza ancak üşene üşene gelmeleri, verdiklerini de ancak istemeye istemeye vermeleridir. Onların ne malları ne de çocukları, sakın seni imrendirmesin. Allah onları ancak dünya hayatında bunlarla cezalandırmayı ve canlarının kâfir oldukları halde çıkmasını istiyor. Şüphesiz sizden olduklarına dair Allah'a yemin de ederler. Halbuki sizden değildirler. Fakat onlar öyle bir kavimdir ki, korkudan ödleri patlıyor. İçlerinden sadakalar hakkında sana târiz edenler de (dil uzatan) var. Eğer ondan kendilerine verilmişse hoşnut olurlar. Verilmemişse derhal kızarlar. Ne olurdu bunlar, Allah'ın ve Resûlünün kendilerine verdiği razı olsalar da: "Bize Allah yeter. Allah bize lütûf ve ihsânından yine verir. Bizim bütün rağbetimiz Allah'adır." deselerdi. Yine içlerinden öyleleri vardır ki, peygamberi incitiyorlar ve : "O her söyleneni dinleyen bir kulaktır." diyorlar. De ki: "Sizin için bir hayır kulağıdır. Allah'a inanır, mü'minlere inanır. Ve iman edenleriniz için bir rahmettir." Allah'ın Resûlünü incitenler için ise, acıklı bir azap vardır. Münafıkların erkekleri de kadınları da birbirlerinin benzeridirler. Kötülüğü emreder iyilikten sakındırırlar ve Allah yolunda harcamaktan ellerini sıkı tutarlar. Allah'ı unuttular da, Allah da onları unuttu. Gerçekten münafıklar hep fâsıktırlar. Erkek ve kadın bütün mü'minler birbirlerinin delileridirler. İyiliği emreder kötülükten sakındırırlar. Namazı kılarlar, zekâtı verirler. Allah'a ve Resûlüne itaat ederler. İşte bunları Allah rahmetiyle yarlıgıyacaktır. Çünkü Allah azîzdir, hakîmdir." (9 Tevbe, 53-56, 58-59, 61, 67, 71., Medenî, Mâide'den sonra)

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلُ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا * فَلَنْ أُنْفِقُوا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَلَ مِنْكُمْ إِن كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ
 بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ * فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ * وَيَخْلِفُونَ بِاللَّهِ إِنَّهُمْ لَمِنْكُمْ وَمَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَكِنَّهُمْ قَوْمٌ يَفْرُقُونَ *
 وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رَضُوا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْحَطُونَ
 وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ * وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤَدُّونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أَدْنَى
 قُلُوبِنَا خَيْرٌ لَكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤَدُّونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ * الْمُنَافِقُونَ
 وَالْمُنَافِقَاتُ بَعْضُهُمْ مِنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيَهُمْ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ هُمْ
 الْأَفْسَاقُونَ * وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ
 الزَّكَاةَ وَيَطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

37. "Sadakalar (zekâtlar) ancak şunlar içindir: Fakirler, miskinler (yoksullar), sadaka toplayan memurlar, müellefe-i kulûb (kalpleri İslâm'a iyice ısındırılmak istenenler), köleler, borçlular, Allah yolundakiler (cihat edenler), yolda kalmışlar. Allah tarafından böyle farz kılındı. Allah alîmdir, hakîmdir." (9 Tevbe, 60., Medenî, son iki âyeti Mekkî, 9. hicrî yılda Mâide'den sonra inmiştir.)

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمَوْلَىٰ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَإِنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

38. “Diğer bir takımı ise günahlarını itiraf ettiler. Ve iyi bir amel ile diğer bir (kötü ameli) karıştırdılar. Ola ki Allah tövbelerini kabul eder. Çünkü Allah gafûrdur, rahîmdir. Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah, kullarının tövbesini kabul eder. Ve sadakaları alır? Allah tövbeleri kabul edicidir. Çok merhametlidir.” (9 Tevbe, 102, 104.)

وَأَخْرُونَ اعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَىٰ اللَّهُ أَن يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ * أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

39. “Onların mallarından bir sadaka al ki, onunla hem kendilerini temizlersin hem de bereketlendirmiş olursun. Bir de haklarında dua ediver. Çünkü senin duanın kalplerini yatıştırır. Allah her şeyi işiten, her şeyi bilendir.” (9 Tevbe, 103.)

خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلَّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

2. Öşr:

40. “O çardaklı ve çardaksız cennet gibi bahçeleri, o tatları ve yemişleri başka başka ekinleri, o hurmaları, zeytinleri, narları vücûda getiren hep Odur. Her biri mahsul verince mahsulünden yiyin. Hasat vakti hakkını verin. Bununla beraber israf ta etmeyin. Çünkü Allah, israf edenleri sevmez.” (6 En’âm, 141., Mekke devri sonlarına doğru; 20, 23, 91, 93, 114, 141, 151 ve 152. âyetleri Medine’de nâzil olmuştur.)

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ وَغَيْرَ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أَكْلُهُ وَالزَّيْتُونَ وَالرَّيْحَانَ مُتَشَابِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ كُلُوا مِن ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَآتُوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

3. Fey’, ganimet ve cizye:

41. “Yoksa sen onlardan bir ücret mi istiyorsun. Rabbinin ecri daha hayırlıdır. Hem O, rızık verenlerin en hayırlısıdır.” (23 Mü’minûn, 72., Mekke devri sonlarında inmiştir.)

أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا فَقَرَاجُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

42. “Sana ganimetlerin taksiminden soruyorlar. De ki: “Ganimetlerin taksimi, Allah’a ve Resûlüne aittir.” Onun için siz gerçekten mü’minler iseniz Allah’tan korkun da birbirinizle aranınızı düzeltin. Allah’a ve Resûlüne itaat edin.” (8 Enfâl, 1., Medenî, Bedir savaşından sonradır. 30-36. âyetleri Mekki’dir ve Bakara’dan sonra inmiştir.)

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَنْفَالِ قُلِ الْأَنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ بَيْنِكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

43. “Biliniz ki ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyden beşte biri mutlaka Allah içindir. O da, peygamber ve ona yakınlığı olanlara, yetimlere, miskinlere, yolda kalmışlara aittir. Eğer siz Allah’a iman etmiş ve o hak ile bâtılın ayrıldığı (Bedir günü) o iki ordunun birbiriyle çarpıştığı gün kulumuza (Hz. Muhammed’e) indirdiğimiz âyetlere iman etmişseniz, biliniz ki Allah her şey kâdirdir.” (8 Enfâl, 41.)

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّقَىٰ الْجُمُعَانَ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

44. “Artık elde ettiğiniz ganimetten helal ve hoş olarak yiyin. Ve Allah’tan korkun. Allah mağfiret edici, merhamet edicidir.” (8 Enfâl, 69.)

فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

45. “Bir peygamber için emanete hıyanet olur şey değildir. Her kim hıyanet eder, ganimet ve hâsılattan bir şey aşırırsa, boynuna aldığını kıyamet gününde yüklenir getirir. Sonra da herkese kazandığı ödenir, onlara zulmedilmez.” (3 Âl-i İmrân, 161., Medenî, Enfâl’den sonra inmiştir, yani Bedir’den sonra)

وَمَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يَعْلَنَ وَمَنْ يَعْلَنَ يَأْتِ بِمَا عَلَٰنَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّىٰ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

46. “Allah’ın Nadîr Oğulları’ndan peygamberine verdiği fey’e gelince: Siz, ona ne at, ne de deve sürdünüz. Fakat Allah, resûllerini dilediği kimselere galip getirir. Allah her şey kâdirdir.” (59 Haşr, 6., Medenî, 4. hicrî yılda, Beyyine’den sonra)

وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يُسَلِّطُ رَسُولَهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

47. “Allah’ın, Resûlüne başka ülkeler halkından verdiği fey’ de, Allah için, Resûlü ve ona akrabalığı bulunanlar için, yoksullar ve yolda kalmış kimseler içindir. Tâ ki o mal sadece içinizden zengin olanlar arasında dolaşır bir devlet olmasın. Peygamber size her ne emir verirse tutun, men ettiğinden de sakının ve Allah’tan korkun. Şüphesiz Allah’ın azabı şiddetlidir.” (59 Haşr, 7., Medenî, 4. hicrî yılda Beyyine’den sonra)

مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

48. “(Bu mallar bir de) o fukara Muhacirler içindir ki, yurtlarından ve mallarından çıkarıldılar. Allah’tan bir lütûf ve rıza ararlar ve Allah’a ve Resûlüne yardım ederler. Sâdık olanlar işte onlardır.” (59 Haşr, 8.)

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

49. “Şu Ensâr ki, Muhacirlerden önce Medine’yi hazırlayıp imana sarıldılar. Onlar kendilerine hicret edenlere sevgi beslerler ve Muhacirlere verileden nefislerinde bir kaygı duymazlar. Kendileri muhtaç bile olsalar, Muhacirleri nefislerine tercih ederler. Her kim de nefsinin hırsından korunursa, işte felâh bulanlar onlardır.” (59 Haşır, 9.)

وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْتِرُونَ عَلَى أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقِ شَحْنًا نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

B. Cihad (Devletler Hukuku):

1. “Haydi öğüt ver, sen şimdi sırf bir öğütçüsün. Üzerlerine musallat değilsin.” (88 Gâşiye, 21-22., Mekki, ilk inenlerden, Zâriyât’tan sonra)

فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ * لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ

2. “Her iyilik aynı olmadığı gibi, her kötülük de aynı değildir. (Kötülüğü, iyiliğin) en güzeli ile önle. O zaman bakarsın ki, seninle arasında düşmanlık bulunan kimse, sanki yakın bir dost gibidir. Ona (kötülüğü en güzel iyilikle önleme seviyesine) ancak sabredenler erdirilir. Ve ona ancak büyük bir hazza sahip olanlar erdirilir.” (41 Fussilet, 34-35., Mekke devri ortaları, Mü’min’den sonra)

وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا السَّيِّئَةُ ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ فَإِذَا الَّذِي بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ * وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلْقَاهَا إِلَّا ذُو حِظٍّ عَظِيمٍ

3. “Rahman (olan Allah’ın has) kulları yeryüzünde vakar ve tevazu ile yürürler. Cahiller kendilerine laf attıkları vakit de: “Selâmetle” derler.” (25 Furkân, 63., Mekke devri ortaları, Yâsîn’den sonra)

وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا

4. “Sen kötülüğü en güzel iyilikle bertaraf et. Biz onların neler yakıştırmakta olduklarını daha iyi biliriz.” (23 Mü’minûn, 96., Mekke devri sonlarında inmiştir.)

ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةَ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ

5. “Eğer buna karşı yüz çevirirlerse, artık sana düşen açık bir tebliğdir. İnsanları Rabbinin yoluna hikmet ile ve güzel sözler ile davet et. Onlarla en güzel şekilde mücadele yap. Çünkü kimin yoldan saptığını herkesten daha iyi bilen, kimin doğru yolda oldu-

ğunu da herkesten çok iyi bilen, muhakkak, senin Rabbindir.” (16 Nahl, 82, 125., Mekke devri sonlarında, son üç âyeti Medine’de inmiştir.)

فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ الْمُبِينُ * ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

6. “(Yâ Muhammed) onun için sen (İslâm’a) davet et ve emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların keyiflerine uyma da, de ki: “Ben, Allah’ın indirdiği her kitaba iman getirdim ve aranızda adalet yapmakla emrolundum. Allah, bizim de Rabbimizdir, sizin de Rabbinizdir. Bizim amellerimiz bize aittir, sizin amelleriniz size aittir. Sizinle bizim aramızda tartışılacak bir şey yoktur. Allah, hepimizi bir araya getirip hükmünü verecektir. Dönüş O’nadır.” (42 Şûrâ, 15., Mekke devri ortaları, Fussilet’ten sonra)

فَلَذِكِ فَادَعُ وَاسْتَقِمْ كَمَا أَمَرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَأُمِرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمُ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ لَا حُجَّةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمُ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

7. “Onlar ki, kendilerine bir tecavüz geldiği zaman yardımlaşır.” (42 Şûrâ, 39.)

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ

8. “Bu, Allah’ın bir kavme verdiği nimeti, onların, nefislerini değiştirmeye kadar, değiştirmemesindedir. Gerçekten Allah hakkıyla işiten, kemâliyle bilendir.” (8 Enfâl, 53., Medenî, Bakara’dan sonra inmiştir.)

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَى قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

9. “Kendilerine savaş açılan mü’minlere (savaş için) izin verildi. Çünkü onlara zulmediliyordu. Şüphe yok ki Allah, onları muzaffer kılmaya mutlaka kâdirdir. Onlar haksız yere ve ancak: “Rabbimiz Allah’tır” demelerinden dolayı yurtlarından çıkarıldılar. Eğer Allah, insanların bir kısmını bir kısmı ile defetmeseydi, içlerinde Allah’ın adı çok anılan manastırlar, kiliseler, havralar ve mescitler muhakkak yıkılırdı. Allah (ın dine) yardım edenlere elbette Allah da yardım edecektir. Şüphe yok ki Allah, çok kuvvetli ve her şeye gâliptir.” (22 Hac, 39-40., Mekkî veya Medenî olduğu hakkında ihtilâf vardır. Doğrusu, âyetlerinin çoğunun Mekke devri sonlarında veya hicretten az zaman sonra nâzil olduğudur.)

أَذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتَلُونَ بِأَنَّهُمْ ظَلَمُوا وَإِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ نَصْرِهِمْ لَقَدِيرٌ * الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بِغَيْرِ حَقٍّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبُّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَهْدَمَتْ صَوَامِعُ وَبِيَعٌ وَصَلَوَاتٌ وَمَسَاجِدُ يُذْكَرُ فِيهَا اسْمُ اللَّهِ كَثِيرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَنْ يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ

10. "Allah uğruna gerektiği gibi cihad edin. (Çünkü) sizi O seçti. Dinde üzerinize hiçbir güçlük de yükledi. (Tıpkı) babanız İbrahim'in dininde (olduğu gibi), peygamber size şahit olsun, siz de insanlara şahit olasınız diye size, daha evvel de bu Kur'an'da Müslüman adını Allah vermiştir. Artık namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Allah'a bağlanın. (Çünkü) sizin mevlânız O'dur. O ne güzel Mevlâ ve ne güzel yardımcıdır." (22 Hac, 78.)

وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِثْلَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلِ وَفِي هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيدًا عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

11. "Size savaş açanlarla Allah yolunda çarpışın. (Allah'ın koyduğu) sınırları aşmayın. Çünkü Allah haddi aşanları sevmez." (2 Bakara, 190., Medenî, 1. ve 2. hicrî yılda inmiştir.)

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

12. "Allah yolunda savaşın ve onları nerede yakalarsanız öldürün. Ve sizi çıkardıkları yerden (Mekke'den) onları çıkarın. Fitne, öldürmeden daha ağırdır. Bununla beraber, Mescid-i Haram yanında onlar sizinle savaşmadıkça onlarla savaşmayın. Onlar sizi öldürmeye kalkarlarsa siz de onları öldürünüz. Kâfirin cezası işte budur." (2 Bakara, 191.)

وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ تَقْتُلُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِنْ حَيْثُ أَخْرَجْتُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تُقَاتِلُوا عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يُقَاتِلَوْكُمْ فِيهِ فَإِنْ قَاتَلَوْكُمْ فَأَقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ

13. "Şirkten vazgeçerlerse hiç şüphesiz Allah gafûr ve rahîmdir." (2 Bakara, 192.)

فَإِنْ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

14. "Fitneden eser kalmayınca ve din de Allah'ın oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer şirkten vazgeçerlerse artık zalimlerden başkasına hiçbir husumet yoktur." (2 Bakara, 193.)

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ

15. "Haram ay, haram aya ve bütün hürmetler birbirine karşılıklıdır. Her kim haddi aşarak üzerinize saldırırsa, siz de tıpkı onların size saldırdığı kadar onlara saldırın. Allah'tan korkunuz ve biliniz ki Allah muttakilerle beraberdir." (2 Bakara, 194.)

الشَّهْرُ الْحَرَامُ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتُ قِصَاصٌ فَمَنْ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَانْقُوا اللَّهَ وَعَلَّمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

16. “Harp üzerinize yazıldı. Gerçi o size hoş gelmez, fakat olur ki siz bir şeyden hoşlanmazsınız, halbuki o hakkınızda bir hayırdır ve olur ki bir şeyi seversiniz, halbuki o bir şerdir. Siz bilmezsiniz, Allah bilir.” (2 Bakara, 216.)

كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَعَسَى أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

17. “Ey Habibim! Sana haram ayı ve onda yapılacak savaşı soruyorlar. De ki: “Onda yapılacak savaş büyük bir günahdır. Bununla beraber insanları Allah yolundan menetmek ve Onu inkâr etmek, Mescid-i Haram’a gitmelerine engel olmak ve onun halkını, (Muhammed ve ashabını) ondan çıkarmak da Allah katında o savaştan daha büyük bir günahdır. Fitne, katilden de beterdir. Güçleri yetse sizi dininizden çevirinceye kadar sizinle savaşmaya devam edip duracaklardır. İçinizden her kim dininden döner de kâfir olarak ölürse, bu gibilerin bütün amelleri dünyada da Ahirette de boşa gitmiştir. Ve bunlar cehennemlikler ve orada ebedî kalacaklardır.” (2 Bakara, 217.)

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِنْدَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَرَالُونَ يَفَاتِلُونَكُمْ حَتَّى يَرُدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتَطَاعُوا وَمَنْ يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَيَمُتْ وَهُوَ كَافِرٌ فَأُولَئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

1. Harp hali ile ilgili hükümler:

18. “Ey iman edenler! Düşmana karşı her türlü savunma tedbirinizi alınız. Onlara karşı ya küçük birlikler halinde hareket ediniz veya topyekün seferber olunuz.” (4 Nisâ, 71., Medenî, 3-5. hicrî yıl, Mümtehine’den sonra inmiştir.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانفِرُوا تَبَاتٍ أَوْ انفِرُوا جَمِيعًا

19. “Nitekim Rabbin seni evinden hak uğrunda savaş için çıkarmıştı. Oysa Müslümanların bir kısmı bundan hoşlanmamıştı. Hak meydana çıktıktan sonra (savaş olacağı kesinleşince) bu savaş hususunda göz göre göre ölüme sevkolunuyorlarmış gibi sizinle mücadele ediyorlardı. Ve o vakit Allah, size iki tâifeden birinin (kervanın veya savaşın) sizin olmasını vaad ediyordu. Siz ise kuvvet ve silaha gerek duyulmayanın sizin olmasını arzu ediyordunuz. Halbuki Allah, âyetleriyle hakkı ve İslâm’ı açığa vurmaya ve kâfirlerin arkasını kesmeyi diliyordu. Bunun hikmeti: Kâfirler istemese bile hakkı (İslâm’ı) tanıtır ve yerleştirmek ve küfrü yok etmektir. Rabbinizden yardım istediğiniz zaman: “Ben, işte ardına bin melek ile yardım ediyorum” cevabıyla duanızı kabul buyurmuştu. Ve bunu Allah, size sırf bir müjde olsun ve bununla kalpleriniz yatışsın diye yapmıştı. Yoksa yardım (zafer) ancak Allah’ın katındadır. Gerçekten Allah mutlak gâlip-

tir. Hüküm ve hikmet sahibidir. O sırada size, tarafından bir emniyet olmak üzere, bir uyuklama veriyordu. Ve sizi temizlemek, şeytanın vesvesesini sizden gidermek, kalplerinize sebat vermek ve ayaklarınızı sağlam durdurmak için gökten üzerinize yağmur iniyordu. O vakit ki Rabbin, meleklerle şöyle vahyediordu: “Ben sizinle beraberim. Mü’minlere sebat verir. Kâfirlerin yüreğine dehşet bırakacağım. Hemen boyunlarının üstüne vurun. Bütün parmaklarını doğrayın.” Onlar Allah’a ve Resûlüne karşı geldikleri için böyle olacak. Her kim Allah’a ve Resûlüne karşı gelirse, bilsin ki Allah’ın azabı şiddetlidir. Ey kâfirler, işte bunu gördünüz ya, şimdilik onu tadın. Kâfirlere ahirette bir de cehennem azabı vardır.” (8 Enfâl, 5-14., Medenî, Bedir Savaşı’ndan sonra, 30-36. âyetleri Mekkî, Bakara’dan sonra nâzil olmuştur.)

كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارِهُونَ * يُجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَمَا تَبَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ * وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشُّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَابِرَ الْكَافِرِينَ * لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ * إِذْ تَسْتَغِيثُونَ رَبَّكُمْ فَاسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُم بِالْفِئِ مِنْ الْمَلَائِكَةِ مُرْدِفِينَ * وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَى وَلِتَطْمَئِنَّ بِهِ قُلُوبُكُمْ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ * إِذْ يُغَشِّيكُمُ النُّعَاسَ أَمَنَةً مِنْهُ وَيُنزِلُ عَلَيْكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لِيُطَهِّرَكُمْ بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُمْ رِجْسَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ * إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبَّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا سَأَلْتَنِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ فَاضْرِبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَاضْرِبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ * ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ * ذَلِكَ فَذُوقُوا وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ

20. “Ey iman edenler! Toplu olarak kâfirlerle karşılaştığınız zaman onlara arkınızı dönmeyin (kaçmayın). Her kim böyle bir günde dönüp çarpışmak için bir tarafa çekilmek veya başka bir birliğe katılıp savaşmak müstesna, onlar arkasını dönüp kaçarsa muhakkak ki Allah’ın gazabına uğramıştır. Ve varacağı yer, cehennemdir. O ne kötü bir âkıbetir.” (8 Enfâl, 15-16.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا زَحْفًا فَلَا تُوَلُّوهُمْ الْأَدْبَارَ * وَمَنْ يُؤَلِّمُ يَوْمَئِذٍ دُبْرَهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّرًا إِلَى فِتْنَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِغَضَبٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

21. “Sonra onları siz öldürmediniz, fakat Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, lâkin Allah attı. Bu, mü’minlere güzel bir imtihan da geçirtmek içindi. Allah hakıyla işiten, kemâliyle bilendir. Bunu gördünüz. İşte Allah böylece kâfirlerin kurdukları düzeni boşa çıkarır. (Ey kâfirler!) Fetih istiyorsanız, işte size fetih geldi (aleyhinize olarak). Ve eğer inkârdan vazgeçerseniz hakkınızda daha hayırlı olur. Yok yine savaşa dönerseniz, biz de döneriz. O vakit askerleriniz çok olsa da, size zerre kadar fayda vermez. Çünkü Allah, mü’minlerle beraberdir.” (8 Enfâl, 17-19.)

فَلَمْ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتُمْ إِذْ رَمَيْتُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَى وَلِيُبْلِيَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ *
ذَلِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مُوهِنُ كَيْدِ الْكَافِرِينَ * إِنَّ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ وَإِنْ تَنْتَهُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَعُودُوا نَعُدْ وَلَنْ تُغْنِيَ عَنْكُمْ
فِئْتَكُمْ شَيْئًا وَلَوْ كَثُرَتْ وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ

22. "O zamanı da hatırlayın ki, siz yeryüzünde zayıf ve hakir görülen bir azınlıktınız. İnsanların sizi hırpalamasından korkuyordunuz. Öyleyken Allah sizi barındırdı. Sizi yardımcı ile güçlendirdi. Ve şükredesiniz diye temizlerinden rızık verdi. Ey iman edenler! Allah'a ve Resûlüne hıyanet etmeyiniz ki, bile bile emanetlerinize hıyanet etmiş olmayasınız." (8 Enfâl, 26-27.)

وَاذْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَآوَاكُمْ وَأَيَّدَكُمْ بِبَصْرِهِ وَرَزَقَكُم مِّنَ الطَّيِّبَاتِ
لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ * يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

23. "Ortalıkta fitne kalmayıp, din tamamıyla Allah'ın dini oluncaya kadar onlarla savaşın. Eğer vazgeçerlerse, muhakkak Allah yaptıklarını görür. Yok vazgeçmezlerse, artık bilin ki, Allah sizin yardımcınızdır. O, ne güzel mevlâ, O ne güzel yardımcıdır." (8 Enfâl, 39-40.)

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِئْتَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ * وَإِن تَوَلَّوْا فَاَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ
مَوْلَاكُمْ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ

24. "Biliniz ki ganimet olarak aldığınız herhangi bir şeyden beşte biri mutlaka Allah içindir. O da, peygambere ve yakınlığı olanlara, yetimlere, miskinlere, yolda kalmışlara aittir. Eğer siz Allah'a iman etmiş ve hak ile bâtılın ayrıldığı (Bedir) günü, o iki ordunun birbiriyle çarpıştığı gün kulumuza (Hz. Muhammed'e) indirdiğimiz âyetlere iman etmişseniz, biliniz ki Allah her şeye kâdirdir. O vakit siz, vadinin yakın bir yamacında idiniz. Onlar ise uzak yamacında idiler. Kervan da sizden daha aşağıda idi. Öyle ki, onlarla sözleşmiş olsaydınız mutlaka buluşma yeri için anlaşmazlık çıkarırdınız. Fakat mukadder olan Müslümanların zafer işini yerine getirmek için Allah böyle yaptı. Tâ helâk olan, açık bir delili görüldükten sonra helâk olsun. Sağ kalanlar da bu açık delilden sonra yaşasın. Gerçekten Allah işitici ve bilicidir. O vakit Allah sana uykuda onları az gösteriyordu. Eğer onları çok gösterse idi, korkacaktınız ve harp hususunda aranızda ihtilâfa düşecektiniz. Fakat Allah bundan sizi selamete çıkardı. Çünkü O, bütün kalplerdekini hakkıyla bilendir. Ve o vakit karşılaştığınız sırada onları sizin gözlerinize az gösteriyor, sizi de onların gözünde azaltıyordu. Çünkü Allah mukadder olan işi yerine getirecekti. Bütün işler Allah'a döndürülür. Ey iman edenler! Bir düşman topluluğu ile karşılaştığınız zaman sebat edin ve Allah'ı çokça zikredin ki kurtuluşa eresiniz." (8 Enfâl,

41-45., Medenî, Bedir savaşında sonra, 30-36. âyetleri Mekki, Bakara'dan sonra nâzil olmuştur.)

وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّقَىٰ الْجَمْعَانَ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ * إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَىٰ وَالرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ لِاخْتِلَافْتُمْ فِي الْمِيْعَادِ وَلَكِنْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا لِيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْ بَيِّنَةٍ وَيَحْيَا مَنْ حَيَّ عَنْ بَيِّنَةٍ وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ * إِذْ يُرِيكُهُمُ اللَّهُ فِي مَنَاكِبِ قَلِيلًا وَلَوْ أَرَاكَهُمْ كَثِيرًا لَفَشِلْتُمْ وَلَتَنْتَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَلَكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ * وَإِذْ يُرِيكُمُوهُمْ إِذِ الْتَقَيْتُمْ فِي أَعْيُنِكُمْ قَلِيلًا وَيُقَلِّلُكُمْ فِي أَعْيُنِهِمْ لِيَقْضِيَ اللَّهُ أَمْرًا كَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ * يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

25. “Onlar, kendileriyle anlaşma yaptığın halde, her defasında anlaşmayı bozanlar ve bundan hiç çekinmeyenlerdir. Onun için, onları harpte yakalarsan, kendilerini ve arkalarındakileri iyice perişan et ki, ibret alsınlar. (Eğer seninle anlaşma yapan) bir kavimden de, sözleşmeye aykırı bir hainlik yapmalarından korkarsan, savaştan önce anlaşmayı aynı şekilde bozduğunu kendilerine bildir. Çünkü Allah hainleri sevmez.” (8 Enfâl, 56-58.)

الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْفُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ * فِيمَا تَتَفَقَّهُهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرَّدَ بِهِمْ مِنْ خَلْفُهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْدَكُرُونَ * وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً فَأَنْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْخَائِنِينَ

26. “Siz de düşmanlara karşı gücünüzün yettiği kadar her türlü kuvvet ve cihad için bağlanıp beslenen atlar hazırlayın ki, bununla Allah düşmanını, kendi düşmanınızı ve bunlardan başka sizin bilmeyip de Allah'ın bildiği diğer düşmanları korkutasınız. Allah yolunda ne harcarsanız, onun sevabı size eksiksiz ödenir. Ve asla haksızlığa uğratılmazsınız. Eğer onlar barışa yanaşırlarsa, sen de ona yanaş ve Allah'a güven. Çünkü işiten, bilen ancak Odur.” (8 Enfâl, 60-61.)

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهَبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ وَآخَرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يُوَفَّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تظَلُمُونَ * وَإِنْ جَنَحُوا فَأَجَنَّهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

27. “Ey Peygamber, mü'minleri cihada teşvik eyle. Eğer sizden sabredici yirmi kişi olursa, iki yüz düşman galip gelir. Ve eğer sizden yüz kişi olursa, o kâfirlerden bin kişiye galip gelirler. Çünkü onlar hakkı ve âkibetlerini idrak etmez bir kavimdirler. Şimdi Allah, sizden yükü hafifletti. Ve sizde bir zaaf bulunduğunu bildi. O halde sizden sabredecek yüz kişi olursa, iki yüz düşmana galip gelirler. Sizden bin kişi olursa, Allah'ın izniyle iki bin kişiye galip gelirler. Allah, sabredenlerle beraberdir.” (8 Enfâl, 65-66.)

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عَشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِئَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنْ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ * الْآنَ خَفَّفَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِئَةٌ صَابِرَةٌ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

28. “Hiçbir peygamber için, harp sahasında düşmanı iyice ezinceye kadar esirler almak lâyük değildir. Siz dünya malını istiyorsunuz. Allah ise, ahireti kazanmanızı murâd ediyor. Allah azîz ve hakîmdir. Eğer Allah’tan, daha önce gelmiş bir hüküm bulunmasaydı, aldığınız fidyeden dolayı size mutlaka büyük bir azap dokunurdu.” (8 Enfâl 67-68.)

* مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُتَخَنَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَصَ الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ * لَوْلَا كِتَابٌ مِنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

29. “Kâfirlerle (savaşa) karşılaştığınız zaman, hemen boyunlarını vurun. Nihayet onları iyice alt ettiğinizde, bağı sıkı bağlayın (kalanlarını esir edin). Sonra da ya lutfeder salıverirsiniz ya da fidye alırsınız. Tâ ki, harp ağırlıklarını bırakana kadar (İslâm yeryüzünde hakimiyetini kurana kadar) bu, böyledir. Eğer Allah dileseydi, onlardan (helâk etmek sûretiyle) öcünü alıverirdi. Fakat Allah sizi birbirinizle imtihan etmektedir. Allah yolunda öldürülenlere gelince, (Allah) onların amellerini asla boşa çıkarmaz.” (47 Muhammed/Kitâl, 4.)

فَإِذَا لَقِيتُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبِ الرِّقَابِ حَتَّى إِذَا أَتَخْتَنُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَتَاقَ فَمَا مَنَّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَكِنْ لِيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ

30. “Allah, sizi, din hakkında sizinle savaşmayan ve sizi yurtlarınızdan çıkarmayan kimselerden, onlara iyilik etmenizden ve kendilerine adalet yapmanızdan met etmez; çünkü Allah adalet yapanları sever. Allah, sizi ancak sizinle din hakkında savaşan ve sizi yurtlarınızdan çıkarana ve çıkarılmanıza yardım eden kimselerden, onlara dostluk etmenizden men eder. Her kim de onlara dostluk ederse, işte onlar zalimlerdir. Ey iman edenler! Size mü’min kadınlar muhacir olarak geldikleri zaman, kendilerini deneyin. Onların imanlarını en iyi Allah bilir. İmtihan üzere onları mü’min bilerseniz, artık kendilerini kâfirlere geri çevirmeyin; mü’min kadınlar kâfirlere helal değildir. Kâfirler de onlara helal olmazlar. Bununla beraber, kâfir kocalarının onlara sarfettikleri mehirleri o kâfirlere verin. Sizin o mü’min kadınları nikâh etmenizden de, kendilerine mehirlerini verdiğiniz takdirde, üzerinize bir günah yoktur. (Sizden ayrılan) kâfir kadınların da arkalarına düşmeyin ve onlara sarfettiğinizi isteyin. Kâfirler de (Müslüman olan eşlerine) sarfettiklerini istesinler. Bunlar, size Allah’ın hükmüdür, aranızda hüküm veriyor. Allah alîmdir, hakîmdir. Eğer zevcelerinizden biri bir şey ile kâfirlere kaçar, siz de (kâfirler-

den) ganimet alırsanız zevceleri (kâfirlere) gitmiş olanlara kaybettiklerinin mislini verin ve kendisine iman ettiğiniz Allah'tan korkun." (60 Mümtehine, 8-11., 7. hicrî yıl, Ahzâb'dan sonra)

لَا يَنْهَاكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ * إِنَّمَا يَنْهَاكُمْ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ * يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَاِمْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَآتُوهُنَّ مَا أَنْفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكُوفَرِ وَاسْأَلُوا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلَيْسَ أَلْوَا مَا أَنْفَقُوا دَلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَخَكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ * وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِنْ أَرْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقِبْتُمْ فَاتُوا الَّذِينَ دَهَبَتْ أَرْوَاجُهُمْ مِثْلَ مَا أَنْفَقُوا وَآتُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ

31. "(Muharebeye katılmak hususunda) âmâyâ zorlama yoktur, aksağa zorlama yoktur, hastaya zorlama yoktur. Kim Allah'a ve Resûlüne itaat ederse onu, Allah, altından ırmaklar akan cennetlere koyar. Her kim de yüz çevirirse, onu da acıklı bir azap ile azaplandırır." (48 Fetih, 17., Medenî, Hudeybiye Anlaşması'ndan dönerken yolda inmiştir.)

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَىٰ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ وَمَنْ يُطِعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يَعْذِبْهُ عَذَابًا أَلِيمًا

2- Savunmadan "İ'lâ-i Kelimetullah'a" geçiş:

32. "Allah ve Resûlünden, kendileriyle antlaşma yaptığınız müşriklere bir ulti-matomdur bu! Bundan böyle yeryüzünde dört ay (istediğiniz gibi) dolaşın. Şunu da bilin ki siz, Allah'ı aciz bırakacak değilsiniz. Allah, kâfirleri mutlaka alçaltacaktır. Bir de Allah ve Resûlünden hacc-ı ekber günü insanlara bir ilandır ki, Allah da Resûlü de artık müşriklerle yapılan antlaşmalarla bağlı değildir. Eğer hemen tövbe ederseniz, bu, sizin için hayırlıdır. Yok yine yüz çevirirseniz, biliniz ki Allah'ı aciz bırakacak değilsiniz. Kâfirleri acıklı bir azap ile müjdele. Ancak, antlaşma yapmış olduğunuz müşriklerden, antlaşmalarında size hiçbir eksiklik yapmamış ve sizin aleyhinize hiçbir kimseye yardım etmemiş olanlarla müstesna. Bunlarla olan antlaşmalarınıza günü doluncaya kadar uyun. Muhakkak ki Allah, muttakileri sever. Haram olan aylar çıkınca, artık o müşrikleri nerede bulursanız öldürün. Yakalayıp hapsedin ve bütün geçitleri tutun. Eğer tövbe ederler de, namazı kılıp zekâtı verirlerse serbest bırakın. Allah, şüphesiz mağfiret edicidir. Merhamet edicidir. Eğer müşriklerden biri aman dilerse, ona aman ver. Tâ ki Allah'ın kelâmını dinlesin. Sonra onu, emin olduğu yere kadar gönder. Çünkü bunlar, hakikaten bilmez bir kavimdirler. O müşriklerin, Allah katında ve Resûlü yanında nasıl bir antlaşması olabilir? Ancak Mescid-i Haram (Ka'be) yanında sözleşme yaptığınız kimse-

ler hariç. Bunlar size dürüst davrandıkça, siz de onlara iyi davranın. Şüphesiz ki Allah, muttakileri sever. Müşriklerle nasıl sözleşme olabilir ki; aleyhinize ellerine bir fırsat geçse, hakkınızda ne bir yemin ne de bir sözleşme gözetmezler. Ağızlarıyla sizleri hoşnut etmeye çalışırlar. Fakat kalpleri razı olmaz. Zaten onların çoğu fâsıktırlar. Allah'ın âyetlerini az bir değere değiştirdiler de, Allah'ın yolundan met ettiler. Gerçekten bunlar ne fena şeyler yapmaktadırlar. Bir mü'min hakkında ne bir yemin gözetirler, ne de bir antlaşma. Bunlar, işte böyle hadlerini aşanlardır. Eğer tövbe ederler, namazı kılarlar, zekâtı verirlerse, dinde kardeşleriniz olurlar. Biz, âyetleri, bilen bir kavme açıklarız. Eğer verdikleri sözden sonra yeminlerini bozar ve dininize dil uzatırlarsa, o inkâr öncülerini hemen öldürün. Çünkü onların yeminleri yoktur. Umulur ki (sözleşmeyi bozmaktan ve dinsizlikten) vazgeçerler. Yeminlerini bozanlar, peygamberi yurdundan çıkarmayı tasarlayanlar ve ilk önce size (taarruza) başlayanlarla savaştırmaz mısınız? Yoksa onlardan korkuyormusunuz? Eğer mü'min iseniz, Allah, kendisinden korkmanıza daha lâyıktır." (9 Tevbe, 1-13., Medenî, son iki âyet Mekkî, Mâide'den sonra nâzil olmuştur.)

بِرَاءةٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ * فَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَلِّمُوا أَنْتُمْ غَيْرَ مُعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ * وَأَذَانٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى النَّاسِ يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ أَنَّ اللَّهَ بَرِيءٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنْتُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ * إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْفُصُواكُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهَرُوا عَلَيْكُمْ أَوْ فَاتَمَّوْا إِلَيْهِمْ عَهْدُهُمْ إِلَىٰ مَدَّتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ * فَإِذَا انسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحُرْمُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ وَأَحْصُرُوهُمْ وَأَقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصَدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ فَخَلُّوا سَبِيلَهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ * وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ * كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ * كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً يُرْضُونَكُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ وَتَأْبَىٰ قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ * اسْتَرَوْا بِآيَاتِ اللَّهِ تَمَنَّا قَلِيلًا فَوَسَدُوا عَنْ سَبِيلِهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ * لَا يَرْقُبُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ * فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ فَإِخْوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ * وَإِنْ نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعَنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أَنِمَّةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَا أَيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَنْتَهُوْنَ * أَلَا تَقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَّوْكُمْ أَوْلَٰ مَرَّةٍ اتَّخَسْتُمْهُمُ فَاَللَّهُ أَحَقُّ أَنْ تَخْشَوْهُ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

33. "Ey iman edenler! Müşrikler ancak bir pislikten ibarettirler. Artık bu yıldan sonra Mescid-i Haram'a (Ka'be'ye) yaklaşmasınlar. Eğer yoksulluktan korkarsanız Allah, sizi dilediğinde lütuf ve ihsânından zenginleştirecektir. Allah, gerçekten alîmdir, hakîmdir. O kendilerine kitap verilenlerden, Allah'a ve ahiret gününe inanmayan, Allah'ın ve Resûlünün haram ettiği şeyi haram tanımayan ve hak dinini (İslâm'ı) din edinmeyenlerle, onlar hor ve küçülmüş oldukları halde kendi elleriyle (boyun eğerek) cizye verinceye kadar savaşın." (9 Tevbe, 28-29.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِنْ شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ * قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَنْ يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ

34. “Doğrusu Allah, göklerin ve yeri yarattığı günkü hükmünde ayların sayısı kendi katında on iki aydır. Onlardan dördü (Zilkâde, Zilhicce, Muharrem, Recep) haram olanlardır. Bu, doğru olan dinin hükmüdür. Onun için bilhassa müşrikler sizinle toptan harp ettikleri zaman, siz de onlarla toptan harp edin. Ve bilin ki Allah, emirlerine uyanlarla beraberdir.” (9 Tevbe, 36.)

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرْمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَمَا فَعَلْتُمْ وَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

35. “(Ey mü’minler!) Gerek hafif (hafif teçhizatla) gerek ağırlıklı olarak seferber olun ve mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Eğer bilerseniz bu, sizin için daha hayırlıdır.” (9 Tevbe, 41.)

انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

36. “İnfaklarının onlardan kabul edilmemesine sebep: Allah’a ve Resûlüne hakikatte inanmamaları, namaza ancak üşene üşene gelmeleri, verdiklerini de ancak, istemeye istemeye vermeleridir.” (9 Tevbe, 54.)

وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقْبَلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كُسَالَى وَلَا يُنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُِونَ

37. “Yine onlardan kimi de Allah’a: “Eğer bize lütuftan ihsân ederse muhakkak zekâtını veririz. Ve muhakkak salihlerden oluruz” diye söz vermişlerdi. Ne zaman ki Allah, lütuftan istediklerini verdi. Cimrilik edip yüz çevirdiler. Ve zaten yan çizip duruyorlardı.” (9 Tevbe, 75-76.)

وَمِنْهُمْ مَنْ عَاهَدَ اللَّهُ لِنِئَانِنَا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَكُونَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ * فَلَمَّا آتَاهُمْ مِنْ فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ

38. “Mü’minlerden zekâtın fazla olarak kendi gönülleriyle bağışta bulunanlara (bir türlü) ve güçlerinin yetebildiğinden başkasını bulamayanlara (başka türlü) laf atarak, bunlarla eğlenenleri, Allah maskaraya çevirmiştir. Onlar için pek acıklı bir azap vardır.” (9 Tevbe, 79.)

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جُهْدَهُمْ فَيَسْخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

39. “Onların ne malları ne de evlatları seni imrendirmesin. Allah onları dünyada bunlarla cezalandırmayı ve canlarınınin kâfir olarak çıkmasını istiyor.” (9 Tevbe, 85.)

وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا وَتَرْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ

40. “Ey iman edenler! (Önce) kâfirlerin size yakın olanlarıyla savaşın ki, sizde bir azim ve kuvvet görsünler. Biliniz ki Allah muttakilerle beraberdir.” (9 Tevbe, 123.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً وَعَلِّمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

41. “Muhammed, Allah’ın Resûlüdür. Onunla beraber olanlar, kâfirlere karşı çok çetin, kendi aralarında çok merhametlidirler. Onları rüku ve secde ederek Allah’tan lütf ve rızasını istediklerini görürsün. Yüzlerinde, secdelerin eserinden dolayı nûrânîlik vardır.(...)” (48 Fetih, 29., Medenî, Hudeybiye Andlaşması’ndan dönerken yolda inmiştir.)

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيمَاهُمْ فِي وُجُوهِهِمْ مِنْ أَثَرِ السُّجُودِ ...

C. Ceza Hukuku:

1. “Bir günahkâr da diğerinin günahını çekecek değildir. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir. O vakit size bütün yaptıklarınızı haber verecektir. Çünkü O, bütün sinelerin kühünü bilir.” (39 Zümer, 7., Mekke devri ortaları, Sebe’den sonra inmiştir.)

إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنْكُمْ وَلَا يَرْضَى لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

2. “Sen kötülüğü en güzel iyilikle bertaraf et. Biz onların neler yakıştırmakta olduklarını daha iyi biliriz.” (23 Mü’minûn, 96., Mekke devrinde inen son sûrelerden)

ادْفَعْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّيِّئَةِ نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَصِفُونَ

3. “Kötülüğün cezası, ona denk bir kötülüktür. Her kim affedip sulh olursa onun da mükâfatı Allah’a aittir. Muhakkak ki Allah, zulmedenleri sevmez. Zulme uğradıktan sonra hakkını alan kimse için (cezaya) yol yoktur.” (42 Şûrâ, 40-41., Mekke devri ortaları, Fussilet’ten sonradır.)

وَجَزَاءُ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ * وَلَمَنِ انْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَٰئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ

4. “Bu böyledir. Bir de (mü’minlerden) her kim (müşrikler tarafından) kendisine yapılan eziyete misli ile mukabele eder de sonra yine aleyhine zulüm ve tecavüz olunur-

sa Allah, elbette ona yardım eder. Çünkü Allah, çok affedici, çok bağışlayıcıdır.” (22 Hac, 60., Mekkî mi Medenî mi olduğu ihtilâfıdır.)

ذَلِكَ وَمَنْ عَاقَبَ بِمِثْلِ مَا عُوقِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لِيُنْصَرْتَهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ عَفُورٌ

5. “Bir de fakirlik korkusuyla çocuklarınızı öldürmeyin. Onlara da size de rızkı biz veririz. Onları öldürmek elbette büyük bir günahtır. Haklı bir sebep olmadıkça Allah’ın haram kıldığı cana kıymayın. Her kim de haksız yere öldürülürse biz onun velisine (mirasçısına) bir yetki vermişizdir. Bununla beraber o da cana kıyma işinde ileri gitmesin. Çünkü o, bu durumda yardım görmüş bulunuyor.” (17 İsrâ, 31, 33., Mekke devri ortaları, Kasas’tan sonra. 26, 32, 33, 57, 73-80. âyetleri Medenî)

وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا * وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا

6. “Onlar ki, Allah’la beraber başka bir ilâha ibadet etmezler. Allah’ın haram kıldığı canı haksız yere öldürmezler. Zina yapmazlar. Her kim de bunları yaparsa, ağır cezaya çarpılır.” (25 Furkân, 68., Mekke devri ortaları, Yâsîn’den sonra, 68-70. âyetlerinin Medenî olduğu rivayet edilir.)

وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا

7. “(...) Allah’ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. Allah bunları size düşünesiniz diye buyurmaktadır.” (6 En’âm, 151., Mekke devri sonlarına doğru, bu âyet Medenî)

...وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

8. “İnsanları Rabbinin yoluna hikmet ile ve güzel sözlerle davet et. Onlarla en güzel şekilde mücadele yap. Çünkü kimin yoldan saptığını herkesten daha iyi bilen, kimin doğru yolda olduğunu da herkesten çok iyi bilen, muhakkak, senin Rabbindir. Eğer herhangi bir ceza ile mukabele edecek olursanız, ancak size reva görülen cezanın misli ile mukabele edin. Şayet sabredebek olursanız, andolsun ki sabredenler için, elbette daha hayırlı olur. Sabret. Senin sabrın da ancak Allah’ın yardımıyla. Onlara karşı üzülme. Yaptıkları hileden dolayı sıkıntıya düşme.” (16 Nahl, 125-127., Mekke devri sonlarında, son üç âyet Medenî)

ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ * وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَنْ صَبْرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ * وَاصْبِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِمَّا يَمْكُرُونَ

1. Kısas ve Diyet:

9. “Eğer herhangi bir ceza ile mukabele edecek olursanız, ancak size reva görülen cezanın misli ile mukabele edin. Şayet sabredecek olursanız, andolsun ki sabredenler için, elbette daha hayırlı olur.” (16 Nahl, 126.)

وَأِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوقِبْتُمْ بِهِ وَلَنْ صَبِرْتُمْ لَهُوَ خَيْرٌ لِلصَّابِرِينَ

10. “Ey iman edenler! Haksız yere öldürülenler hakkında, sizin üzerinize kısas farz kılındı. Hüre hür, köleye köle, dişiye dişi olmak üzere kısas yapılır. Fakat öldüren, ölenin kardeşi tarafından bir şey karşılığında bağışlanırsa, artık bilinen örfe uymak ve diyeti güzellikle ödemek lazımdır. Bu hüküm, Rabbinizden bir hafifletme ve bir rahmettir. Bundan sonra kim haddi tecavüz ederse, onun için hiç şüphesiz pek acıklı bir azap vardır. Ey akıl sahipleri, şüphesiz sizin için kısasta büyük bir hayat vardır. Umulur ki sakınırsınız, korunmuş olursunuz.” (2 Bakara, 178-179., Medenî, 1. ve 2. hicrî yılda nâzil olmuştur.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلِ الْحَرُّ بِالْحَرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأُنثَى بِالْأُنثَى فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبِعْ بِالْمَعْرُوفِ وَأَدَاءٌ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْفِيفٌ مِنْ رَبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنْ اعْتَدَى بِكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ * وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

11. “Her kim de bir mü’mini kasten öldürürse, artık onun cezası, içinde ebedî kalmak üzere cehennemdir. Allah ona gazap etmiştir. Ona lânet etmiştir. Ve ona çok büyük bir azap hazırlamıştır.” (4 Nisâ, 93., Medenî, Hicrî 3-5. yılları arasında ve Mümte-hine’den sonra inmiştir.)

وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمَّدًا فَجَزَاؤُهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا

12. “Bundan dolayı İsrailoğulları üzerine şöyle yazdık: “Kim bir insanı bir insan karşılığı veya yeryüzünde bir bozgunculuğu olmaksızın öldürürse, sanki bütün insanları öldürmüş gibi olur. Kim de bir insanın hayatını kurtarırsa, bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur. Andolsun peygamberlerimiz onlara açık delillerle geldiler de, sonra içlerinden birçoğu bütün bunların arkasından yeryüzünde aşırı gidenlerden oldular.” (5 Mâide, 32., Medenî, 4. hicrî yıl, Fetih’ten sonra)

مِنْ أَجْلِ ذَلِكَ كَتَبْنَا عَلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَنْ قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذَلِكَ فِي الْأَرْضِ لُمْسِرُونَ

13. “Hem Tevrat’ta onlara şöyle yazdık: “Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş ve yaralar birbirine kısastır. Kim bu kısas hakkını bağışlarsa, ona o

keffâret olur. Kim Allah'ın indirdiği hükümlerle hükmetmezse, işte onlar zalimlerdir." (5 Mâide, 45.)

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ بِالْأَنْفِ وَالْأَذْنَ بِالْأَذْنِ وَالسِّنَّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحَ قِصَاصًا فَمَنْ تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

14. "Bir mü'minin diğer bir mü'mini öldürmesi olamaz. Meğer ki hatâen olmuş ola. Kim de bir mü'mini hatâen öldürürse, mü'min bir esiri azat etmesi ve ölenin vârislerine teslim edilecek bir diyet vermesi lazım gelir. Ola ki, vârisler o diyeti tasadduk ederler. Eğer öldürülen, kendi mü'min olmakla beraber, size düşman bir kavimden ise, o zaman öldürenin mü'min bir esir azat etmesi gerekir. Eğer kendileriyle aranızda bir anlaşma bulunan bir kavimden ise, o zaman vârislerine teslim edilecek bir diyet vermek ve bir mü'min esir azat etmek gerekir. Bunları bulamayanın da, Allah tarafından tövbesinin kabulü için, ardı ardına iki ay oruç tutması lazım gelir. Allah her şeyi hakkıyla bilendir, gerçek hüküm ve hikmet sahibidir." (4 Nisâ, 92., Medenî, 3-5. hicrî yıl, Mümtehine'den sonra)

وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقتُلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطَأً وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطَأً فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنْ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَى أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامًا شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

2. Had Cezaları

a) Önleyici tedbirleriyle birlikte zina ve kazif (zina iftirası)'in hükmü:

15. "Onlar ki, ırzlarını korurlar. Ancak zevcelerine ve cariyelerine karşı müstesna... Çünkü onlara yaklaştıklarında kınanmazlar. Fakat ondan ötesini isteyenler, işte onlar haddi aşanlardır." (70. Me'âric, 29-31., Mekki, ilk inenlerden)

وَالَّذِينَ هُمْ لِغُرُوحِهِمْ حَافِظُونَ * إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ * فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْعَادُونَ

16. "Dedi ki: "Rabbim, açık ve gizli bütün fuşşiyâtı, günahı, haklı olmayan isyanı ve Allah'a, hiçbir zaman bir delil indirmeyi bir şeyi ortak koşmanızı ve Ona bilmediğiniz şeyleri isnat etmenizi haram kıldı." (7 A'râf, 33., Mekke devri son yılında inmiştir.)

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّي الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَإِثْمَ وَالْبَغْيَ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَأَنْ تُشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

17. "Günahın açığını da gizlisini de bırakın. Çünkü günah kazananlar, kazandıklarının cezasını muhakkak çekeceklerdir." (6 En'âm, 120., Mekke devri sonlarına doğru)

وَدَرُّوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَيُجْزَوْنَ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

18. "Zinaya da yaklaşmayın. Çünkü o, bir hayâsızlıktır. Tutulacak yol olarak da pek fenadır." (17 İsrâ, 32., Mekke devri ortaları, Kasas'tan sonra. 26, 32, 33, 57, 73-80. âyetleri Medenîdir.)

وَلَا تَقْرَبُوا الزَّانَا إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

19. "Kadınlarınızdan fuşu irtikâb edenlere karşı dört şahit getirin. Eğer şehâdet ederlerse, o kadınları evlerde, ölüm alıp götürünceye yahut Allah onlara bir yol açıncaya kadar alıkoyun." (4 Nisâ, 15.)

وَاللَّاتِي يَأْتِيَنَّ الْفَاحِشَةَ مِنْ نِسَائِكُمْ فَاسْتَشْهِدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةً مِنْكُمْ فَإِنْ شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُنَّ فِي الْبُيُوتِ حَتَّى يَتَوَفَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا

20. "Sizlerden fuşu irtikâb edenlerin her ikisine de eziyet ediniz. Eğer tövbe edip nefislerini ıslah ederlerse, artık onlara eziyet etmekten vazgeçin. Çünkü Allah tövbeleri pek çok kabul eden, en çok esirgeyendir." (4 Nisâ, 16.)

وَالَّذَانِ يَأْتِيَاهُمَا مِنْكُمْ فَأَدْوُهُمَا فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرَضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَحِيمًا

21. "İçinizden her kim, hür ve mü'min kadınları nikâh edecek mâlî bir güce erişmemiş ise, ona da elleriniz altındaki genç mü'min cariyeleriniz var. Allah, sizin imanınızı daha iyi bilir. Hep birbirinizden sayılırsınız. Onun için fuhuşta bulunmayarak, gizli dost da edinmeyerek namuslu yaşadıkları halde onları sahiplerinin izniyle nikâh ediniz. Ve mehirlerini güzellikle kendilerine veriniz. Eğer evlendikten sonra bir fuhuş irtikâb ederlerse, o vakit onlara, hür kadınlara verilen cezanın yarısı gerekir. Bu cariye evliliği, sizden günaha düşme korkusu olanlarınız içindir. Yoksa sabretmeniz sizin için daha hayırlıdır. Bununla beraber Allah, hakkıyla yargılayıcıdır, çok esirgeyicidir." (4 Nisâ, 25., Medenî, 3-5. hicrî yıl, Mümtehin'e'den sonra inmiştir.)

وَمَنْ لَّمْ يَسْتِطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنَ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَانكِحُوهُنَّ بِأَدْنِ أَهْلِيهِنَّ وَأَتُوهُنَّ بِأَجُورِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أَحْصَيْتُمْ فَإِنْ أَتَيْتُمْ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

22. "Ey Peygamber hanımları! Sizden her kim açık bir terbiyesizlik ederse, ona azap iki katlı olur. Bu da Allah'a çok kolaydır." (33 Ahzâb, 30., Medenî, 5-7. hicrî yıl)

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا

23. “Ey peygamber hanımları! Siz, kadınlardan herhangi biri gibi değilsiniz. Eğer takva ile korunacaksınız, konuşurken hoş bir edâ ile konuşmayın. Bu takdirde kalbinde hastalık bulunanlar tamâha düşerler. Uygun söz söyleyin ve ciddi olun.” (33 Ahzâb, 32.)

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِنَ النِّسَاءِ إِنْ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ فَيَطْمَعَ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَعْرُوفًا

24. “Hem vakârınızla evlerinizde oturun. Evvelki cahiliye devrinde olduğu gibi süslenip çıkmayın. Namaz kılın, zekât verin, Allah’a ve Resûlüne itaat edin. Ey ehl-i beyt! Allah ancak sizden şan ve şeref kirletebilecek günahları uzaklaştırmak ve sizi temiz yapmak istiyor.” (33 Ahzâb, 33.)

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَى وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَهْلَ النَّبِيِّ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا

25. “Onlar için (şunlarla perdesiz görüşmekte) günah yoktur: Babaları, oğulları, erkek kardeşleri, erkek kardeşlerinin oğulları, kız kardeşlerinin oğulları, kendi kadınları, (diğer mü’min kadınlar) veya hizmetçileri, sağ ellerin mâlik oldukları (cariyeleri). Bununla beraber Allah’tan korkun. Çünkü Allah her şeye şahittir.” (33 Ahzâb, 55.)

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَخَوَاتِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَاتَّقِينَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا

26. “Erkek mü’minlerle kadın mü’minlere işlemedikleri (bir günah) yüzünden eza edenler de şüphesiz açık bir iftira ve vebal yüklenmişlerdir.” (33 Ahzâb, 58.)

وَالَّذِينَ يُؤَدُّونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ بَعِيرٍ مَا اكْتَسَبُوا فَقَدْ احْتَمَلُوا بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُبِينًا

27. “Ey peygamber! Zevcelerine, kızlarına ve mü’minlerin kadınlarına söyle. Baştan aşağı örten örtülerini üzerlerine örtsünler. Bu, onların tanınmamalarına ve eza edilmemelerine daha uygundur. Bununla beraber Allah, gafûrdur, rahîmdir.” (33 Ahzâb, 59.)

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لَأَزْوَاجِكُمْ وَبَنَاتِكُمْ وَنِسَاءَ الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِنْ جَلَابِيبِهِنَّ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ يُعْرَفْنَ فَلَا يُؤْذَيْنَ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

28. “(Bekâr olup da isteyerek) zina eden kadınla zina eden erkekten her birine yüzer değnek vurunuz. Eğer Allah’a ve ahiret gününe inanıyorsanız, Allah’ın dininde bunlara acıyacağınız tutmasın. Mü’minlerden (şahitliğe ehil) bir zümre de cezalarına şahit olsun.” (24 Nûr, 2., Medenî, Haşr’den sonra inmiştir.)

الرَّانِيَةَ وَالرَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا مِئَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَلْيَشْهَدْ عَذَابَهُمَا طَائِفَةٌ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

29. “Zina eden bir erkek zina eden bir kadın veya müşrike olan bir kadından başkasını nikâh etmez. Zina eden kadını da zina eden erkek veya müşrikten başkası nikâh etmez. Mü’minlere ise, bu haram kılındı.” (24 Nûr, 3.)

الرَّانِي لَا يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَا يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحُرْمٌ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

30. “İffetli Müslüman kadınlara zina iftirası atan, sonra da dört şahit getiremeyen kimselere de seksen değnek vurunuz. Hem de onların ebediyen hiçbir şahitliklerini kabul etmeyiniz. İşte onlar, asıl fâsıklardır.” (24 Nûr, 4.)

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ ثَمَانِينَ جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ
الْفَاسِقُونَ

31. “Karılarına zina isnat eden ve kendilerinden başka şahitleri de olmayan kimselere (gelince), onlardan her birinin (yapacağı) şahitlik, kendisinin hakikaten sâdıklardan olduğunu Allah’a yemin (ile) dört (defa tekrar edeceği) şahitliktir. Beşincide, eğer yalancılardan ise Allah’ın lânetini muhakkak kendisinin üstüne (olmasını söylemesi)dir. Kadından azabı (had cezasını) dört defa şöyle demesi meneder: “Allah’a yemin olsun ki o (kocası), kat’iyen yalancılardandır.” Beşincisi de (kadının): “Eğer o (kocası) doğru söyleyenlerden ise, muhakkak Allah’ın gazabının kendisinin üzerine olmasını (söylemesi)dir.” (24 Nûr, 6-9., Medenî, Haşr’ dan sonra inmiştir.)

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ *
وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ * وَيَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ *
وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ

32. “Haberiniz olsun ki, iftirayı getirenler içinizden bir zümredir. Onu sizin için bir şer sanmayın. Bilakis o, sizin için bir hayırdır. Onlardan herkese kazandığı günah (nisbetinde azap) vardır. Onlardan (günahın) büyüğünü yüklenene de büyük bir azap vardır. Ne var, onu işittiğiniz vakit, erkek ve kadın mü’minler kendi kendilerine hüsn-i zan etseler de, bu açık bir iftiradır, deselerdi. Ona dört şahit getirselerdiler ya. Mademki şahitleri getirmediler, o halde onlar, Allah katında yalancılardan ibarettirler. Eğer dünya ve ahirette Allah’ın lütuf ve rahmeti üzerinizde olmasaydı, o daldığınız dedikodudan dolayı size mutlak büyük bir azap dokunurdu. O zaman siz o (iftirayı) dillerinizle birbirinize anlatıyordunuz. (Hakkında) hiçbir bilginiz olmayan bir şeyi ağızlarınızla söylüyor ve onu kolay sanıyordunuz. Halbuki o, Allah yanında büyük bir (vebaldir). Onu işittiği-

niz vakit: “Bunu söylemek bize gerekmez. Hâşâ! Bu, büyük bir iftiradır” desenizdi ya. Eğer siz mü’min iseniz, böyle bir şeye ebediyen dönmeyesiniz diye Allah sizi menediyor.” (24 Nûr, 11-17.)

إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَا تَحْسَبُوهُ شَرًّا لَّكُم بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ * لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنْفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ * لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَاذِبُونَ * وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ * إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِالسِّنِّتِمْ وَتَقُولُونَ بَأْفْوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُم بِهِ عِلْمٌ وَتَحْسَبُونَهُ هَيِّنًا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ * وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ * يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

33. “Mü’minler içinde kötü sözlerin yayılmasını arzu edenler için muhakkak dünya ve ahirette çok acı bir azap vardır. (Onları) Allah bilir, siz bilemezsiniz.” (24 Nûr, 19.)

إِنَّ الَّذِينَ يُحِبُّونَ أَنْ تَشِيعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

34. “Namuslu (kötülüklerden) habersiz mü’min kadınlara (iftira) atanlar, dünyada ve ahirette lânetlenmiştir. Onlara büyük bir azap da vardır. Bir gün gelecek dilleri, elleri ve ayakları neler yaptıklarına dair aleyhlerine şahitlik edeceklerdir.” (24 Nûr, 23-24.)

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعِنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ * يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

35. “Kötü kadınlar, kötü erkekler; kötü erkekler, kötü kadınlar ve temiz kadınlar, temiz erkekler; temiz erkekler de temiz kadınlar içindir. İşte o temiz olanlar, (iftiracıların) dediklerinden çok uzaktırlar. Onlar için mağfiret ve çok şerefli rızık vardır.” (24 Nûr, 26.)

الْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثِينَ وَالْخَبِيثَاتُ لِلْخَبِيثَاتِ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبِينَ وَالطَّيِّبَاتُ لِلطَّيِّبَاتِ أُولَئِكَ مُبَرَّءُونَ مِمَّا يَقُولُونَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

36. “Eğer orada kimseyi bulamazsanız, size izin verilmedikçe oraya girmeyin. Eğer size “dönün” denilirse, hemen dönün. O, sizin için daha hayırlıdır. Ve Allah, bütün amellerinizi bilendir. Meskûn olmayan ve içinde sizin için bir menfaat bulunan evlere girmenizde sizin için bir günah yoktur. Allah, açıkladığınızı da gizlediğinizi de bilir.” (24 Nûr, 28-29.)

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤَدَّنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ
* لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ

37. "Mü'min erkeklere söyle, gözlerini (haramdan) sakınsınlar ve ırzlarını korusunlar. Bu, kendileri için çok temizdir. Şüphesiz ki Allah, onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır." (24 Nûr, 30.)

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

38. "Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini (haramdan) sakınsınlar ve ırzlarını korusunlar. Ziyetlerini (göz, el, ayak, saç, kulaklar, boyun, kollar, incikler) açmasınlar. Ancak bunlardan görünen kısmı (yüz, eller ve ayaklar) müstesnadır. Başörtülerini (saç, kulak, gerdan, boyun ve göğüslerini göstermeyerek) yakalarının üzerine koysunlar. Ziyetlerini kendi kocalarından yahut kendi babalarından yahut kocalarının babalarından yahut kendi oğullarından yahut kocalarının oğullarından yahut kendi erkek kardeşlerinden yahut kendi erkek kardeşlerinin oğullarından yahut kız kardeşlerinin oğullarından yahut kendi kadınlarından (Müslüman kadınlardan veya sohbette buldukları kadınlardan) yahut kendi ellerindeki memlûklerden (cariyelerden) yahut erkeklikten yana ihtiyacı olmayan erkeklerden (yani erkekliğini yitirmiş olan) hizmetçilerden yahut henüz kadınların gizli yerlerine muttali olmayan çocuklardan başkasına göstermesinler. Gizledikleri ziyetleri (süs eşyaları) bilinsin diye ayaklarını da yere vurmasınlar. Ey mü'minler! Allah'a tövbe edin ki, kurtuluşa eresiniz." (24 Nûr, 31., Medenî, Haşr'dan sonra inmiştir.)

وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلَا يَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوْ التَّابِعِينَ غَيْرَ أُولِي الإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنْ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

39. "Ey iman edenler! Köle ve cariyelerinizle, sizden henüz bülûğa ermeyenler (odanıza girmek için) şu üç vakitte izin istesinler: Sabah namazından evvel ve öğle sıcağında (yatmak için) elbisenizi çıkardığınız sırada, bir de yatsı namazından sonra. Sizin için (bu) üç (vakit) avret (ve halvet vakitleridir). Bunların dışında (odanıza izinsiz girmelerinde) ne size ne de onlara günah vardır; onlar sizi ziyaret edebilirler ve siz de onların (odalarına) girip çıkabilirsiniz. İşte Allah, size âyetlerini böyle açıklıyor. Allah alîmdir ve hakîmdir." (24 Nûr, 58.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَيْسَتَأْتِيَنَّكُمْ الدِّينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْخُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَضَعُونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظَّهْرِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَّافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

40. "Sizden olan çocuklar dahi bülûğa erdiklerinde kendilerinden evvelkilerin izin istedikleri gibi izin istesinler. İşte Allah, size âyetlerini böyle açıklıyor. Allah alîmdir, hakîmdir." (24 Nûr, 59.)

وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْخُلُمَ فَلْيَسْتَأْذِنُوا كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

41. "Nikâh ümidi kalmayan, hayız ve çocuktan kesilmiş yaşlı kadınlara ise, ziynetlerini göstermemeleri şartıyla dış elbiselerini bırakmalarında onlar için bir günah yoktur. Bununla beraber, bundan da sakınmaları kendileri için daha hayırlıdır. Allah her şeyi işiten, her şeyi bilendir." (24 Nûr, 60.)

وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ نِكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

42. "Köre, topala ve hastaya (sizinle beraber yemek yemekte) günah yoktur. Kendilerinizde kendi evlerinizden veya babalarınızın evlerinden veya analarınızın evlerinden veya erkek kardeşlerinizin evlerinden veya halalarınızın evlerinden veya dayılarınızın evlerinden veya amcalarınızın evlerinden veya teyzelerinizin evlerinden veya (başkasına ait olup da) anahtarına sahip olduğunuz evlerden veya sâdik dostlarınızın evlerinden yemenizde günah yoktur. Gerek toplu, gerek dağınık yemenizde de beis yoktur. Ancak evlere girdiğinizde, Allah tarafından hoş bir sağlık olmak üzere, kendilerinizi selam veriniz. İşte Allah, âyetlerini size böylece açıklıyor. Gerekir ki anlayasınız." (24 Nûr, 61.)

لَيْسَ عَلَى الْأَعْمَى حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرَجٌ وَلَا عَلَى أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتُمْ مَفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَى أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

43. "Yalana kulak verirler, haram yerler. Artık sana gelirlerse, ister aralarında hükmet, ister kendilerinden yüz çevir. Eğer onlardan yüz çevirirsen, sana hiçbir zarar veremezler. Şayet hükmedersen, aralarında adaletle hükmet. Muhakkak Allah, adalet yapanları sever." (5 Mâide, 42., Medenî, 4. hicrî yılda, Fetih'ten sonra inmiştir.)

سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكْأَلُونَ لِلسُّخْتِ فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا وَإِنْ حَكَمْتَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

b) Şarap ve diğer haram yiyecekler:

44. “Hürmalıkların ve üzüm bağlarının meyvelerinden de hem bir içki çıkarırsınız, hem de güzel bir rızık. Muhakkak ki bunda da düşünen bir kavim için elbette bir ibret vardır.” (16 Nahl, 67., Mekke devri sonları, son üç âyet Medenî, Kehf’ten sonra inmiştir.)

وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

45. “Ey Habibim! Sana içki ve kumarı soruyorlar. De ki: “Bunlarda büyük bir günah vardır. Bununla beraber, insanlar için bazı menfaatler de vardır. Fakat günahları menfaatlerinden, zararları faydalarından daha büyüktür.” Bir de sana neyi infak edeceklerini soruyorlar. De ki: “Zaruri ihtiyaçlarınızdan artanı verin.” Allah size âyetlerini, böylece açıklıyor ki, bunları düşünesiniz.” (2 Bakara, 219., Medenî, hicrî 1. ve 2. yıllarda nâzil olmuştur.)

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِنْ نَفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنْفِقُونَ قُلِ الْغَفْوُ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ

46. “Ey iman edenler! Sarhoş iken namaza yaklaşmayın; söylediğinizi bilinceye kadar. Cünüp iken de, -yolcu olmanız hariç – gusledinceye kadar. Eğer hasta olur veya seferde bulunursanız veya biriniz ayak yolundan gelir veya kadınlara dokunursanız da suyu bulamaz (veya bulup da kullanmaya güç yetiremezseniz) o zaman temiz bir toprağa teyemmüm edin; niyetle yüzünüze ve ellerinize sürün. Cidden Allah çok affedici, çok yarlıgayıcıdır.” (4 Nisâ, 43., Medenî, hicrî 3-5. yıllar arasında ve Mümtehine’den sonra inmiştir.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَى حَتَّى تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّى تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفْوًا غَفُورًا

47. “Ey iman edenler! Sarhoş eden içki, kumar, putlar, kısmet çekilen zarlar, hep şeytanın işinden pis birer şeydir. Ondan kaçınız ki, saadete eresiniz.” (5 Mâide, 90., Medenî, hicrî 4. yılda, Fetih’ten sonra nâzil olmuştur.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رِجْسٌ مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُونَ

48. “Muhakkak şeytan, içki ile kumarda aranıza düşmanlık ve kin düşürmeyi, sizi Allah’ı anmaktan ve namaz kılmaktan alıkoymayı ister. Artık siz, bunlardan kaçınmaz mısınız?” (5 Mâide, 91.)

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ

49. “Allah size; ölü hayvanı, kanı, domuz etini, bir de Allah’tan başkasının adına kesilen hayvanı kesinlikle haram kıldı. Kim de bu haram şeylerden yemeğe mecbur kalırsa, zarureti aşmamak ve ileri gitmemek üzere yiyebilir. Şüphesiz Allah, gafûrdur, rahîmdir. Dillerinizin yalan tavsifiyle: “Şu helaldir, şu haramdır” demeyin. Çünkü Allah’a karşı yalan iftira etmiş olursunuz. Allah’a yalan iftira edenler ise asla kurtulamazlar.” (16 Nahl, 115-116., Mekke devri sonlarında inmiştir. Son üç âyeti Medenî’dir. Kehf’ten sonra inmiştir.)

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالدَّمَ وَلَحْمَ الْخِنْزِيرِ وَمَا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ * وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتَكُمُ الْكُذْبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِيَتَفَتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذْبَ لَا يَفْلِحُونَ

50. “De ki: “Bana vahyolunanlar içinde, bu haram dediklerinizi yiyecek bir kimseye haram kılınmış bir şey bulmuyorum. Meğerki bu; ölü hayvan, dökülen kan veya domuz eti olsun. Çünkü bunlar, murdardır. Veya Allah’tan başkasının adı anılarak açıkça dine aykırılık bulunsun. Her kim bunları, mecbur kalıp, zaruret miktarını aşmadan ve başka bir zaruret içinde kalana saldırmadan yerse, şüphe yok ki Rabbin çok bağışlayıcıdır, çok merhametlidir.” (6 En’âm, 145., Mekke devri sonlarına doğru inmiştir.)

فَلَنْ يَأْجِدَ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَى طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خِنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رِجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهِلَّ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

51. “Elbette onların etleri ve kanları Allah’a ulaşmaz. Fakat sizin takvânuz Ona ulaşır. İşte böylece onları, size vermiş olduğu hidayete karşılık Allah’ı büyük tanırıyorsunuz diye sizin hizmetinize verdi. (Habibim!) İhlâsla iş yapanları müjdele.” (22 Hac, 37., Mekkî mi Medenî mi olduğu ihtilâflıdır.)

لَنْ يَنَالَهُ اللَّهُ لُحُومُهَا وَلَا دِمَاؤُهَا وَلَكِنْ يَنَالُهُ التَّفْؤَى مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتَكْبُرُوا اللَّهَ عَلَى مَا هَدَاكُمْ وَبَشَّرَ الْمُحْسِنِينَ

52. “Size şunlar haram kılındı: Ölü, kan, domuz eti, Allah’tan başkası adına boğazlanan, bir de boğulmuş yahut yuvarlanmış yahut süsülmüş yahut canavar yırtmış olup da canı üzerindeyken kesmedikleriniz ve dikili taşlar üzerinde boğazlananlar ve zarlarla kısmet paylaşmanız...Bütün bunlar fısktır. Bugün kâfirler sizin dininizden (onu söndürmekten) ümitlerini kestiler. Onlardan korkmayın, yalnız benden korkun. İşte bugün sizin için dininizi kemâle erdirdim. Üzerinizdeki nimetimi tamamladım. Ve sizin için din olarak İslâm’a razı oldum. Her kim son derece açlık halinde çaresiz kalırsa, gü-

naha meyil maksadı olmaksızın, onlardan yemek zorunda kalırsa, elbette Allah gafûr-
dur, rahîmdir.” (5 Mâide, 3.)

حَرَمْتُ عَلَيْكُمُ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَالْحَمَّ الْخَنْزِيرِ وَمَا أَهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمُنْخَنِقَةَ وَالْمُوفِقْدَةَ وَالْمُتَرَدِّيَةَ وَالنَّطِيحَةَ وَمَا أَكَلَ
السَّبْعُ إِلَّا مَا ذَكَيْتُمْ وَمَا ذُبِحَ عَلَى النُّصَبِ وَأَنْ تَسْتَنْفِسُوا بِالْأَرْلَامِ دَلِكُمْ فِسْقَ الْيَوْمَ يَسِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ
وَأَخْشَوْنَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيْتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنِ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمٍ فَإِنَّ
اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

53. “Kendileri için neyin helal kılındığını sana soruyorlar. De ki: “Sizin için bütün
temiz nimetler helal kılındı. Alıştırarak ve Allah’ın size öğrettiğinden öğreterek yetiştir-
diğiniz avcı hayvanların da size tutuverdiklerinden yiyecek ve üzerine Allah’ın adını anın
(av hayvanını salarken besmele çekin). Allah’tan korkun. Çünkü Allah, hesabı çok çabuk
görendir.” (5 Mâide, 4., Medenî, hicrî 4. yılda, Fetih’ten sonra nâzil olmuştur.)

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أَحَلَّ لَهُمْ قُلْ أَحَلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتِ وَمَا عَلَّمْتُمْ مِنَ الْجَوَارِحِ مُكَلَّبِينَ تَعْلَمُونَهُنَّ مِمَّا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فُكُلُوا مِمَّا
أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

54. “Bugün temiz şeyler size helal kılındı. Hem kendilerine kitap verilenlerin
yemekleri size helal kılındı, hem de sizin yemekleriniz onlara helal kılındı. Mü’min ka-
dınların hür olanlarıyla, sizden önce kitap verilenlerin hür kadınları da iffetlerini verip
nikâhladığınız taktirde size gizli dost tutmaksızın, kendilerine mehirlerini verip nikâh-
ladığınız taktirde size helaldir. Her kim imanı tanımazsa, bütün amelleri heder olmuş-
tur. O, ahirette de ziyana uğrayanlardandır.” (5 Mâide, 5.)

الْيَوْمَ أَحَلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتِ وَطَعَامَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَلَّ لَكُمْ وَطَعَامِكُمْ حَلَّ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتِ
مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ
عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

55. “Ey iman edenler! Allah’ın size helal kıldığı temiz (nimetleri) kendinize ha-
ram etmeyin. Aşırı da gitmeyin. Çünkü Allah, aşırı gidenleri sevmez.” (5 Mâide, 87.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَحْرَمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

56. “Ey iman edenler! Sizler ihramdayken avı öldürmeyin. İçinizden kim onu bi-
lerek öldürürse, ona, öldürdüğü hayvanın benzeri bir hayvan kurban etmek cezası var-
dır. Buna, Kâ’be’ye ulaşmış bir kurbanlık olmak üzere içinizden adalet sahibi iki kişi
hükmeder. Yahut bir keffâret vardır ki, o nispette fukarâyı doyurmak veya her fakire
karşılık bir gün oruç tutmaktır. Böylece yaptığının cezasını tatsın. Allah, geçmişi affetti.
Fakat ki, bir daha yaparsa, Allah, ondan intikamını alacaktır. Allah azîzdür, intikam sa-
hibidir.” (5 Mâide, 95.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمَّدًا فَجَزَاءٌ مِثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعْمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدِيًّا بِأَلْفِ الْكَعْبَةِ أَوْ كَفَّارَةً طَعَامٍ مَسَاكِينَ أَوْ عَدْلٌ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمِ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ

57. “Deniz avı ve yemesi size helal kılındı ki, hem size hem de yolcu olanlarınıza faydalı olsun. Kara avı ise, ihramda bulunduğunuz müddet içerisinde size haram kılındı. Huzuruna varıp toplanacağınız Allah’tan sakının.” (5 Mâide, 96.)

أَحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحُرْمٌ عَلَيْكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرْمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

58. “O halde eğer Allah’ın âyetlerine inanmışlardan iseniz, üzerine Allah adı anılmış olan (hayvanlardan) yiyin.” (6 En’âm, 118., Mekke devri sonlarında inmiştir.)

فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ

59. “Mecbur kaldığınız haller dışında O size, neyi haram kıldığını bildirmiş iken, üzerlerine Allah adı anılmış olanları niçin yemeyeceksiniz? Gerçekten, birçokları bildiklerinden değil de, sadece kendi keyifleriyle halkı muhakkak şaşkınlığa düşürüyorlar. Hiç şüphe yok ki, hadlerini aşanları herkesten fazla bilen, Rabbidir.” (6 En’âm, 119.)

وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَانِهِمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ إِنْ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمُعْتَدِينَ

60. “Üzerine Allah’ın adı anılmamış hayvanlardan yemeyin. Çünkü o, fısktır (emre aykırı harekettir). Bununla beraber, şeytanlar kendi dostlarına sizinle mücadele etmeleri için mutlaka telkinde bulunacaklardır. Eğer onlara itaat ederseniz, şüphesiz siz de müşrik olursunuz.” (6 En’âm, 121.)

وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِسْقٌ وَإِنَّ الشَّيَاطِينَ لَيُوحُونَ إِلَى أَوْلِيَائِهِمْ لِيُجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

61. “Bir de tuttular, Allah’ın yarattıklarından olan ekinden ve davarlardan Allah için bir hisse ayırdılar. Ve: “Şu Allah için, şu da Ona ortak koştuklarımız için” diye kendilerine göre söylendiler. Hâlbuki ortak koştukları için olan, Allah’a ulaşmaz. Allah’a ayrılan ise, o ortak koşulanlara erişmez. Ne kötü hükümler veriyorlar!” (6 En’âm, 136.)

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِرِغْمِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

62. “Yine bu yaptıkları gibi, o putlara hizmet edenler, müşriklerden çoğuna evlatlarını öldürmeyi de iyi bir şey hâlinde gösterdi: Hem kendilerini yok etmek, hem de dinlerini karmakarışık etmek için. Eğer Allah dileseydi, bunu yapamazlardı. O halde, onları

birak da uydurdukları yalanlarla baş başa kalsınlar.” (6 En’âm, 137., Mekke devrinin sonlarına doğru inmiştir.)

وَكَذَلِكَ زَيْنَ لِكَثِيرٍ مِنَ الْمُشْرِكِينَ قَتَلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَاءَهُمْ لِيُرُدُّوهُمْ وَلِيَلْبَسُوا عَلَيْهِمْ دِينَهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

63. “Dediler ki: “Şu hayvanlarla ekinler yasaktır. Bunları ancak bizim dilediğimiz yiyebilir.” Bunlar da, sırtlarına yük haram edilmiş hayvanlardır. Diğer bir takım hayvanlar da vardır ki, Allah’ın ismini üzerlerine anmazlar. Bunları hep, Allah’ın emridir diye, Allah’a iftira ederek yaparlar. Yaptıkları iftira yüzünden Allah, yakında cezalarını verecektir.” (6 En’âm, 138.)

وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرْتُ حَجْرًا لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ بِرَعْمِهِمْ وَأَنْعَامٌ حُرِّمَتْ ظُهُورُهَا وَأَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ بِمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

64. “Bir de: “Şu hayvanların karınlarındaki yavrular, sırf erkeklerimizindir. Eşle-
rimize haramdır. Eğer yavru ölü doğarsa, onda hepsi ortaktır.” dediler. Allah onlara bu yakıştırmalarının cezasını yakında verecektir. Muhakkak ki Allah, hükmünde hikmet sahibidir, her şeyi bilendir.” (6 En’âm, 139.)

وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِلَّذِينَ كَفَرْنَا وَمِحْرَمٌ عَلَىٰ أَرْوَاحِنَا وَإِنْ يَكُنْ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِيهِ شُرَكَاءُ سَيَجْزِيهِمْ وَصَفُوهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ

65. “Bilgisizlik ve akılsızlık yüzünden çocuklarını öldürenler ve Allah’ın, kendilerini rızıklandığı nimetleri, Allah’a iftira ederek haram ve yasak sayarlar. Şüphe yok ki ziyan ettiler. Gerçekten saptılar ve doğru yolu da bulamadılar.” (6 En’âm, 140.)

فَقَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَّمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ

66. “Allah ve Rasûlü’ne cephe almaya kalkışanların ve yeryüzünde fesat çıkarıcıların cezası: Öldürmelerinden veya asılmalarından veya ellerinin ayaklarının çapraz kesilmesinden veya buldukları yerden sürülmelerinden başka bir şey olmaz. Bu, onlara dünyada çecekleri bir zillettir. Ahirette ise, kendilerine büyük bir azap vardır.” (5 Mâide, 33., Medenî, hicrî 4. yılda Fetih’ten sonra inmiştir.)

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ مِنْ خَلْفٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

67. “Ancak kendilerini elinize geçirmeden önce tövbe edenler olursa, bilin ki Allah elbette gafurdur, rahîmdir.” (5 Mâide, 34.)

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

c) Hırsızlık, yol kesme ve bozgunculuk:

68. “Hırsızlık yapan erkeğin ve hırsızlık yapan kadının (bir daha yapmamaları için) Allah’tan bir ceza olarak birer ellerini kesin. Muhakkak ki Allah, azîzdir, hakîmdir.” (5 Mâide, 38.)

وَالسَّارِقُ وَالسَّارِقَةُ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءً بِمَا كَسَبَا نَكَالًا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

69. “Eğer mü’minlerden iki tâife vuruşuyorsa, hemen aralarına girin, barıştırın. Şayet biri diğerine karşı haksızlıkla üste çıkmak sevdasını beslerse, o vakit haksızlık eden tâifeye karşı vuruşun: Tâ ki onlar, Allah’ın emrine dönene kadar. Eğer dönerse, o vakit de adaletle aralarını bulun, hem (her hususta) adaletli olun. Çünkü Allah, âdil olanları sever. Mü’minler ancak kardeşirler; onun için, iki kardeşin arasını düzeltin ve Allah’tan korkun ki, rahmete erdirilesiniz.” (49 Hucurât, 9-10.; Medenî, hicrî 9. yılda Mücâdele’den sonra inmiştir.)

وَأِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَلُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَى فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّى تَفِيءَ إِلَى أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءَتْ فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ * إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

70. “Ey iman edenler! Bir kavim, bir kavimle alay etmesin. Belki onlar, kendilerinden daha hayırlı olurlar. Birtakım kadınlar da diğer kadınlarla alay etmesinler. Belki onlar, kendilerinden daha hayırlı olurlar. Kendi kendinizi ayıplamayın. Birbirinizi lâkaplarla da çağırmayın. İmandan sonra fâsıklık ne kötü isimdir! Her kim (şu yasaklanan şeyleri yapar da) tövbe etmezse, işte onlar zalimlerdir.” (49 Hucurât, 11.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرْ قَوْمٌ مِنْ قَوْمٍ عَسَى أَنْ يَكُونُوا خَيْرًا مِنْهُمْ وَلَا نِسَاءٌ مِنْ نِسَاءٍ عَسَى أَنْ يَكُنَّ خَيْرًا مِنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَنْفُسَكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّقَابِ بِنَسِ الْأَسْمَاءِ الْمُسَوِّقِ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَنْ لَمْ يَتُبْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

71. “Ey iman edenler! Zandan çok sakının. Çünkü zannın bazısı ağır günahtır, vebaldir. Birbirinizin gizliliklerini araştırmayın ve bazınız bazınızı gıybet de etmesin. Hiçbiriniz ölü kardeşinin etini yemesini sever mi? Demek ondan tiksindiniz! Öyle ise, Allah’tan korkun. Muhakkak ki Allah, tövbe edenleri kabul edicidir, çok esirgeyicidir.” (49 Hucurât, 12.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَبَ بَعْضُكُمْ بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَنْ يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَحِيمٌ

72. “Bakmaz mısın şunlara: Gizli konuşmadan yasaklandılar da sonra dönüp yasaklandıkları şeyi yapıyorlar. Günah, düşmanlık ve Peygamber’e isyan fısıldaşıyorlar.

Yanına geldiklerinde de seni, Allah'ın selamladığı şekilde selamlıyorlar. Kendi içlerinden de: "Allah, bize, söylediklerimizden dolayı azap etse ya!" diyorlar. Cehennem onlara yeter. Oraya girecekler. Artık o, ne fena âkıbetir! Ey iman edenler! Sizler fısıldaştığınız vakit günah, düşmanlık ve Peygamber'e isyan fısıldamayın; iyilik ve takva fısıldaşın. Allah'tan korkun ki, O'nun huzuruna toplanacaksınız. O gizli konuşmalar (ın kötülere) sırf şeytandandır. Bu, iman edenleri kederlendirmek içindir. Halbuki Allah'ın izni olmadıkça (bu fiskoslar) onlara bir şey zarar ettirecek değildir. Mü'minler de onun için hep Allah'a dayansınlar. Ey iman edenler! Sizlere meclislerde "yer açıp, genişletin" denildiği vakit genişleyiverin, Allah da size genişlik versin. "Kalkın" denildiği zaman da kalkıverin ki Allah, sizden iman edenleri yüceltsin ve kendilerine ilim verilenlere ise dereceler ihsân etsin. Allah, her ne yaparsanız haberdardır. Ey iman edenler! Peygamber'e gizli maruzâta bulunmak istediğiniz zaman fısıltınızdan önce (gerektiğinde fakirlere verilmek üzere) bir sadaka takdim ediniz. Bu, sizin için hem bir hayır hem daha ziyade bir temizliktir. Fakat gücünüz yetmezse, şüphe yok ki Allah, gafûrdur, rahîmdir. Fısıltınızdan önce sadaka takdim etmekten korktunuz mu? Madem ki bunu yapmadınız, Allah da size tövbe lutfetti. Artık namaza devam edin, zekât verin, Allah'a ve Resûlüne itaat edin. Allah, her ne yaparsanız haberdardır." (58 Mücâdele, 8-13., Medenî, 4. veya 5. hicrî yılda Münâfikûn'dan sonra inmiştir.)

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ بِالْإِنَّمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصَلَوْنَهَا فِينَسِ الْمَصِيرُ * يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِالْإِنَّمِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعْصِيَةِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِالْبُرِّ وَالْتَفْوَى وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ * إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئًا إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ * يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَافْسَحُوا يَفْسَحِ اللَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ انشُرُوا فَانشُرُوا فإِنَّ اللَّهَ الَّذِي آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ * يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَاجَيْتُمُ الرَّسُولَ فَقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِن لَّمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ * أَأَسْفَقْتُمْ أَن تَقْدَمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

III. ÖZEL HUKUK

A. Aile ocağı ve evlenme (nikâh):

1. "Biz insana, anasına babasına (itaati) tavsiye ettik. Anası, onu meşakkat üstüne meşakkatle taşıdı. Sütten ayrılması da iki yıl (sürdü.) Bana, anana ve babana şükret (diye de tavsiye ettik.) Dönüş ancak banadır." (31 Lokman, 14., Mekke devri ortalarında ve Sâffât'tan sonra inmiştir.)

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَىٰ وَهْنٍ وَفِصَالَهُ فِيَ عَامَيْنِ أَنِ اشْكُرْ لِي وَلِوَالِدَيْكَ إِلَيَّ الْمَصِيرُ

2. “Bununla beraber eğer her ikisi de bilmediğin bir şeyi bana ortak koşman hususunda seni zorlarlarsa, onlara itaat etme, (fakat) onlarla dünyada iyi geçin. Ve bana yönelenlerin yolunu tut. Nihayet dönüşünüz ancak banadır. Ben de size yaptıklarınızı haber vereceğim.” (31 Lokman, 15.)

وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

3. “Biz insana, ana ve babasına iyilik etmesini tavsiye ettik. Anası onu zahmetle taşıdı ve zahmetle doğurdu. (Ana karnında) taşınması ile sütten kesilmesi otuz ay sürdü. Nihayet kemaline erdiği ve kırkına girdiği zaman: “ Yâ Rab!” dedi. “Bana öyle ilham et ki, bana, anama ve babama verdiğin nimetine şükredeyim ve razı olacağın iyi ameller işleyeyim. Zürriyetim hakkında da benim için ıslah nasip eyle. Çünkü ben tövbe ile sana yöneldim. Ben gerçek Müslümanlardanım.” (46 Ahkâf, 15., Mekkî, Câsiye’den sonra inmiştir.)

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سَنَةً قَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي دَرِّيئِي إِنِّي ثَبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

4. “Biz insana, ana ve babasına iyilik yapmasını tavsiye ettik. Bununla beraber hakkında bilgi sahibi olmadığın bir şeyi bana ortak koşman için seninle uğraşırlarsa, o vakit onlara itaat etme. Dönüşünüz ancak banadır. Ben o vakit size yaptıklarınız haber veririm.” (29 Ankebût, 8., Mekkî, Rûm’dan sonra inmiştir.)

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

5. “Oruç gecesi kadınlarınıza yaklaşmanız size helal kılındı. Onlar sizin için bir örtü, siz de onlar için bir örtü durumundasınız. Allah nefsinize güvenemeyeceğinizi bildiği için müracaatınızı kabul buyurdu ve sizi bağışladı. Şimdi onlara yaklaşın ve Allah’ın sizin için yazdığını isteyin. Ve fecrin beyaz ipliği siyah ipliğinden sizce seçilinceye kadar yiyin, için. Sonra da ertesi geceye kadar orucu tam olarak tutun. Mescitlerde itikâf halinde iken kadınlara yaklaşmayınız. Bunlar, Allah’ın yasak sınırlarıdır, onlara yaklaşmayın. Allah, âyetlerini insanlar için böyle apaçık bir şekilde ortaya koyuyor ki, korunabilsinler.” (2 Bakara,187., Hicrî, 1. ve 2. yılda inmiştir.)

أَجَلَ لَكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفَثُ إِلَى نِسَائِكُمْ هُنَّ لِبَاسٍ لَكُمْ وَأَنْتُمْ لِبَاسٍ لَهُنَّ عَلِمَ اللَّهُ أَنَّكُمْ كُنْتُمْ تَخْتَانُونَ أَنْفُسَكُمْ فَتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَفَا عَنْكُمْ فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمْ الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ نَمَّ أْتَمُوا الصِّيَامَ إِلَى اللَّيْلِ وَلَا تُبَاشِرُوهُنَّ وَأَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَقْرُبُوهَا كَذَلِكَ يبيِّنُ اللَّهُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

6. “Bir de sizden bekârları, kölelerinizden ve cariyelerinizden Salih olanları evlendirin. Eğer fakara iseler Allah, onları lütfundan zengin eder. Allah’ın inâyeti geniştir. Allah, hakkıyla her şeyi bilendir.” (24 Nûr, 32., Medenî, Haşr’dan sonra inmiştir.)

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنَ الصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

7. “Evlenmeye (çare) bulamayanlar, Allah kendilerini lütfundan zengin edinceye kadar iffetlerini korusunlar. Kölelerinizden mükâtebe (para kazanıp efendisine vermek sûretiyle azat olmak) isteyenleri de, eğer kendilerinde bir hayır biliyorsanız hemen kitâbete (sözleşmeye) bağlayın ve onlara Allah’ın size verdiği maldan verin. Dünya hayatının geçici menfaatlerini kazanacaksınız diye cariyelerinizi fuhşa mecbur etmeyin. Hele iffetli olmak isterse. Kim onları mecbur ederse, şüphesiz Allah, onlara, onların zorlamalarından sonra da gafûrdur, rahîmdir.” (24 Nûr, 33.)

وَلَيْسَتَغْفِرَ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّى يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ يَبْتِغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتِبُوهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا وَأَتَوْهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تُكْرَهُوا فَتِيَاتِكُمْ عَلَى الْبِعَاءِ إِنْ أَرَدْنَ تَحَصُّنًا لِيَبْتِغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهَنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ إِكْرَاهِهِنَّ عَفُورٌ رَحِيمٌ

8. “Allah’a ortak koşan kadınlarla, iman etmedikçe evlenmeyiniz. İman eden bir cariye, müşrik bir kadından – bu sizin hoşunuza gitse de – elbet daha hayırlıdır. Müşrik erkeklere de, onlar iman edinceye kadar mü’min kadınları nikâhlayınız. Mü’min bir köle, bir müşrikten – o sizin hoşunuza gitse de – elbette daha hayırlıdır. Onlar cehennem çağırırlar, Allah ise izin ve emriyle cennetine ve mağfiretine davet eder. O, âyetlerini insanlara apaçık bildiriyor ki düşünsünler.” (2 Bakara, 221.)

وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّى يُؤْمِنَ وَلَأَمَةٌ مُؤْمِنَةٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكَةٍ وَلَوْ أَعْجَبَتْكُمْ وَلَا تُنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّى يُؤْمِنُوا وَلَعَبْدٌ مُؤْمِنٌ خَيْرٌ مِنْ مُشْرِكٍ وَلَوْ أَعْجَبَكُمْ أُولَئِكَ يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ بِإِذْنِهِ وَيُبَيِّنُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

9. “Eğer yetim kızların haklarını gözetemeyeceğinizden korkarsanız, size helal olan kadınlardan ikişer, üçer, dörder nikâh edin. Eğer aralarında adalet yapamayacağınızdan korkarsanız, o zaman bir tane ile iktifâ edin. Veya mâlik olduğunuz cariye ile yetinin. Bu, sizin haktan ve adaletten ayrılıp sapmamanız için daha elverişlidir. Aldığınız kadınlara mehirlerini cömertçe veriniz. Şayet, ondan bir kısmını gönül hoşluğu ile

bağışlarsa, onu da âfiyetle yiyiniz.” (4 Nisâ, 3-4., Medenî, 3-5. hicrî yılları arasında, Mümtehine’den sonra inmiştir.)

وَأَنْ تَعْلَمُوا أَنَّ الْيَتَامَىٰ فَاتَكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثْنَىٰ وَثُلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعْلُوا * وَأَتُوا النِّسَاءَ صَدَقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِنْ طِبْنَ لَكُمْ عَنْ شَيْءٍ مِنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَرِيئًا

10. “Eğer bir zevceyi bırakıp da yerine başka bir zevce almak istiyorsanız, öncekine yüklerle mehir de vermiş bulursanız, içinden bir şey almayın. Ne diye alacaksınız, bir iftira ederek ve açık bir günah yüklenerek mi? Hem nasıl alırsınız ki, bundan önce birbirinizle kaynaştınız. Ve onlar sizden sağlam teminat da almışlardı.” (4 Nisâ, 20-21.)

وَأِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِنَّمَا مُبِينًا * وَكَيْفَ تَأْخُذُونَهُ وَقَدْ أَفْضَىٰ بَعْضُكُمْ إِلَىٰ بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا

11. “Kadınlarınız arasında her bakımdan adil davranmaya ne kadar hırs göstermeniz, asla güç yetiremezsiniz. Bâri birine büsbütün meyledip de, ötekini askıda kalmış gibi bırakmayın. Ve eğer arayı düzeltir ve haksızlıktan korunursanız, şüphe yok ki Allah, çok yarlıgayıcı, çok esirgeyicidir.” (4 Nisâ, 129.)

وَلَنْ تَسْتَطِيعُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمِيلِ فَتَدْرُوهَا كَالْمَعْلُوقَةِ وَإِنْ تَصْلَحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

12. “Ey Peygamber! Biz sana şunları helal kıldık: Mehirlerini vermiş olduğun zevcelerini, Allah’ın sana ganimet kıldıklarından sağ elinin mâlik olduğu kadınları (cariyeleri), seninle beraber hicret eden amcanın kızlarını, halanın kızlarını, teyzenin kızlarını; bir de kendini peygambere hibe edip de peygamberin nikâhlamak istediği herhangi bir mü’min kadını, bütün mü’minlere değil, sadece sana mahsus olmak üzere (helal kıldık). Diğer mü’minlere zevceleri ve harpte aldıkları cariyeleri hakkında ne farz kıldığımızı bilmekteyiz. Bunlar, sana hiçbir darlık olmaması içindir. Allah; gafûrdur, rahîmdir. Onlardan dilediğini geri bırakırsın, dilediğini yanına alırsın. Geçici olarak ayrıldıklarından kimi tekrar arzu edersen, sana günah yoktur. Onların gözleri aydın olup üzülmemelerine ve kendilerine verdiğiyle hepsinin hoşnut olmalarına en elverişli olan budur. Allah, kalplerindekileri bilir. Allah; alîm ve halîmdir. Bundan sonra başka kadınlar sana helal olmaz. Bunları boşayıp da yerlerine başkalarını alman da olmaz. (Başkalarının) güzellikleri hoşuna gitse bile. Ancak mülkiyetinde olan (cariyeler) müstesna. Allah, her şeyi hakkıyla gözetendir. (33 Ahzâb, 50-52., Medenî, 5-7. hicrî yıllar arasında Âli İmrân’dan sonra inmiştir.)

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ اللَّاتِي آتَيْتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمَّكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالَكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ اللَّاتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَامْرَأَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْهِمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكَ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا * تُرْجِي مَنْ تَشَاءُ مِنْهُنَّ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنْ تَشَاءُ وَمَنْ ابْتَغَيْتَ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَى أَنْ تَقْرَءَ أَعْيُنُهُنَّ وَلَا يَحِزْنَ وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلَّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا * لَا يَحِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعْجَبَكَ حُسْنُهُنَّ إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ رَقِيبًا

13. "Sana kadınlardan ay halini de soruyorlar, de ki: "O bir eziyet halidir. Binae-naleyh hayız halinde kadınlardan uzak durunuz (cinsî temasta bulunmayınız.) Temizle-ninceye kadar onlara yaklaşmayınız. İyice temizlendikleri zaman, onlara Allah'ın emret-tiği yerden varın. Şüphe yok ki Allah, çok çok tövbe edenleri sever, tertemiz olanları da sever." (2 Bakara, 222., Medenî, 1. ve 2. hicrî yılda nâzil olmuştur.)

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَدَى فَأَعْتَزِلُوا النَّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرُبُوهُنَّ حَتَّى يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ النَّوَافِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

14. "Kadınlarınız sizin (evlat yetiştireceğiniz) tarlanız durumundadırlar. Bu ba-kımdan tarlanıza, dilediğiniz taraftan varınız. Bununla beraber kendiniz için ileriye ha-zırlık yapın. Allah'tan sakının ve bilin ki muhakkak O'na kavuşacaksınız. Mü'minleri de müjdele." (2 Bakara, 223.)

نِسَاؤُكُمْ حَرْثٌ لَكُمْ فَأْتُوا حَرْثَكُمْ أَنْتُمْ شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لِنَفْسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

1. Nikâhı Düşmeyenler (Muharremât):

15. "Bir de babalarınızın nikâhladığı kadınlarla evlenmeyin. (Cahiliyet devrinde) geçen geçmiştir. Şüphe yok ki o pek çirkindi, iğrenç idi, o ne kötü yoldu." (4 Nisâ, 22., Medenî, 3-5. hicrî yıllar arasında Mümtehine'den sonra nâzil olmuştur.)

وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَمَقْتًا وَسَاءَ سَبِيلًا

16. "Sizlere şunların nikâhı haram kılındı: Analarınız, kızlarınız, kız kardeşleri-niz, halalarınız, teyzeleriniz, kardeşlerinizin kızları, kız kardeşlerinizin kızları ve sizi emziren süt analarınızla süt kız kardeşleriniz ve karılarınızın anaları ve zifafa girdiğiniz karılarınızdan evlerinizde bulunan üvey kızlarınız: Eğer anaları ile zifafa girmemiş ise-niz evlenmeniz bir beis yoktur. Kendi sulbünüzden gelme oğullarınızın karıları (ge-linleriniz) ve iki kız kardeşi birlikte nikâhlamanız; geçmişte olanlar hariç. Böylesini Al-lah hem yarlıgayıcı hem çok esirgeyicidir." (4 Nisâ, 23.)

حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخْوَاتُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأُخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمُ اللَّاتِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخْوَاتُكُم مِّنَ الرَّضَاعَةِ وَأُمَّهَاتُ نِسَائِكُمْ وَرَبَّاتِكُمُ اللَّاتِي فِي حُجُورِكُمْ مِّنْ نِّسَائِكُمُ اللَّاتِي دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ أَبْنَانِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأُخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

17. “Bir de (harp esiri olarak), ellerinizde bulunanlar hariç olmak üzere, evli kadınlar. İşte bu sayılanlar Allah yazısı olarak haram kılındı. Bunların haricinde kalanlar ise, zinadan kaçınarak namuslu yaşamak üzere mallarınızla (mehir vermek sûretiyle) isteyebilirsiniz diye size helal kılındı. O halde hangileri ile nikâh sûretiyle faydalanmış iseniz, bir farîza olarak mehirlerini kendilerine veriniz. Mehir miktarını tayin edip aranızda gönül hoşluğu ile anlaşma yaptığınızda, sizin için bir günah yoktur. Şüphesiz ki Allah, hakkıyla bilendir, mutlak hüküm ve hikmet sahibidir.” (4 Nisâ, 24.)

وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

18. “İçinizden her kim hür ve mü’min kadınları nikâh edecek mâlî bir güce erişmemiş ise, o da elleriniz altındaki genç mü’min cariyelerinizden alsın. Allah, sizin imanınızı daha iyi bilir. Hep birbirinizden sayılırsınız. Onun için fuhuşta bulunmayarak, gizli dost da edinmeyerek namuslu yaşadıkları halde onları sahiplerinin izni ile nikâh ediniz ve mehirlerini güzellikle kendilerine veriniz. Eğer evlendikten sonra bir fuhuş irtikap ederlerse, o vakit onlara, hür kadınlara verilen cezanın yarısı gerekir. Bu cariye evliliği, sizden günaha düşme korkusu olanlarınız içindir. Yoksa sabretmeniz, sizin için daha hayırlıdır. Bununla beraber Allah, hakkıyla yarlıgayıcıdır, çok esirgeyicidir.” (4 Nisâ, 25.)

وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فَتَيَاتِكُمُ الْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِكُمْ بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ فَانكِحُوهُنَّ بِإِذْنِ أَهْلِهِنَّ وَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أَحْصَيْتُمْ فَإِنْ أَتَيْتُمْ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفُ مَا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ حَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تَصْبِرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

19. “Hatırla o vakti ki, kendisine hem Allah’ın nimet verdiği, hem de senin lütufunda bulunduğu kimseye: “Hanımını bırakma ve Allah’tan kork” diyordun da, Allah’ın açığa çıkaracağı şeyi nefsinde gizliyordun. İnsanların (dedikodularından) korkuyordun. Halbuki Allah, Kendisinden korkmana daha lâyıktır. Sonra Zeyd, o hanımdan ilişkisini kesince, biz onu sana eş yaptık. Tâ ki, oğulluklarının ilişkilerini kestikleri hanımlarını (almada) mü’minler üzerine günah olmasın. Allah’ın emri yerine getirilmiştir.” (33 Ahzâb, 37., Medenî, 5-7. hicrî yılları arasında, Âl-i İmrân’dan sonra inmiştir.)

وإذ تقول للذي أنعم الله عليه وأنعمت عليه أمسك عليك زوجك واتق الله وتخفي في نفسك ما الله مبديه وتخشى الناس والله أحق أن تخشاه فلما قضى زيد منها وطرا زوجناها لكي لا يكون على المؤمنين حرج في أزواج أدعيانهم إذا قضوا منهن وطرا وكان أمر الله مفعولاً

20. "Allah'ın peygambere takdir ettiği, mübah kıldığı şeyde bir vebal yoktur. Bundan evvel geçen bütün peygamberler hakkında Allah'ın sünneti böyledir. Allah'ın emri ise, takdir edilmiş bir kaderdir." (33 Ahzâb, 38.)

مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ اللَّهُ قَدْرًا مَقْدُورًا

21. "Onlar ki, Allah'ın gönderdiklerini tebliğ ederler ve ondan korkarlar. Allah'tan başka kimseden korkmazlardı. Hesap görücü olarak da Allah yeter." (33 Ahzâb, 39.)

الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رَسُولَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا

22. "Muhammed, adamlarınızdan hiçbirinin babası değildir. Fakat Allah'ın Resûlü ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah her şeyi hakkıyla bilendir." (33 Ahzâb, 40.)

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِنْ رِجَالِكُمْ وَلَكِنْ رَسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ النَّبِيِّينَ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

2. Ehl-i Kitâb'dan Olan Kadınlarla Evlenme Müsaadesi:

23. "Bugün temiz şeyler size helal kılındı, hem kendilerine kitap verilenlerin yemekleri size helal kılındı, hem de sizin yemekleriniz onlara helal kılındı. Mü'min kadınların hür olanlarıyla, sizden önce kitap verilenlerin hür kadınları da iffetlerini verip nikâhladığınız takdirde size gizli dost tutmaksızın, kendilerine mehirlerini verip nikâhladığınız takdirde size helal kılındı. Her kim imanı tanımazsa, bütün amelleri heder olmuştur. O, Ahirette de ziyana uğrayanlardandır." (5 Mâide, 5., Medenî, hicrî 4. yılda Fetih'ten sonra inmiştir.)

الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَلْلٌ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حَلْلٌ لَهُمْ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الْمُؤْمِنَاتِ وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسَافِحِينَ وَلَا مُتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

3. Ailede Dirlik ve Düzen:

24. "Bir de" dedik, "eline bir demet al da onunla (zevcene) vur; yemininde durmamazlık etme." Doğrusu biz onu sabırlı bulduk, o ne güzel kul! O, hakikaten daima Allah'a dönüktü." (38 Sâd, 44., Mekkî, kamer'den sonra inmiştir.)

وَأَخَذَ بِيَدَيْكَ ضِعْفًا فَأَضْرِبُ بِهِ وَلَا تَخَنْتُ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَابِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ

25. “Bir de Allah’ın bir kısmınıza diğerinden fazla verdiği şeyleri temenni etmeyiniz. Erkeklerle kazandıklarından bir pay olduğu gibi, kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır. Allah’ın lütuf ve ihsânını isteyin. Hiç şüphesiz Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.” (4 Nisâ, 32., Medenî, hicrî 3-5. yıllar arasında, Mümtehine’den sonra inmiştir.)

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا كَتَبْنَا لِلنِّسَاءِ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا كَتَبْنَا لِلرِّجَالِ وَإِسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

26. “Erkekler, kadınlar üzerine hakimdirler. Çünkü bir kere Allah, birini diğerinden üstün yaratmış, bir de erkekler kendi mallarından (mehir ve nafaka) harcamaktadırlar. Onun için iyi kadınlar, itaatkârdırlar. Allah, kendi haklarını nasıl koruduysa, onlar da öylece muhafazası lazım gelen gayb (mal, namus, şeref, aile sınırlarını) muhafaza ederler. Şerhlerinden ve itaatsizliklerinden çekindiğiniz kadınlara gelince, önce onlara öğüt verin, yataklarında onları yalnız bırakın, nihayet dövün. Size itaat ediyorlarsa aleyhlerine yol aramayın. Çünkü Allah yücedir, büyüktür.” (4 Nisâ, 34.)

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللَّهُ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُورَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَاهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَاصْرَبُوهُنَّ فَإِنِ أَطَعْتَكُمْ فَلَا تَتَّبِعُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلًا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا كَبِيرًا

27. “Ey Peygamber! Sana Allah’ın helal kıldığını niçin haram edersin, zevcelerinin hoşnutluğunu ararsın? Bununla beraber Allah, gafûrdur, rahîmdir. Allah sizin için yeminlerinizin (keffâretle) çözümlüğünü farz kılmıştır ve Allah sizin mevlânızdır. Alîm ve hakîm olan O’dur. Hani Peygamber, zevcelerinden birine sır olarak bir söz söylemişti. Vaktâ ki o zevcesi bu sırrı (başka zevcesine) haber verdi. Allah da Peygamber’e bunu açtı. Açınca Peygamber (o zevcesine) birazını tanıttı, birazından da vazgeçti. Ona bu sûretle anlatıverince (o zevce): “Bunu sana kim haber verdi?” dedi. Peygamber şöyle dedi: “Bana alîm ve habîr olan Allah bildirdi.” Eğer ikiniz de Allah’a tövbe ederseniz ne iyi, çünkü kalpleriniz buna yöneldi. Yok, eğer Peygamber’e karşı birbirinize arka çıkmaya kalkışırsanız; haberiniz olsun ki Allah, onun mevlâsıdır. Hem Cebrâîl, hem salih mü’minler, onların arkasından da melekler ona arka çıkarlar. Gerek ki Rabbi, şayet o sizi boşarsa, yerinize ona sizlerden daha hayırlı zevceler verir. Onlar, Allah’a teslim olan, mü’min, itaatkar, tövbe eden, ibadet eden, oruç tutan dullar ve bâkire olan kadınlar olurlar.” (66 Tahrîm, 1-5., Medenî, Hucurât’tan sonra inmiştir.)

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبَتَّعِي مَرْضَاةَ أَزْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ * قَدْ فَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَحِلَّةَ أَيْمَانِكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ * وَإِذْ أَسْرَأَ النَّبِيُّ إِلَى بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ * إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلُ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ * عَسَى رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِنْكَ مَسْلَمَاتٍ مُؤْمِنَاتٍ قَاتِنَاتٍ تَابِتَاتٍ عَابِدَاتٍ سَائِحَاتٍ ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكَارًا

28. “Eğer karı koca arasının açılmasından endişeye düşerseniz, bir hakem erkeğin ailesinden, bir hakem de kadının ailesinden gönderin. Bunlar gerçekten barıştırmak isterlerse, Allah, aralarındaki dargınlık yerine iyi geçim verir. Şüphesiz ki Allah, hakkıyla bilen, her şeyden haberdar olandır.” (4 Nisâ, 35., Medenî, 3-5. hicrî yıllar arasında ve Mümtehine’den sonra inmiştir.)

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَأَبْعَثُوا حَكَمًا مِنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا

a) Boşanmayı engelleyici tedbirler, evliliğin sona ermesi (talâk) ve boşanan kadınların tekrar evlenebilmesi için beklemesi gereken süre (iddet):

29. “Eğer bir kadın kocasının serkeşliğinden veya yüz çevirip uzaklaşmasından endişe ediyorsa, sulh yoluyla aralarını düzeltmede kendilerine bir günah yoktur. Sulh, hep hayırlıdır. Nefislerse, kıskançlığa hazırlanagelmiştir. Eğer arayı düzeltir ve geçimsizlikten sakınırsanız, şüphe yok ki Allah her ne yaparsanız hepsinden haberdardır.” (4 Nisâ, 128.)

وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُورًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

30. “Yok, eğer ayrılırlarsa Allah, kudretiyle her birini diğerinden kendi fazl u keremiyle müstağni kılar. (Birbirine muhtaç bırakmaz.) Çünkü Allah, kudreti geniş, tam bir hüküm ve hikmet sahibidir.” (4 Nisâ, 130.)

وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِنْ سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا حَكِيمًا

31. “Ey Peygamber! Kadınları boşadığınız vakit iddetlerini gözeterek boşayın ve iddeti sayın. Rabbiniz Allah’tan korkun. Onları evlerinden çıkarmayın, kendileri de çıkmasınlar. Meğer ki açık bir hayâsızlık etmiş olalar. Bunlar Allah’ın tayin etmiş olduğu hudutlardır. Her kim Allah’ın hududuna tecavüz ederse, nefesine zulmetmiş olur. Bilmezsin, belki Allah sonra bir iş ortaya çıkarır. (Aranızı düzeltir, boşanmaktan vazgeçersiniz.) Sonra müddetlerini doldurmaya yaklaştıklarında, onları güzellikle tutun. Şahitliği de Allah için doğru edâ edin. Bununla Allah’a ve ahiret gününe inananlara öğüt verilir.

Her kim de Allah'tan korkarsa, Allah ona bir çıkış yolu gösterir. Ve Allah ona ummadığı yerden nasibini verir. Her kim Allah'a tevekkül ederse, O, ona yetişir. Şüphesiz Allah emrini yerine getirir. Allah her şey için bir ölçü tayin etmiştir. Hayızdan kesilmiş olan kadınlarınız hakkında şüphelendinizse; onların iddeti de üç aydır. Henüz hayız görme-yenler de böyledir. Gebe olanların bekleme süresi de doğurmalarına kadardır. Her kim Allah'tan korkarsa, Allah onun işine bir kolaylık verir." (65 Talâk, 1-4., Medenî, İn-san'dan sonra inmiştir.)

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ مُبَيَّنَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا * فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارِقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهَدُوا ذَوِي عَدْلٍ مِنْكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا * وَيَرْزُقْهُ مِنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا * وَاللَّائِي يَنْسَنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِنْ نِسَائِكُمْ إِنْ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللَّائِي لَمْ يَحْضُنَّ وَأُولَاتِ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا

32. "(Boşadığınız) o kadınları gücünüzün yettiği nispetle, oturduğunuz yerin bir kısmında oturtunuz. Üzerlerine tazyik yapmak için onlara zarar vermeye kalkışmayın. Eğer hamile iseler, çocuklarını doğuruncaya kadar nafakalarını verin. Sonra (çocuklarını) sizin hesabınıza emzirirlerse, o vakit de ücretlerini verin. Aranızda iyilikle emredin. Eğer birbirinize güçlük çıkaracak olursanız, bu durumda baba hesabına diğer bir emzikli (kadın, çocuğu) emzirebilir. Eli geniş olan, genişliğine göre nafaka versin. Allah, bir nefse tarafından verdiğinden başkasını teklif etmez. Allah, bir güçlüğü arkasından bir kolaylık yaratacaktır." (65 Talâk, 6-7.)

أَسْكِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنْتُمْ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمِلًا فَلْيَرْجُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ وَأَتَمِّرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاَسَرْتُمْ فَمَنْ رَضِعَ لَكُمُ اللَّيْثُ فَحَبِّبُوا لَهُ لَكُمْ مِنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يَكْلَفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا

33. "Kendi kadınlarına yaklaşmamaya yemin edenler için, dört ay beklemek vardır. Şayet bu müddet içinde yeminlerinden (keffâretle) dönerlerse, şüphesiz Allah gafûrdur, rahîmdir. Yok, eğer boşamaya karar vermişler ise, şüphesiz Allah işiticidir, bilicidir." (2 Bakara, 226-227., Medenî, hicrî 1. ve 2. yılda inmiştir.)

لِّلَّذِينَ يُؤَلُّونَ مِنْ نِسَائِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَاءُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ * وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

34. "Boşanmış kadınlar, kendi kendilerine üç âdet müddeti beklerler ve Allah'ın rahimlerinde yarattığını gizlemeleri kendilerine helal olmaz; Allah'a ve ahiret gününe

imanları varsa, kocaları da barışmak istedikleri takdirde o müddet zarfında onları geri almaya herkesten çok hak sahibidirler. Erkeklerin meşru sûrette kadınlar üzerindeki hakları gibi, kadınların da onlar üzerinde hakları vardır. Yalnız erkekler için kadınlar üzerinde fazla bir derece vardır. Allah mutlak galip ve gerçek hüküm ve hikmet sahibidir.” (2 Bakara, 228.)

وَالْمُطَلَّاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَبُعُولَتُهُنَّ أَحَقُّ بِرَدِّهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَّ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ
حَكِيمٌ

35. “Hem kadınları boşadınız da müddetlerini bitirdiler mi, artık onları ya iyilikle tutun veya iyilikle salın. Fakat onların sırf haklarına tecavüz için zararlarına olarak tutmayın. Bunu kim yaparsa, nefesine zulmetmiş olur. Sakın Allah’ın âyetlerini eğlenceye almayın. Allah’ın üzerinizdeki nimetini ve size öğüt vermek için indirdiği kitap ve hikmeti hatırlayın. Allah’tan korkunuz ve biliniz ki Allah, şüphesiz her şeyi hakkıyla bilendir. Kadınları boşadığınızda müddetlerini bitirdiler mi, aralarında meşru bir sûrette anlaşmış oldukları takdirde, artık kendilerini eski kocalarına nikâh etmelerine engel olmayın. Bunlar sizden Allah’a ve ahiret gününe iman eden herkese bir vaaz ve öğüttür. Sizin için en hayırlı ve en temiz bir hükümdür. Allah bilir, sizler bilmezsiniz.” (2 Bakara, 231-232., Medenî, 1. ve 2. hicrî yıllarda nâzil olmuştur.)

وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سَرَحوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَلَا تُمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِيَتَعْتَدُوا وَمَنْ يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوعًا وَادْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَمَا أَنْزَلَ عَلَيْكُمْ مِنَ الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ لِيَعْظَمَكُمْ بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ
وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ * وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضُوا بَيْنَهُمْ
بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ أَرْكَى لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

36. “İçinizden ölenlerin geride bıraktıkları zevceleri, kendi kendilerine dört ay on gün beklerler. İşte bu müddeti bitirdikleri zaman, artık onların kendileri hakkında meşru veçhile yaptıklarından dolayı size bir günah yoktur. Allah, ne yaparsanız hepsinden haberdardır.” (2 Bakara, 234.)

وَالَّذِينَ يَتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا فَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا
فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

37. “Böyle kadınlara, nikâhlama arzunuzu çitlatmanızda veya gönlünüzde tutmanızda size bir beis yoktur. Allah biliyor ki, iddet bitince siz onları anacaksınız. Ancak kendileriyle gizli bir şeye sözleşmeyin. Ancak maruf ve meşru bir söz söylemeniz başka. Farz olan iddet sonunu bulmadıkça nikâh akdine azmetmeyin. Muhakkak Allah gönlü-

nüzde ne varsa bilir. O'ndan sakının. Hem de bilin ki Allah, gafûrdur, halîmdir." (2 Bakara, 235.)

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عِلْمَ اللَّهِ أَنْتُمْ سَتَذْكُرُونَهُنَّ وَلَكِنْ لَا تُؤَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْرِضُوا عَقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابَ أَجَلَهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَفُورٌ حَلِيمٌ

38. "Ey iman edenler! Mü'min kadınları nikâhlayıp da sonra onlara dokunmadan boşadığınız vakit, sizin için üzerlerine sayacağınız bir iddet yoktur. Derhal kadınlık haklarını verip onları güzellikle salıverin." (33 Ahzâb, 49., Medenî, 5-7 hicrî yıllar arasında Âl-i İmrân'dan sonra inmiştir.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُونَهَا فَمَتَّعُوهُنَّ وَسِرَّحُوهُنَّ سِرَّاحًا جَمِيلًا

aa) Ric'i (dönülebilir) boşanma, talâk-ı selâse (üç talâk) ile kesinleşen boşanma, nafaka, mehir ve diğer boşanma şekilleri: Zihâr, li'ân vb.:

39. "Boşanmak iki defadır. Ondan sonra ya dönüp iyilikle tutmak veya dönme-yip güzellikle salıvermektir. Ve önceden nikâh için onlara vermiş olduğunuz mehirleri geri almanız helal olmaz. Meğer ki karı koca, Allah'ın tayin ettiği sınırdan duramayacaklarından korkmuş olsunlar. O vakit, eğer sizde bu ikisinin Allah'ın tayin ettiği şer'î sınırlarda duramayacaklarından korkarsanız, o halde (kadının serbest boşanması için gerek mehir ve gerekse diğer şeylerden vereceği) bedelde her ikisi için de bir günah yoktur. İşte bunlar, Allah'ın tayin ettiği sınırlardır. Artık bunları çiğneyip geçmeyin. Her kim Allah'ın sınırlarını aşarsa, işte onlar zalimlerin tâ kendileridir." (2 Bakara, 229.)

الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكَ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٍ بِإِحْسَانٍ وَلَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا مِمَّا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْنًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

40. "İki talâktan sonra erkek zevcesini bir daha boşarsa, bu üçüncü boşamadan sonra o kadın bir başkasıyla nikâhlanmadıkça o erkeğe hiçbir sûretle helal olmaz. Bu nikâhtan sonra bir ikinci koca, şayet o kadını boşarsa bu kadın ile eski kocasının tekrar dönüp rızalarıyla nikâhlanmalarında bir mahzur yoktur. Allah'ın koyduğu sınırları muhafaza edeceklerine inanırlarsa ve ayrılıktan sonra böyle bir alâka hissederlerse bunu yapabilirler. İşte bunlar, bilen bir kavim için Allah'ın açıkladığı sınırlardır." (2 Bakara, 230.)

فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِنْ بَعْدِ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِنْ طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يَتَرَاجَعَا إِنْ ظَنَّا أَنْ يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يُبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

41. “Deki: “gelin size Rabbinizin haram kıldığını söyleyeyim: O’na hiç bir şeyi ortak koşmayın. Anaya babaya iyilik yapın. Yoksulluktan ötürü çocuklarınızı öldürmeyin. – Sizin ve onların rızkını veren biziz – Gizli ve açık kötülöklere yaklaşmayın. Allah’ın haram kıldığı cana haksız yere kıymayın. Allah bunları size, düşünesiniz diye buyurmaktadır.” (6 En’âm, 151., Mekke devri sonlarına doğru. Bu âyet Medenî’dir.)

فَلَنْ تَعَالُوا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ أَلَّا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرْزُقُكُمْ وَإِيَّاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ ذَلِكَمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

b) Nafaka ve çocuğun emzirilmesi:

42. “Anneler çocuklarını iki bütün yıl emzirirler. Bu hüküm emzirmeyi tamamlamak isteyenler içindir. Çocuğun babasına da, annelerin maruf veçhile yiyeceği ve giyeceği borç olur. Hiç kimse tâkatinden fazlasıyla mükellef tutulmaz. Ne bir anne, çocuğu yüzünden; ne de bir baba yavrusu sebebiyle zarara sokulmasın. Mirasçıya düşen vazife de bunun gibidir. Eğer baba ve ana birbirleriyle anlaşmak ve istişare etmek sûretiyle çocuğu iki sene dolmadan önce süttten kesmek isterlerse, kendilerine bir günah yoktur. Allah’tan korkunuz ve biliniz ki her ne yaparsanız Allah hakkıyla görür.” (2 Bakara, 233., Medenî, hicrî 1. ve 2. yıllarda nâzil olmuştur.)

وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُنَمِّ الرِّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ وَبَوْلُودٌ لَهُ وَلَا مَوْلُودٌ لَهُ بِوَالِدِهِ وَعَلَى الْوَارِثِ مِثْلُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنْ تَرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تُسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

43. “Yine içinizden vefat edip de, geride zevceler bırakanlar, eşlerinin kendi evlelerinden çıkarılmaması ve senesine kadar nafakalanacakları bir malı vasiyet ile bırakırlar. Buna mukabil o zevceler, kendiliklerinden çıkarılsa, artık onların bizzat yaptıkları meşru işlerden dolayı size bir mesuliyet yoktur. Allah azîzdir, hakîmdir. Boşanan kadınların da meşru sûrette faydalanmaları haklarıdır ki, bu, Allah’tan korkanlar için bir vazifedir.” (2 Bakara, 240-241.)

وَالَّذِينَ يَتَوَفَّوْنَ مِنْكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا وَصِيَّةً لِأَزْوَاجِهِمْ مَتَاعًا إِلَى الْحَوْلِ غَيْرَ إِخْرَاجٍ فَإِنْ خَرَجْنَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِي مَا فَعَلْنَ فِي أَنْفُسِهِنَّ مِنْ مَعْرُوفٍ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ * وَلِلْمُطَلَّقاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ

c) Zihâr:

44. “Evet Allah işitti o kadının dediğini ki, kocası hakkında seninle tartışıyor ve Allah’a şikâyet ediyordu. Allah da sizin konuşmanızı dinliyordu. Çünkü Allah işitir, görür.” (58 Mücâdele, 1., Medenî, hicrî 4. veya 5. yılda Münâfikûn’dan sonra inmiştir.)

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

45. “İçinizden “zihâr” ile kadınlarından ayrılmaya kalkışan kimseler (bilmelidirler ki) o kadınlar, onların anaları değildir. Anaları ancak onları doğurmuş olanlardır. Bununla beraber “zihâr” yapanlar her halde çirkin ve asılsız bir söz söylüyorlardır. Muhakkak ki Allah’ın affı çoktur, mağfireti boldur. Kadınlarından “zihâr” ile ayrılmaya kalkıp da sonra dediklerini geri alacak olanlar, karılarıyla temas etmezden önce kesintisiz iki ay oruç tutsun. Ona da güç yetiremeyen altmış yoksul doyursun. Bunlar Allah ve Resûlüne iman edesiniz diyedir. Ve bunlar Allah’ın hududlarıdır. Kâfirler için ise, acıklı bir azap vardır.” (58 Mücâdele, 2-4.)

الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْكُمْ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتِهِمْ إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ * وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكَ تَوْعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ * فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامَ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا فَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فِطَاعًا سِتِّينَ مَسْكِينًا ذَلِكَ لَتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ

46. “Allah bir adamın içinde iki kalp yaratmamıştır. Kendilerinden zihâr yaptığınız zevcelerinizi de analarınız kılmamıştır. Evlatlıklarınızı da oğullarınız kılmamıştır. O, sizin ağzınızda sözünüzdür. Allah ise hakkı söylüyor ve doğru yola hidâyet ediyor.” (33 Ahzâb, 4., Medenî, hicrî 5-7. yıllar arasında, Âl-i İmrân’dan sonra inmiştir.)

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِنْ قَلْبَيْنِ فِي جَوْفِهِ وَمَا جَعَلَ أَزْوَاجَكُمْ اللَّائِي تُظَاهِرُونَ مِنْهُنَّ أُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ أَدْعِيَاءَكُمْ أَبْنَاءَكُمْ ذَلِكَ قَوْلُكُمْ بِأَفْوَاهِكُمْ وَاللَّهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيلَ

d) Mehir:

47. “Ey iman edenler! Kadınlara zorla vâris olmanız size helal olmadığı gibi, verdiğiniz mehirin birazını kurtaracaksınız diye onları tazyik etmeniz de helal olmaz. Meğer ki karı koca arasını açacak bir fuhuş yapmış olsunlar. Onlarla iyi geçinin. Şayet onlardan hoşlanmadınızsa, olabilir ki bir şey sizin hoşunuza gitmez de, Allah ondan birçok hayırlar takdir etmiş olur. Eğer bir zevceyi bırakıp da yerine başka bir zevce almak istiyorsanız, öncekine yüklerle mehir de vermiş bulunsanız içinden bir şey almayın. Ne diye alacaksınız, bir iftira ederek ve açık bir günah yüklenerek mi?” (4 Nisâ, 19-20., Medenî, hicrî 3-5. yıllar arasında, Mümteherine’den sonra nâzil olmuştur.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَحِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْتُوا النِّسَاءَ كَرَهَا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِقَاحِشَةٍ مُبَيَّنَّةٍ وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا * وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَهُ بُهْتَانًا وَإِنَّمَا مُبَيَّنَّا

48. “Nikâhlınız olup da kendileriyle temas etmediğiniz veya kendilerine bir mehir tayin etmediğiniz kadınları boşamış iseniz, bunda size bir günah yoktur. Onlara maruf veçhile bir mut’a verip faydalanmalarını sağlayınız. Eli geniş olan kaderince, eli dar olan da kaderince yapsın. Bu, iyilik etmek şîârı olanlara bir borçtur. Ve eğer onları kendilerine el sürmeden boşar da mehir kesmiş bulunursanız, o vakit borç, kestiğiniz miktarın yarısıdır. Meğer ki kadınlar bunu affetsinler veya nikâh bağı elinde bulunan erkek affetsin. Erkekler, sizin affetmeniz takvâya daha yakındır. Aranızdaki üstünlük ve faziletle muameleyi unutmayınız. Her ne yaparsanız Allah onu görür.” (2 Bakara, 236-237.)

لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمْ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدْرَهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدْرَهُ مَتَاعًا بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُحْسِنِينَ * وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ يَعْفُوَ الَّذِي بِيَدِهِ عُقْدَةُ النِّكَاحِ وَأَنْ تَعْفُوا أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

49. “Karılarına zina isnat eden ve kendilerinden başka şahitleri olmayan kimsele-re (gelince), onlardan her birinin (yapacağı) şahitlik, kendisinin hakikaten sâdıklardan olduğunu Allah’a yemin ile dört (defa tekrar edeceği) şahitliktir. Beşincide, eğer yalancılardan ise Allah’ın lânetinin muhakkak kendisinin üstüne (olmasını söylemesi) dir.” (24 Nûr, 6-7., Medenî, Haşr’dan sonra inmiştir.)

وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُنْ لَهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنْفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ أَرْبَعُ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ * وَالْخَامِسَةَ أَنَّ لَعْنَةَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

50. “Kadından azabı (had cezasını) dört defa şöyle demesi men eder: “Allah’a yemin olsun ki, o (kocası) kat’iyyen yalancılardandır.” Beşincisi de (kadının): “Eğer o (kocası) doğru söyleyenlerden ise, muhakkak Allah’ın gazabının kendisinin üzerine olmasını (söylemesidir).” (24 Nûr, 8-9.)

وَيَذَرُهَا الْعَذَابُ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ * وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ

ab) Velâyet:

51. “Rüşdüne erinceye kadar yetimin malına da ancak güzel bir şekilde yaklaşın. Bir de sözü yerine getirin. Çünkü verilen sözden dolayı şüphesiz bir sorumluluk doğmaktadır.” (17 İsrâ, 34., Mekke devri ortaları, Kasâs’tan sonra inmiştir.)

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْنُورًا

52. “Rüşdüne erinceye kadar yetimin malına da ancak en güzel bir şekilde yaklaşın. Ölçeği, teraziyi tam ve denk tutun. Biz, bir kimseye ancak çekebileceğini yükleriz. Söz sahibi olduğunuz vakit, bir yakınınız hakkında da olsa, hep adaleti gözetin. Allah’ın ahdini yerine getirin. O size işte bunları emretti. Düşünüp tutmanız gerekir.” (6 En’âm, 152., Mekke devri sonlarında inmiştir, bu âyet Medenî’dir.)

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لَا تَكْفُفْ نَفْسًا إِلَّا وَسِعَهَا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَبِعَهْدِ اللَّهِ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصَاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

53. “Yetimlerin mallarını haksız yere yiyenler, karınları dolusu bir ateşten başka bir şey yemiş olmazlar. Onlar, son derece yakıcı bir cehennem ateşine gireceklerdir.” (4 Nisâ, 10., Medenî, hicrî 3-5. yıllar arasında, Mümtehine’den sonra inmiştir.)

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا وَسَيَصْلَوْنَ سَعِيرًا

54. “...Sana yetimlerin durumunu da soruyorlar. De ki: “Yetimleri ıslah edip yararlı hale getirmek, daha hayırlıdır. Şayet kendileriyle bir arada yaşarsanız, onlar sizin din kardeşlerinizdir. Şüphesiz Allah, yetimlerin iyiliğine çalışanlarla, onların zararına ve fenalığına çalışanları bilir. Allah dileyeydi, sizi zorluklara koşar, ağır yüklerle zahmete sokardı. Şüphesiz Allah mutlak galip ve tam bir hüküm ve hikmet sahibidir.” (2 Bakara, 220., Medenî, hicrî 1-2. yıllarda inmiştir.)

...وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَىٰ قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ تُخَالِطُوهُمْ فَإِحْوَانُكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعْتَنَّكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

55. “Yetimlere mallarını verin ve temizi murdara (helali harama) değişmeyin. Onların mallarını kendi mallarınıza katarak yemeyin. Çünkü bu, büyük bir günahdır.” (4 Nisâ, 2.)

وَأْتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا الْأَخْيَارَ بِالطِّيبِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَبِيرًا

56. “Allah’ın idaresini size verdiği malları beyinsizlere (kısıtlılara) vermeyin de, bunlarda yapacağınız tasarruf ile onları besleyin, giydirin ve kendilerine güzel güzel nasihat edin.” (4 Nisâ, 5.)

وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا

57. “Yetimleri nikâh çağına ermelerine kadar gözetip deneyin. Rüşde erdiklerini yakînen anladığınız takdirde, hemen mallarını kendilerine teslim ediniz. Büyüyecekler de ellerine alacaklar diye o malları israf ile yemeye kalkmayın. İhtiyacı olmayan tenez-

zül etmesin. Muhtaç olan da meşru sûrette bir şey yesin. Malları kendilerine teslim ettiğiniz zaman da karşılarında şahit bulundurun. Hesap sorucu da Allah yeter.” (4 Nisâ, 6.)

وَابْتَلُوا الْيَتَامَىٰ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِنْ آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَنْ يَكْبَرُوا وَمَنْ كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَنْ كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ فَأَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ حَسِيبًا

B. Miras hukuku (ferâiz) ve vasiyet:

1. “Hayır hayır! Doğrusu siz yetime ikram etmiyorsunuz. Ve birbirinizi yoksulu yedirmeye teşvik etmiyorsunuz. Halbuki mirası öyle bir yiyorsunuz ki, haram-helal gözetmeksizin. Ve malı öyle bir seviş seviyorsunuz ki, yağmacasına.” (89 Fecr, 17-20., Mekkî, Leyl’den sonra inmiştir.)

كَلَّا بَلْ لَا تَخْرُمُونَ الْيَتِيمَ * وَلَا تَحَاضُونَ عَلَىٰ طَعَامِ الْمَسْكِينِ * وَتَأْكُلُونَ التَّرَاثَ أَكْلًا لَمًّا * وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا

2. “Birinize ölüm gelip çattığı zaman, bir hayır bırakacaksa, babası ve anası ve yakın akrabası için meşru bir sûrette vasiyet etmek, muttakilere farz kılındı. Artık kim bunu işittikten sonra onu değiştirir ise, her halde vebali sırf o değiştirenlerin boynuna-dır. Şüphe yok ki Allah, hakkıyla işiten ve kemâliyle bilendir.” (2 Bakara, 180-182., Medenî, hicrî 1. ve 2. yıllarda inmiştir.)

كُتِبَ عَلَيْكُمُ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ وَالْأَقْرَبِينَ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى الْمُتَّقِينَ * فَمَنْ بَدَّلَهُ بَعْدَمَا سَمِعَهُ فَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ * فَمَنْ خَافَ مِنْ مَوْصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

3. “Ana ve baba ile yakın akrabasının bıraktıklarından erkeklere bir pay vardır. Kadınlara da ana, baba ve yakın akrabasının bıraktıklarından bir pay vardır. Bu, azından da çoğundan da farz kılınmış birer hissedir. Miras taksim olunurken, mirasçı olmayan akraba, yetimler ve yoksullar hazır bulunuyorlarsa, onlara da ondan biraz bir şeyler verin. Gönüllerini alacak güzel sözler söyleyin. Hem titresin o kimseler ki, geride elleri ermez, güçleri yetmez bir zürriyet bırakacak olsalar da, onlara karşı halleri ne olacak endişesine düşeceklerdi. O halde Allah’tan korksunlar da, sağlam söylesinler.” (4 Nisâ, 7-9., Medenî, 3-5. yıllar arasında Mümtehine’den sonra inmiştir.)

لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَفْرُوضًا * وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا * وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلْيَتَّقُوا اللَّهَ وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا

4. "Allah size miras taksimini şöyle ferman buyuruyor: Çocuklarınız hakkında erkeğe iki kadın payı kadar. Kız çocukları ikiden fazlaysalar, bunlara terekenin üçte ikisi. Eğer bir tek kız ise, o zaman ona yarısı. Ana baba hakkında; çocuğu var ise, her birine ölenin terekesinden altıda bir; ama çocuğu yok da anası babası vâris bulunuyorsa, anasına üçte bir. Eğer ölenin kardeşleri de varsa, o vakit anasına altıda bir. Bütün bu hükümler, hep ettiği vasiyetten veya borcundan sonradır. Siz babalarınızın ve oğullarınızın menfaatçe size daha yakın olduklarını bilmez misiniz? Bu hükümler Allah'tan size birer farîzadır. Şüphesiz ki Allah hakkıyla bilen, yegâne hüküm ve hikmet sahibidir." (4 Nisâ, 11.)

يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ فَإِن كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِن كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِن لَّمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَتْهُ أَبَوَاهُ فَلِأُمِّهِ الثُّلُثُ فَإِن كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمِّهِ السُّدُسُ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِي بِهَا أَوْ دَيْنٍ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفَعًا فَرِيضَةٌ مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

5. "Eşlerinizin çocuğu varsa, terekenin yarısı sizindir. Eğer bir çocukları varsa, o zaman size dörtte bir. Bu da, yaptıkları vasiyette veya borçtan sonradır. Eğer çocuğunuz yoksa, bıraktığınızdan dörtte biri onların (zevcelerinizin) dir. Ve eğer çocuğunuz varsa, o zaman onlara sekizde bir, ettiğiniz vasiyetten veya bir borçtan sonra; eğer bir erkek veya kadın, çocuğu ve babası olmayan bir kimse olur ve onun bir erkek veya kız kardeşi bulunursa, bunlardan her birinin hakkı altıda bir'dir. Eğer onlar bu miktardan fazla iseler, o halde onlar ölenin yapacağı vasiyet veya bir borcun edâsından sonra üçte bir'de ortaktırlar. Yapılacak vasiyet veya borç ikrârı, hiçbir sûretle vârisleri zarara sokmaksızın yapılmalıdır. Bütün bu emir ve hükümler, Allah'tan birer fermanıdır. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir, halîmdir." (4 Nisâ, 12.)

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِن لَّمْ يَكُن لَّهُنَّ وَلَدٌ فَإِن كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلِكُمُ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصِيَنَّ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرُّبُعُ مِمَّا تَرَكَنَّ إِن لَّمْ يَكُن لَكُمْ وَلَدٌ فَإِن كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ النُّصْرُ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ تُوصُونَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِن كَانَ رَجُلٌ يُورِثُ كَلَالَةً أَوْ امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ فَإِن كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرِ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ

6. "Bir de erkek ve dişiden her biri için, baba ve ananın, en yakın akrabasının ve akit ile yeminlerinizin bağladığı kimselerin terekelerinden her birine vârisler kıldık. Onlara da nasiplerini verin. Çünkü Allah, her şeye şahit bulunuyor." (4 Nisâ, 33.)

وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِي مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَالَّذِينَ عَقَدْتُمْ أَيْمَانَكُمْ فَأَتَوْهُمْ نَصِيبُهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا

7. "Bir de senden kadınlar hakkında fetva istiyorlar. De ki: "Onlar hakkındaki fetvayı size Allah veriyor: Yazılmış hakları olan mirası kendilerine vermediğiniz ve nikâhlamayı istemediğiniz öksüz kızlar hakkında ve mağdur çocuklar hakkında ve yetimlere insaf ile bakmanız hakkında, Kitap'ta yüzünüze karşı okunup duran âyetler var. Daha ne hayır yaparsanız, şüphe yok ki Allah, onu da hakkıyla bilendir." (4 Nisâ, 127.)

وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي يَتَامَى النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ وَالْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الْوُلْدَانِ وَأَنْ تَقُومُوا لِلْيَتَامَىٰ بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا

8. "Senden fetva istiyorlar. De ki: "Allah size babası ve çocuğu olmayan hakkında şöyle fetva veriyor: Bir kişi ölür, çocuğu yok, bir kız kardeşi var; bıraktığı malın yarısı kız kardeşinindir. Eğer (kız kardeşi ölür de o kalırsa) kız kardeşinin çocuğu yoksa, o, onun bıraktığı malın hepsini alır. Eğer (ölenin) iki kız kardeşi varsa, bunlar onun bıraktığı malın üçte ikisini alırlar. Eğer erkekli dişili kardeşleri varsa, o vakit erkeğe iki kadının payı kadar verilir. Şaşıyorsunuz diye Allah size açıklıyor. Allah her şeyi bilendir." (4 Nisâ, 176., Medenî, hicrî 3-5. yıllar arasında Mümteherine'den sonra nâzil olmuştur.)

يَسْتَفْتُونَكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنْ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَهِيَ أختٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهِيَ يَرثُهَا إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهَا وَلَدٌ فَإِنْ كَانَتَا أُتْنَتَيْنِ فَلَهُمَا التُّثْلَانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِنْ كَانُوا إِخْوَةً رِجَالًا وَنِسَاءً فَلِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيْنِ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ أَنْ تَضِلُّوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

9. "O kimseler ki, iman ettiler ve muhacir oldular. Ve mallarıyla canlarıyla Allah yolunda mücadele ettiler. Ve o kimseler ki, barındırdılar ve yardıma koştular; işte bunlar birbirlerinin velileridirler. İman edip de hicret etmemiş olanlar ise, hicretlerine kadar sizin için onlara velâyet diye bir şey yoktur. Bununla beraber dinde yardımınızı isterlerse; yardım etmek de, sizinle aralarında andlaşma bulunanlar aleyhine olmadıkça, üzerinize borçtur. Allah yaptıklarınızı görücüdür. Kâfirler de birbirlerinin velileridirler. Eğer böyle yapmazsanız, yeryüzünde fitne ve büyük bir fesat çıkar." (8 Enfâl, 72-73., Medenî, Bedir savaşıdan sonradır?, bakara'dan sonra nâzil olmuştur.)

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولَٰئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا وَإِنْ اسْتَنْصَرْتُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ * وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الْأَرْضِ وَفَسَادٌ كَبِيرٌ

10. "Sonradan iman ederek hicret edenler ve sizinle beraber savaşanlar da sizdendirler. Bir de akraba olanlar (miras hususunda) birbirlerine Allah'ın Kitabı'na göre daha yakındırlar. Şüphe yok ki Allah, her şeyi bilir." (8 Enfâl, 75.)

وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

11. "Peygamber, mü'minlere nefislerinden önce gelir. Onun zevceleri de, onların analarıdır. Akraba da Allah'ın Kitabı'nda birbirine diğer mü'minlerden ve muhacirlerden (vâris olmakta) daha yakındır. Uygun bir vasiyet yapmanız (üçte bir nispetinde) müstesnadır. Bu, Kitap'ta yazılıdır." (33 Ahzâb, 6., Medenî, hicrî 5-7. yıllar arasında Âli-İmrân'dan sonra inmiştir.)

وَالنَّبِيُّ أَوْلَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنفُسِهِمْ وَأَزْوَاجُهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُو الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا

C- Ticarî akitler, faiz ve borçlanma:

1. "Şeriat ölçüsünde taşkınlık etmeyiniz. Tartıyı adaletle tutun ve ahirette mizanınıza yazık etmeyin." (55 Rahman, 8-9., Mekkî, Râ'd Sûresi'nden sonra inmiştir.)

أَلَا تَتَّقُونَ فِي الْمِيزَانِ * وَأَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ

2. "Bir de Allah'ın bir kısmınıza diğerinden fazla verdiği şeyleri temenni etmeyiniz. Erkeklere kazandıklarından bir pay olduğu gibi, kadınlara da kazandıklarından bir pay vardır. Allah'ın lütuf ve ihsânını isteyin. Hiç şüphesiz Allah, her şeyi hakkıyla bilendir." (4 Nisâ, 32.)

وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ لِلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِمَّا كَتَبْنَا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِمَّا كَتَبْنَا وَإِسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

3. "Ölçtüğünüz vakit de tam ölçün ve doğru terazi ile tartın. Bu, hem daha hayırlıdır hem de sonuç bakımından daha güzeldir." (17 İsrâ, 35., Mekke devri ortaları, Kasâs'tan sonra inmiştir.)

وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كَلْتُمْ وَزِنُوا بِالْقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

4. "Ey iman edenler! Akitleri yerine getirin. İhrama girdiğinizde avı helal saymamanız şartıyla size bildirilecekler dışında kalan hayvanlar size helal kılındı. Şüphe yok ki Allah, ne dilerse hükmeder." (5 Mâide, 1., Medenî, hicrî 4. yılda, Fetih'ten sonra inmiştir.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُنْتَلَىٰ عَلَيْكُمْ غَيْرِ مُجْلِي الصَّيْدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ

5. “Bir de ahitleştiğinizde Allah’ın ahdini yerine getirin. Ve sağlam olarak yaptığınız yeminleri bozmayın. Nasıl bozarsınız ki, ona Allah’ı kefil kılmıştınız. Şüphesiz yok ki Allah, ne yaparsanız tamamen bilir. Herhangi bir ümmetten daha ziyade (gelişmiş) bir ümmet olmak için yeminlerinizi aranızda aldatma edinerek, o ipliğini kat kat büktükten sonra sökmeye çalışan kadın gibi olmayın. Gerçekten Allah, sizi onunla imtihan etmektedir. O, ihtilaf etmekte olduğunuz şeyleri size kıyamet günü elbette açıklayacaktır.” (16 Nahl, 91-92., Mekke devri sonlarında Kehf’ten sonra nâzil olmuştur.)

وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ * وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَقَضَتْ غَزْلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةٌ هِيَ أَرْبَىٰ مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا يَبْتَلُواكُمُ اللَّهُ بِهِ وَلِيُبَيِّنَ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

6. “Yeminlerinizi aranızda hile ve fesada vesile edinmeyin ki, sağlam basmışken sonra ayak kayar ve Allah yolundan saptığınız için fena azap tadarsınız. Ahirette de size pek büyük bir azap olur. Allah’ın ahdini az bir bedele değişmeyin. Eğer bilmiş olsa idiniz, sizin için hayırlı olan ancak Allah katındadır. (16 Nahl, 94-95.)

وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوءَ بِمَا صَدَدْتُمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ * وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

7. “Bir de aranızda mallarınızı haksız sebeple yemeyin, halkın mallarından bir kısmını bile bile günahı mücip sûretlerle yemek için o malları hakimlere rüşvet olarak vermeyin.” (2 Bakara, 188., Medenî, hicrî 1. ve 2. yılda inmiştir.)

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ وَتَذُلُّوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْإِثْمِ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

8. “Ey iman edenler! Mallarınızı haksız ve bâtil sebeplerle aranızda yemeyiniz. Ancak aranızda gönül hoşluğu ile yaptığınız ticari anlaşmalar başka. Bir de (haram yiyecek) kendi kendinizi mahvetmeyiniz. Hiç şüphesiz Allah, sizi çok esirgeyicidir.” (4 Nisâ, 29., Medenî, hicrî 3-5. yılları arasında Mümtehin’e’den sonra nâzil olmuştur.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَكُمْ بَيْنَكُمْ بِالْبَاطِلِ إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا

9. “Yalana kulak verirler, haram yerler. Artık sana gelirlerse, ister aralarında hükmet, ister kendilerinden yüz çevir. Eğer onlardan yüz çevirirsen, sana hiçbir zarar veremezler. Şayet hükmedersen, aralarında adaletle hükmet. Muhakkak Allah, adalet yapanları sever.” (5 Mâide, 42., Medenî, hicrî 4. yılda Fetih’ten sonra inmiştir.)

سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكَّالُونَ لِلسُّخْتِ فَإِنْ جَاءُوكَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرِضْ عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرِضْ عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئًا وَإِنْ
حَكَمْتَ فَاحْكُم بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

1- Faiz:

10. “Men edildikleri halde faiz almaları ve insanların mallarını haksızlıkla yeme-leri sebebiyledir ki (böyle yaptık.) Onlardan kâfir olanlar için de, acıklı bir azap hazırladık.” (4 Nisâ, 161.)

وَأَخْذِهِمُ الرِّبَا وَقَدْ نُهُوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

11. “İnsanların malında artma olsun diye verdiğiniz faiz, Allah yanında artmaz. Allah’ın cemalini dileyerek verdiğiniz zekâta gelince, işte onlar, malları kat kat artmış olanlardır.” (30 Rûm, 39., Mekkî, İnşikâk’tan sonra inmiştir.)

وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ رَبًّا لِيَرْبُوَ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُو عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُمْ مِنْ زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضْعِفُونَ

12. “Ey iman edenler! Öyle kat kat katlayarak faiz yemeyin. Allah’tan korkun ki felâh bulasınız.” (3 Âl-i İmrân, 130., Medenî, Enfâl’den sonra inmiştir.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

13. “Faiz yiyen kimseler, şeytan çarpan kimse nasıl kalkarsa öyle kalkarlar. O ceza bunların; “Alışveriş de ancak faiz gibidir” demelerindedir. Halbuki Allah, alışverişi helal, faizi de haram kılmıştır. Bundan böyle her kim Rabbinden kendisine bir öğüt gelip de faizcilikten vazgeçerse, geçmiş olan faiz artık ona ve hakkında hüküm Allah’a aittir. Her kim de tekrar faize dönerse, işte bunlar cehennemlikler ve orada ebediyen kalıcıdır. Allah faizi mahveder. Halbuki sadakaları bereketlendirir. Allah günaha ve inkârda ısrar eden hiçbir kimseyi sevmez.” (2 Bakara, 275-276.)

الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقُومُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا
وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَانْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ * يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُرْبِي الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ

14. “Ey iman edenler! Allah’tan korkun ve faizden arta kalanı bırakın, eğer gerçekten mü’minlerseniz. Eğer böyle yapmazsanız, o halde Allah ve Resûlüne karşı bir harp açmış olduğunuzu bilin. Eğer tövbe ederseniz sermayeleriniz sizindir. Onları alırsanız, haksızlık etmezsiniz, haksızlığa da uğramazsınız. Eğer borçlu darlık içinde bulunuyorsa, ona geniş bir zamana kadar mühlet verin. Ve bu gibi borçlulara alacağınızı tasadduk etmeniz, sizin için hayırlıdır. Eğer bilirsiniz.” (2 Bakara, 278-280.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ * فَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتِغُوا فَلَئِمَّ رُغُوسُ أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلُمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ * وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

2- Borçlanma:

15. “Ey iman edenler! Belirli bir vakit ile borçlaştığınız vakit, onu yazın. Hem aranızda doğrulukla tanınmış, bir yazı bilen bunu yazsın. Bir yazı bilen de kendisine Allah’ın öğrettiği gibi yazmaktan kaçınmasın da yazsın; bir de hak kendi üzerinde olan kişi söyleyip yazdırsın ve her biri yazarken Rabbi olan Allah’tan korksun da o haktan zerre kadar bir şey eksiltmesin. Şayet borçlu bir sefih veya küçük veya kendisi söyleyip yazdıramayacak ise, velisi dosdoğru söyleyip yazdırsın. Erkeklerinizden iki şahit de tutun. Şayet iki şahit bulunmazsa, o zaman doğruluğuna emin olduğunuz şahitlerden bir erkekle iki kadın, ki biri unutulunca diğeri hatırlatsın. Şahitler de çağırıldıklarında kaçınmasınlar. Siz kâtipler de, az olmuş, çok olmuş onu vâdesine kadar mufassalan yazmaktan usanmayın. Bu, Allah katında adalete daha uygun, şahitlik için daha sağlam, şüpheye düşmemenize en yakın bir sebeptir. Meğer ki yaptığınız iş, aranızda hemen alıp devredeceğiniz bir ticaret muamelesi olsun. O zaman bunu yazmamanızda size bir beis yoktur. Alım-satım yaptığınız vakit de şahit tutun. Bir de ne kâtip, ne şahit zarara uğratılmasın. Eğer zarara uğratarsanız, muhakkak sizin için doğru yoldan çıkma olur. Allah’tan korkunuz. Allah size öğretiyor. Allah her şeyi hakkıyla bilendir.” (2 Bakara, 282., Medenî, hicrî 1. ve 2. yıllarda nâzil olmuştur.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُب بَيْنَكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْب كَاتِبٌ أَن يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيُمْلِلِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا بِيْعَسْ مِنْهُ شَيْئًا فَإِن كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَن يُمِلَّ هُوَ فَلْيُمْلِلْ لِیْهِ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِن لَّمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّن تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَن تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَىٰ وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دُعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَن تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشُّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَن تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارَّ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِن تَفْعَلُوا فَإِنَّهُ فُسُوقٌ بِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

16. “Ey iman edenler! Akitleri yerine getirin..” (5 Mâide, 1., Medenî, hicrî 4. yılda Fetih’ten sonra nâzil olmuştur.)

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةُ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُنْتَلَىٰ عَلَيْكُمْ غَيْرَ مَجْلِيِّ الصَّيِّدِ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ مَا يُرِيدُ